

Det norske
Arbeiderparti

BERETNING
1922

KRISTIANIA
ARBEIDERNES AKTIETRYKKERI
1923

DET NORSKE ARBEIDERPARTI

BERETNING 1922

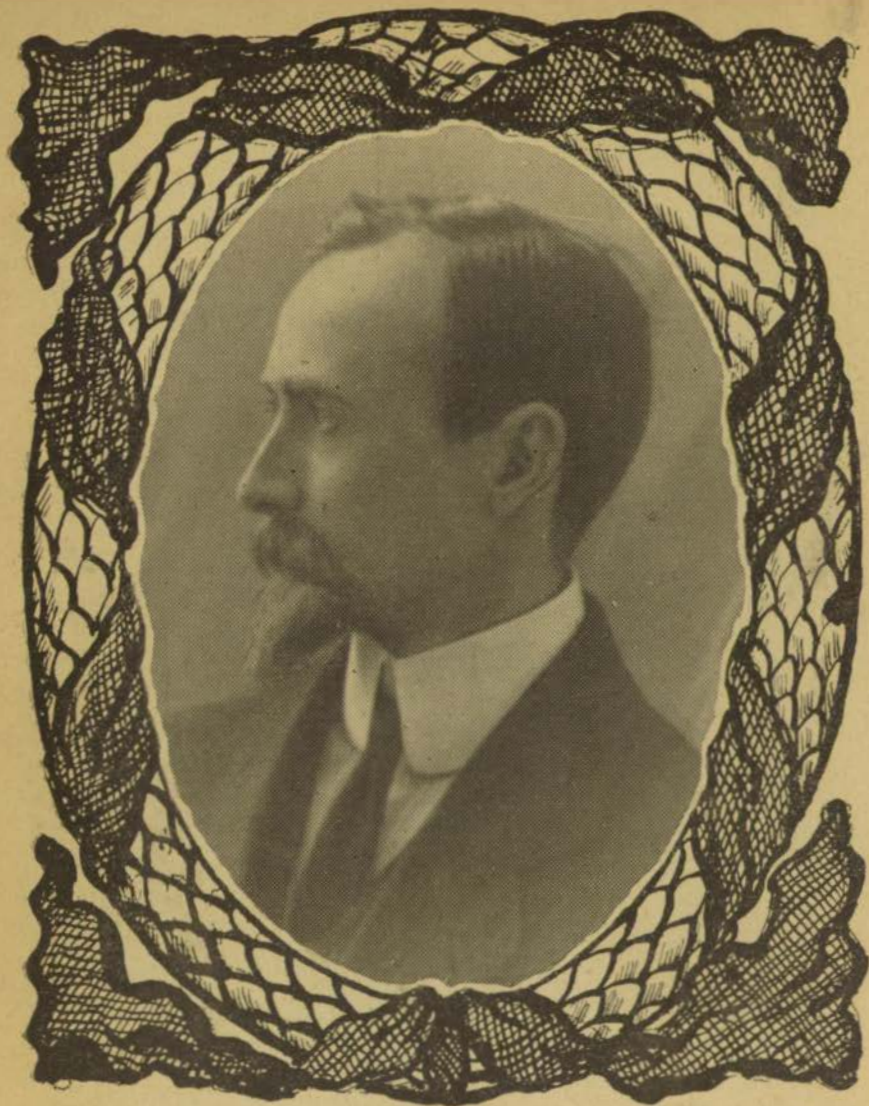
UTARBEIDET VED PARTIKONTORET

Indholdsfortegnelse:

	Side		Side
Kyrre Grepp	1	Barnelagsbevægelsen	34
Indledning	8	Den socialistiske skolevirksomhet	36
Landsstyre og centralstyre	9	Det norske Arbeiderpartis forlag	42
Repræsentation	10	«Social-Demokraten»	44
Organisationsarbeidet	11	Arbeiderpressens Samvirke	45
Oversigt over organisationsforholdene i landdistriktene pr. 1. januar 1922	12	«Arbeiderbonden»	45
Oversigt over organisationsforholdene i byene pr. 1. juli 1922	14	Arbeidernes Aktietrykkeri	45
Specialisering av arbeidet	16	Arbeidernes Pressekontor	45
Agitationen	16	Partipressen	46
Agitationsreiser	17	Beretning fra Arbeiderorganisasationenes antimilitære utvalg	47
Enkeltforedrag	21	Arbeidernes idrætsopposition	48
1. mai	26	Den kommunistiske Internationale	50
Ungdomsforbundet	30	Kommunepolitikken	70
Arbeiderpartiets kvindeforbund	33	Kommunevalgene	74
		Beretning fra landpartiene	97
		—*—	
		bypartiene	111

Rettelse.

Paa første side staar det at Kyrre Grepp avgik ved døden mandag 6. januar. Dette er feil. Det skal være mandag 6. februar.

Kyrre Grepp.

Det norske Arbeiderpartis formand, Kyrre Grepp, avgik ved døden stille og rolig ved halv ellevetiden mandag den 6. januar. Han hadde i mange aar været syk — angrepet av tuberkulose —, men hans kjæmpeenergi holdt ham trods alt oppe. I de sidste maa- neder tok imidlertid sygdommen til. Han reiste op til sin eiendom paa Gjeilo for deroppe paa høifjeldet at søke at overvinde sygdom- men. Det var imidlertid forgjæves. Og nogen uker før han døde blev han bragt til sit hjem i Kristiania.

Naar revolutioneringen av arbeiderklassen i Norge har faat et saa lykkelig forløp, naar seiren blev saa let og fuldstændig, kampen saa litet bitter, splittelsen efterpaa saa litet betydningsfuld, skyldes det i ikke liten utstrækning Kyrre Grepps arbeide. Og beundringen for det han har utført, blir ikke mindre naar vi tænker paa at han i alle de ti—femten aar, hans egentlige politiske virke omfattet, i virkeligheten var en syk mand.

Grepps politiske arbeide falder i to perioder, før og efter landsmøtet i 1918, og det er ikke godt at si i hvilken av dem det var mest betydningsfuldt.

I de seks-otte aarene før landsmøtet i 1918 gjaldt det at revolutionere partiet og bevægelsen indenfra. Det gjaldt for «den nye retnings» mænd ikke at la sig drive ut, om de led aldrig saa mange nederlag, om de blev aldrig saa meget chikanert; det gjaldt at erobre saa mange magtpositioner som mulig, bli istand til at drive saa utstrakt en agitation for de nye ideer som raad var.

Og for en slik opgave var Grepps evner aapenbare og store. Selve agitationen som han hadde saa store naturlige anlæg for, maatte han jo tidlig opgi for helbredens skyld. Men hans anlæg var kanskje endda større for at være generalstabschef.

Hans socialistiske overbevisning var tidlig klippefast, hans socialistiske instikter sikre. Han hadde saa let for at ta et politisk standpunkt i en sak, og vi andre hadde ofte saa let for at argumentere mot det; men det viste sig oftest at hans standpunkt var det rigtige; for det sprang ut av en socialistisk tænkemaate og en socialistisk følemaate som gjennemtrængte ham helt.

Derfor hadde han saa let for at holde en klar socialistisk linje i sin politik, og derfor var han ikke ræd for kompromisser. Hans politiske linje var saa klar, at han altid følte hvilke kompromisser som var farlige og hvilke som ikke var det. Han kunde gi efter i de mange smaa ting og saa meget lettere staa fast og steil i de store. Han kunde aar igjennem sitte som minoritetens eneste bevisste repræsentant i centralstyret, uten at la sig lokke til at gaa de andres ærender, og uten at være saa steil at samarbeidet blev haabløst og ufrugtbart. Han blev en magt ganske aléne overalt hvor han sat i en komité eller en stilling ved denne sin evne til at holde paa sit og allikevel samarbeide.

Ikke mindre blev han en magt ved sin evne til at forstaa og behandle mennesker. Han har neppe en eneste personlig fiende i bevægelsen, ikke engang blandt høiresocialistene, uagtet det har faldt i hans lod at si overordentlig mange ubehagelige sandheter til folk,

baade meningsfæller og motstandere, og uagtet hans vei har været bestrød med politiske lik, helt fra den dag av da han aapnet sin politiske løpebane med at fælde Alfred Eriksen. Hans elskværdighet var saa stor, hans personlige uegennyttighet saa indlysende, at kampen aldrig blev fiendskap.

Grepps kjendskap til personer og forhold i bevægelsen blev efterhaanden enestaaende. Hans raad blev søkt fra alle kanter — i de sidste aar ogsaa utenfor Norges grænser — og han hadde en merkelig evne til at ta folk paa den rigtige maate. Han hadde let for at opdage menneskenes smaa skjulte svakheter; men han forfaldt aldrig til at tro at det var hovedsaken i menneskekundskap; like saa let og med større glæde brukte han folks gode og betydelige egenskaper.

Det er ikke tiden endnu til at vurdere det samarbeide mellem Grepp og en eller et par andre, som efterhaanden førte frem til den nye retnings seir i 1918. Men det er betegnende for den stilling han hadde i bevægelsen, at uagtet han da alt i længere tid hadde været avskaaet fra at træde offentlig frem, var han allikevel selvskreven til at bli partiets formand.

De samme egenskaper som hadde været saa nyttige før, fik han bruk for i formandsstillingen, og han gjorde i virkeligheten denne stilling til noget andet og mere end den hadde været før.

Den daglige partiadministration hadde tidligere været ledet av sekretæren, formanden hadde bare hat med den almindelige politiske ledelse, hans arbeide hadde ikke skilt sig synderlig ut fra de de andre centralstyremedlemmers. Grepps formandsgjerning blev i intimt arbeide med sekretæren at lede hele det daglige partiarbeide, og det viste sig at han i praktisk administration, i økonomiske og andre saker, hadde et likesaa sikkert blik som i den rene politik. Selve det administrative partiarbeide vokste meget sterkt i hans tid — vi behøver bare at tænke paa forlagsvirksomheten, skolevirksomheten, den illegale import av Ruslands litteratur o. s. v., for ikke at snakke om selve agitationen — for alt dette skulde der findes praktiske former, og Grepp forstod som formand bedre end nogen anden nødvendigheten av at partivirksomheten blev stadig mere intens.

Hovedsaken har allikevel ogsaa efter 1918 været det rent politiske arbeide. En seir paa et landsmøte er ikke avgjørende. Skulde partiet virkelig indstilles paa at bli et revolutionært parti, maatte hver eneste partiavdeling, hvert eneste medlem fyldest av den nye aand. Bruddet med høiresocialistene var nok uundgaelig før eller senere; men det gjaldt for partiet at det bare blev en avskalling

av smaaborgerlige elementer, av folk som var gaat træt, ikke en virkelig splittelse av arbeiderklassen.

Den samme blanding av ubøielighet og forsonlighet som hadde præget Grepps arbeide før 1918, maatte derfor ogsaa bli det viktigste nu. Uten at opgi en tøddel av standpunktene maatte stillingen konsolideres og befæstes, slik at det brud som skulde komme, gjorde minst mulig skade.

Kampen mot kapitalismen og den borgerlige statsmagt maatte føres med dobbelt klem, og den nye internationale stilling paala os forpligtelser som maatte opfyldes, baade overfor landflygtige kamerater fra den hvite terrors land, overfor den aandelige blokade av Rusland, og overfor den internationale agitation. Planmessig illegalt arbeide blev for første gang i den norske arbeiderbevægelses historie en viktig og nødvendig ting ved siden av det arbeide som kunde drives offentlig, og som vi vet fra saken om Ruslandslitteraturen, hadde Grepp en overordentlig evne baade til at organisere dette arbeide og til at utnytte det i agitationens tjeneste.

Endda har vi kanskje ikke faat sterkt nok fremhævet det som særlig gjorde ham til lederen, til partiets virkelige formand, hans gode, kloke raad. Han som kjendte alle partiets forhold i bedre end nogen anden, var den selvskrevne og naturlige, altid villige raadgiver til alle de som gjorde sit særlige arbeide paa hver sin kant i bevægelsen, og det er nok mange hundrede rundt omkring i landet som har at takke ham for raad og samtaler, baade en og mange ganger.

* * *

Litt biografi.

Kyrre Grepp blev født 6. august 1879 i Brønnøy paa Helgeland. Hans far var telegrafist og hjemmet var som smaafolks hjem flest. Seks aar gammel kom han til Bergen, hvor han blev boende under hele opveksten. Allerede tidlig lærte han at staa paa egne ben, og gjennom alle studieaarene maatte han slite haardt.

Kyrre Grepp gik ut av Bergens Kathedralskole, blev student 1899 og kand. filos. 1901. Allerede i Bergen kom han med i arbeiderbevægelsen, og da først og fremst i den socialistiske ungdomsbevægelse. I 1902 var han blandt stifterne av Bergens socialistiske ungdomslag. Straks efter forlot han Bergen og reiste til Kristiania, hvor han fra nu av blev boende. I 1905 blev han gift med Rachel Helland.

Grepp studerte en tid litteraturhistorie, men maatte opgi studiet paa grund av sykdom. Arbeidet nogen aar som journalist, bl. a. var han «Vorwärts» Kristiania-korrespondent. Fra 1908 utgav han ukebladet «Vor Tid».

Men det blev socialismen som optok det væsentlige av hans tid og tanker. Han var et aktivt medlem av den socialistiske ungdomsbevægelse i

Kristiania allerede fra dens første begyndelse og var en av de drivende kræfter i ungdomsforbundets tidsskrift «Det 20. Aarhundrede»

Ved kommunevalget i Kristiania 1910 blev han Arbeiderpartiets 3. suppleant til bystyret, og ved valget i 1913 blev han valgt som repræsentant. Siden den tid har han været medlem av bystyret, de sidste 2 aar var han ogsaa medlem av formandskapet. I perioden 1917—1919, da vort parti hadde flertal, var han formand i byens sykehusutvalg og som saadan en av initiativtagerne til østkantsykehuset. I sidste periode var han utvalgets viceformand. Han var desuten medlem av sundhetskommisjonen, provianteringsraadet, kinematografenes utdelingskomité o. fl. Grepp var ogsaa medlem av Fiiharmoniskes direktion.

Paa partiets landsmøte 1912 blev Kyrre Grepp indvalgt i centralstyret som repræsentant for den yngre revolutionære fløi. Han var den første repræsentant den daværende opposition hadde i partiets centralledelse. Og i aarene fremover var det ham som var en av førerne for den nye retning i partiet. Det var ungdomsbevægelsens folk som rykket ind i partiet og gjorde sig mer og mer gjældende. Og som ved sin ihærdige agitation blandt arbeiderne forberedte gjennombruddet i 1918. Paa ungdomsforbundets landsmøte i 1914 paa Hamar blev Kyrre Grepp forbundets formand og stod som saadan til næste landsmøte i 1915, da partiarbeidet la saa sterkt beslag paa hans evner og kræfter, at han maatte frasi sig gjenvalg.

Hans helbred var alt andet end god, men Grepp arbeidet som om intet feilte ham. Han skydde ingen anstrengelser, talte og skrev og arbeidet bevisst og klart henimot sit maal, at revolutionere den norske arbeiderklasse. Grepp var en blændende foredragsholder, skarp, klar og veltalende. Det var ganske naturligt at han blev overløst med anmodninger om foredrag. Og han sa ikke nei. Saa maatte det gaa galt. Under valgkampen 1912 brøt det sammen. Midt under et foredrag fik han blodstjrtning og maatte avbryte foredraget og reise hjem. Grepp gav sig allikevel ikke som agitator, han blev kanske en smule forsigtigere, men talte gjorde han. Først i de senere aar negtet stemmen ham at holde foredrag. Sidste gang han talte for en større forsamling, var ved partilandsmøtet i 1920. Han kunde tale i komiteer og smaa forsamlinger, og naar han talte lyttet man.

Baalfærden.

Sjelden er et menneske fulgt til det sidste hvilested under former saa storstiledede og gripende som Kyrre Grepp. Til den høitidelige bisættelse i Folkets Hus festsal var der fremmøtt saa mange som salen kunde rumme. Men det var allikevel bare en brøkdelen av de mange som hadde ønsket at være der, som fik plads. — Av 2400 ansøkninger kunde partikontoret bare imøtekomme 500. Blandt de tilstedeværende saaes den befuldmægtigede repræsentant for den russiske sovjetrepublik, dr. Michailov, byens ordfører, dr. Martinsen, og viceordføreren, advokat Berg, sykehusdirektør Berbm, repræsentanter for kunst og videnskap etc.

Paa en bakgrund av sort med hvite dekorasjoner og omgitt av florsmykkede palmer stod Kyrre Grepps baare. Marskalker var Halvard Olsen og Martin Tranmæl.

Høitideligheten begyndte med at Filharmoniskes orkester under professor Schneevogts ledelse spilte Beethovens skjønne Allegretto av den 7. symfoni. Den vidunderlige musik var av mægtig virkning og dannet en værdig indledning til bisættelseshandlingen. Derpaa holdt professor Edv. Bull en vakker mindetale.

Under akkompagnement av Filharmoniske orkester sang saa operasanger Emil Nielsen vakkert og gripende «Min deiligste tanke.»

Saa begyndte paalægningen av de mange buketter og kranser. Først en fra Det norske Arbeiderparti ved dets fungerende formand, Emil Stang, som tolket savnet av arbeiderklassens fører, dens skarpeste hjerne, den bedste kamerat. Og saa alle de andre: Fra den faglige Landsorganisation ved Ole O. Lian som takket avdøde for 20 aars medarbeiderskap i kampen for arbeiderklassens frigjørelse, fra Den kommunistiske Internationale og stortingsgruppen ved Olav Scheflo, Arbeiderpartiets Kvindeforbund ved Sigrid Syvertsen, C. N. Carlson paa vegne av vort svenske broderparti, Fredrik Strøm fra svenske venner. Men der var saa altfor mange buketter og kranser til at hver enkelt kunde gi sig tid til at tolke sine følelser. Sverre Iversen uttrykte det altsammen saa klart og kort, naar han sa at sjelden kunde man konstatere en slik overensstemmelse mellem avdødes liv og det eftermæle han fik som naar det gjaldt Kyrre Grepp. For i ham fandtes ikke svik, cg han tænkte aldrig paa sig selv. Og derfor maatte man, efterat 50—60 buketter og kranser var lagt paa kisten, som nu ikke lenger kunde ses for det yppige væld av roser i alle farver, indstille blomsterpaalægningen. Der var ikke mindre end 150 buketter og kranser som skulde været lagt paa, men tiden tillot det ikke . . . og utenfor stod titusen mennesker og ventet i den taakete vinterdag, en av disse dage da taaken snor sig tung ned over alt det yrende liv og visker konturene ut, og gjør det hele saa trist og sørgelig — en av de dage som Grepp flygtet fra hvis han kunde. Og nu — nu var han borte fra det for godt. Og det mægtige tog satte sig i bevegelse: aldrig gik et større tog gjennom byen naar en stor mand var død. Tusen paa tusen under florumvundne faner; arbeiderne var møtt frem for at vise sin bedste mand den sidste honnør og gi ham den sidste varme tak.

Gjennem Torvgaten, over Stortorvet til Karl Johan. Først det lange tog av organisationsfolk, saa kisten og avdødes nærmeste, saa de der som organisationsenones representanter hadde overværet bisættelsen og alle avdødes personlige venner, stortingsgruppen, Studentersamfundets bestyrelse, de svenske gjester o. s. v. o. s. v. Et par musikkorps fulgte toget, og spilte en række vakre stykker, Chopins sørgemarsj med flere. Og overalt var der folkemasser paa benene, sporvognene stod i lange rækker opover Rosenkrantsgaten og ventet paa at det endeløse tog skulde ta slut. Og saa bøiet toget av — opover Wergelandsveien, gjennom Uranienborgveien til Majorstuen. Allerede nede i Uranienborgveien stanset det lange tog under fanerne og dannet fra nu av espalier helt op til Majorstuen, hvor det sluttet ved Kyrre Grepps hus. Og se — deroppe i vinduet stod

Kyrre Grepps barn og saa paa alle de tusener som defilerter forbi, der stod lille Asle og stirret med store øine paa alle de tusener som var glad i far

Og saa bar det videre, ned bakken, frem til Majorstuen og videre op til Krematoriet paa Vestre Grøvlund. Sørgeprocessionens endemaal var Majorstuveien, og fanebærerne foldet sine faner sammen. Men flere tusen fulgte Kyrre Grepp videre paa hans sidste reise — op til Krematoriet, der hvor røken inden kort tid skulde vælde op i den taakede vinterdag med besked om at nu var alt slut.

* * *

I Krematoriet holdt Emil Stang følgende mindetale:

Kyrre!

Dit liv har været en uavbrutt kamp, en kamp for arbeiderklassen mot alle dens fiender, en kamp for dit liv mot din eneste fiende — døden. I den første kamp har vi fulgt dig i handling saa godt vi har kunnet. I den sidste kamp har vi fulgt dig med vore tanker. Idag har vi maattet følge din kiste. Fra landsende til landsende er budskap kommet, fra tusener paa tusener av mennesker som sørger over tapet av dig. Arbeiderne i Kristiania har git dig sin hyldest, sin sidste tak for alt det du gav. Der er øst over din baare et væld av taknemlighet og hengivenhet, av sorg og av smerte. Allikevel var det som ingen evnet i ord at gi uttryk for alt det vi mente. Vi staar fattige igjen, nu da du er borte. Du gav alle evner og kræfter, du gav livet selv til arbeiderbevægelsen. Du gav alt, men allikevel hadde du nok igjen — nok av rigdom og varme til at fylde dit hjem, til at gi din hustru og dine barn som elsket og forgudet dig. Nu skal din kiste sænkes, og vi har ikke andet at gjøre end at hæve vort hode og forsøke at være ranke som du, trods motgang og sorg. Vi maa ta kampen op og kjæmpe, slik som du har lært os at kamp kan kjæmpes. Vi maa ta livet op og leve slik som du har lært os at liv kan leves. Da vil sorgen ikke hemme vort arbeide eller knuge vort sind. Da vil dit minde staa lysende for os og gi styrke, til vor bevægelse, som du gav dit liv, til din hustru og dine barn, som du gav din kjærlighet. — Farvel, Kyrre!

Til tonerne av Händels Largo blev kisten sænket ned.

1922.

Aaret 1922 har for Det norske Arbeiderparti været præget av indre kampe. Partiføllene utover landet har ikke deltat i nogen særlig stor utstrækning i disse kampe; men «Social-Demokraten» og «Det tyvende Aarhundrede» har stadig indeholdt artikler som viste, at der ialfald i Kristiania hersket stor meningsforskjel om en række vigtige spørsmåal. Striden gjaldt i første række spørsmålet om partiets organisation, forstaaelsen av den demokratiske centralismes principper, voldgiftsloven og den parlamentariske taktik, vort partis forhold til andre partier, spørsmålet om enhetsfronten o. s. v. Under diskussionen om disse saker blev ogsaa spørsmålet om partiets forhold til Internationalen aktuelt. Særlig efter det brev som eksekutivkomiteen sendte partiet i september blev der fra enkelte hold reist en skarp kritik mot Internationalen og dens organisatoriske principper. Striden kulminerte med en beslutning i centralstyret den 21. december, hvor et flertal paa 7 medlemmer stemte for en resolution, som flertallet gik ut fra vilde føre til brudd med Internationalen. Ved sakens behandling i landsstyret, hvor Radek var tilstede som Internationalens repræsentant, blev det imidlertid efter hans forslag vedtat en enstemmig resolution, som slaar fast partiets lojale medlemsskap i Internationalen.

En av de viktigste begivenheter i 1922 var Landsorganisationens beslutning om at træ ut av Amsterdam-Internationalen — en beslutning som naturligvis i første række skyldes partiets oplysningsarbeide.

Den partistrid som har hersket, har selvfølgelig i høi grad hemmet centralstyrets organisatoriske arbeide.

Imidlertid er det paa flere omraader lykkes at forbedre partiets organisation og utvikle dets arbeide.

Centralledelsen er blit styrket derved at der er nedsat en række utvalg for at forberede de saker som forelægges centralstyret. I disse utvalg er indvalgt ikke bare centralstyremedlemmer men ogsaa andre partiføllere, hvis innsigt og arbeidskraft derved er nyttiggjort for centralledelsen.

Partiets økonomiske virksomheter er lagt ind under en fastere ledelse. Regnskapsførselen er omlagt og økonomien er viet særlig omtanke og arbeide.

Centralstyrets forbindelse med partiets avdelinger er utviklet og forbedret. Centralstyret har i aarets løp avgjort en række organisationstvister og taktiske spørsmåal, som av avdelinger, for-

eninger og enkelte partifæller er indbragt for styret og har grepet ind hvor forholdene har gjort det nødvendig.

Organiseringen av fylkespartier istedetfor kredspartiene er gjennomført i den utstrækning det har været mulig. Organiseringen av herredspartier er paa det nærmeste fuldført.

Kommunevalgene 1922 viser at partiets agitationskorps gjenemgaaende fungerer bra, om der end er mange mangler og meget arbeide endnu gjenstaar. Trods borgerpressens og socialdemokratens skræmsler med Moskva viser valgene gjenemgaaende fremgang for vort parti og tilbakegang for socialdemokratene.

Landsstyre og centralstyre.

Som medlemmer av partiets centralstyre valgte det 25. ordinære landsmøte 1921: Kyrre Grepp, formand, Emil Stang, næstformand, Martin Tranmæl, redaktør, Olav Scheflo, partiets repræsentant i eksekutivkomiteen, frk. Thina Thørleifsen, Chr. H. Knudsen, Halvard Olsen, Ingvald Rastad og Alfred Madsen. Ole O. Lian har været repræsentant for Arbeidernes faglige Landsorganisation. Efter Kyrre Grepps død 6. februar 1922, har Emil Stang været formand. Knut Eng rykket dermed op som fast medlem av centralstyret.

Varamænd: Jakob Friis, suppleant for repræsentant i eksekutivkomiteen, Harry Nilsen, Hanna Adolfsen, Sverre Johansen, Einar Gerhardsen og Elias Volan suppleant for sekretariatets repræsentant.

Landsstyrets øvrige medlemmer: Jeanette Olsen, Narvik, Alfred Vaagnes, Finmark, Johan Aalberg, Nord-Trøndelag, Gustav Sundby, Trondhjem, Ivar Ertresvaag, Aalesund, I. B. Aase, Bergen, A. Egede Nissen, Stavanger, Ole Øisang, Kristiansand, Ole Moen, Rjukan, Eugène Olaussen, Buskerud, Oscar Torp, Østfold, Oscar Nilsen, Hedmark, Ivar Rikheim, Sogn og Fjordane, Hans P. Haugli, Opland.

Varamænd til landsstyret: Ole Fremo, Sør-Trøndelag, Charles Søiland, Rogaland, Anton Christiansen, Vestfold, Karl Bøthun, Hordaland og Ottar Lie, Hedmark.

Som sekretærer har fungert Trygve Lie, Aksel Zachariassen og Kr. Aune. Trygve Lie opsa sin stilling i september og fratraadte 1. december 1922.

Partikontorets personale forøvrig har bestaaet av en kassererske og bokholder, og en maskinskriverske foruten en visergut.

Der har aldrig noget aar været holdt saa mange centralstyremøter og fællesmøter som i 1922.

Centralstyremøter	65
Landsstyremøter (formiddags- og eftermiddagsmøter tils.)	14
Fællesmøter med stortingsgruppen	7
Konferanser	4

Ialt 90

Centralstyret har som ovenfor nævnt holdt 65 møter og behandlet 741 saker.

Landsstyret har været sammenkaldt 3 ganger i aarets løp. Det har sittet sammen i tiden 13.—16. januar, 7. og 8. mars og 1.—3. juli. I det første møte behandlet landsstyret budgettene, «Social-Demokratens» navn som blev besluttet forandret, organisationsarbeidet, stortingsgruppens stilling til regjeringen og gruppens optræden under trontaledebatten, kriseprogrammet og enhetsfronten. Desuten nedsattes en programkomité. Landsmøtet besluttedes avholdt 25.—27. august. 7. og 8. mars behandlet landsstyret partiets stilling til voldgiftsloven. I dagene 1.—3. juli besluttedes landsmøtet utsat til 8. september og følgende dage. Videre behandledes dagsordenen til landsmøtet. Der er foretat lønsreduktion for alt personale som sorterer under landssyret.

Av fællesmøter mellem centralstyret og stortingsgruppen er avholdt følgende: 22. februar: Stortingsgruppens stilling til voldgiftsloven. 16. mars: Beretning fra Friis og Volan om eksekutivens møter 31. mars. Nationernes Forbund og Statens garanti overfor privatbankene. 3. april: Først fællesmøte mellem centralstyret og gruppens styre, derefter almindelig fællesmøte til behandling av Statens garanti overfor privatbankene. 11. mai: Traktatsaken og partiets stilling til de andre politiske partier. 13. juli: Traktat-situationen.

Konferanser: 12. januar: Konferanse mellem landsstyret og stortingsgruppen. Man drøftet stortingsgruppens stilling til regjering og erklæring under trontaledebatten. 13. januar: Stortingsgruppens konstituering og kriseprogrammet. 14. januar: Konferanse mellem landsstyret, stortingsgruppen og partipressens redaktører om de ovenomtalte spørsmål. 16. januar: Konferanse mellem landsstyret og partipressens redaktører om den proletariske enhetsfront.

Repræsentation.

Ved III. Internationales 4. verdenskongres i Moskva i november—december var partiet repræsentert ved Olav Scheflo, Emil Stang, fru Rachel Grepp, Oscar Torp og Haakon Meyer. Ungdomsforbundets repræsentanter ved ungdomskongressen var Aksel Zachariassen og Rolf Hofmo. Desuten deltog Elias Volan og P. Aarøe i delegationens forhandlinger. P. Aarøe og Chr. Hilt var opnævnt som repræsentanter paa den internationale konferanse av kommunistiske kooperatører i Moskva. Imidlertid kom de for sent frem. I stedet møtte Oscar Torp. Fru Rachel Grepp møtte paa kvindekonferansen.

Paa den skandinaviske konferanse i Stockholm var partiet repræsentert ved Emil Stang, Jakob Friis og Trygve Lie.

Olav Scheflo har som medlem av den saakaldte Stockholmskommission, der skulde ordne de danske partis spørsmål, deltatt i en konferanse i Stockholm og i 2 konferanser i Kjøbenhavn. Paa Danmarks kommunistiske partis kongres møtte Oscar Torp og Knut Eng.

Jakob Friis møtte paa det utvidede eksekutive møte i januar—februar og juni. Olav Scheflo deltok i eksekutiven i september og oktober.

Partiet har været indbudt til de kommunistiske partiers kongresser i Danmark, Italien, Schweiz, Tyskland, England og til det tysk-østerrikske kommunistiske partis kongres. Av økonomiske grunde har man ikke kunnet sende nogen repræsentant. Istedet har man sendt hilsningstelegrammer.

Paa aars-repræsentantskapsmøter har følgende været repræsentanter: Olav Scheflo: Hedmark fylkespartis aarsmøte. Ingvald Rastad: Vestfold fylkespartis aarsmøte. Chr. H. Knudsen: «Glomdalen Social-Demokrats» repræsentantskapsmøte. Emil Stang: «Fremtidens» fællesmøte. Emil Stang og Martin Tranmæl: Østfold fylkespartis aarsmøte og kommunalmøte. Sverre Sivertsen: Telemark fylkespartis kommunalmøte. Martin Tranmæl: Uttrøndelagens arbeiderpartis aarsmøte. Aksel Zachariassen: Vestopland arbeiderpartis aarsmøte. Sverre Sivertsen: Telemark fylkespartis møte. Emil Stang: Hedmark fylkespartis kommunalmøte. Emil Stang: Vestfold fylkespartis kommunalmøte. Knut Eng og Alfred Madsen: Partikonferansen i Bergen. Sverre Sivertsen: Akershus fylkespartis halvaarsmøte. Sverre Sivertsen: Akershus fylkespartis kommunalmøte. Alfred Madsen og Emil Stang: Hedmark fylkespartis kommunalmøte. Arvid Hansen: Hordaland fylkespartis aarsmøte. Johan Ødegaard: Aust Agder fylkespartis aarsmøte. Kr. Aamot: Telemark fylkespartis kommunalmøte i Skien.

Paa Norsk Jern- & Metalarbeiderforbunds kongres møtte Emil Stang, paa Norsk Arbeidsmandsforbunds kongres Martin Tranmæl og Alfred Madsen og paa Norsk Transportarbeiderforbunds kongres Martin Tranmæl.

Organisationsarbeidet.

I aarets løp er der gjort adskillig for at danne fylkespartier, der hvor det ikke allerede var gjort i 1921. Saaledes er der i Oppland fylke dannet 2 distriktsorganisationer under navn *Vestopland Arbeiderparti* og *Gudbrandsdalens Arbeiderparti*. Man fandt det upraktisk at danne fylkesparti. Til gjengjæld er Gjøvik Arbeiderparti og Lillehammer Arbeiderparti tilsluttet distriktsorganisationene. I Vestfold er samtlige bypartier gaat ind i fylkespartiet, likesaa i Telemarken. I Aust-Agder er der dannet fylkesparti hvor by og land er slaat sammen. Av praktiske grunde opretholdes Sætedalens kredsparti. I Hordaland, hvor der allerede i 1921 blev dannet fylkesparti, er der sked den forandring at Hardanger kredsparti, som til at begynde med stod utenfor fylkespartiet, blev tilmeldt fylkespartiet fra 1. april 1922. I Sogn er ogsaa fylkespartiet kommet i orden. I Møre er der dannet fylkesparti, hvor by og land er sluttet sammen. I Nordland og Troms fylker opretholdes kredspartiene. For Finmarkens vedkommende er fylkesparti dannet av kredspartiene og bypartiene. Desuten er der fra fylkes- og kredspartiene utført et godt arbeide for at bringe herredspartiene i orden.

Centralstyret har ogsaa beskjaftiget sig med rapportvirksomhet. Omstaaende tabeller er et resultat av dette arbeide.

Oversigt over organisationsforholdene

Organisationens navn	Antal parti-foreninger i alt	Antal medlemmer i alt	Herav kvinder	Herav mænd	Antal herreds-partier i alt
Østfold fylkesparti	81	2389	293	2096	17
Akershus fylkesparti	94	3262	390	2872	17
Søndre Gudbrandsdalens kredsparti	9	158	28	130	—
Totens kredsparti	7	385	—	—	—
Hadeland og Land kredsparti . . .	25	915	115	800	—
Hedmark fylkesparti	128	2450	325	2135	26
Buskerud fylkesparti	97	3565	343	3222	13
Telemark fylkesparti	50	1500	80	1420	—
Aust-Agder arbeiderparti	14	256	27	229	—
Sætedalens kredsparti	9	215	—	—	—
Rogaland fylkesparti	28	450	50	400	—
Hordaland fylkesparti	—	870	60	810	—
Sogn arbeiderparti	15	380	20	360	—
Søndmøre arbeiderparti	3	50	—	50	—
Nordmøre arbeiderparti	23	519	54	465	3
Sør-Trøndelag fylkesparti	89	1860	397	1463	14
Ind-Trøndelag fylkesparti	29	740	200	540	4
Namdalens arbeiderparti	11	855	171	684	—
Søndre Saltens kredsparti	51	1149	201	948	—
Nordre Saltens kredsparti	5	189	28	161	—
Vesteraalens kredsparti	13	284	30	254	—
Senjens kredsparti	12	244	27	217	—
Malangen og Lyngen kredsparti . .	14	214	30	184	—
Trondenes kredsparti	10	310	90	220	—

Anm.: Østfold fylkesparti omfatter ogsaa byene Fredrikshald, Fredrikstad, Følgende organisationer har ikke indsendt rapport: Vestfold og Vest-Agder Lofoten kredspartier.

i landdistriktene pr. 1. januar 1922.

Antal fagforeninger	Antal medlemmer i fagforeninger	Antal kvindeforeninger	Antal medlemmer i kvindeforeningene	Antal ungdomslag	Antal medlemmer i ungdomslagene	Antal politiske foreninger	Antal medlemmer i de politiske foreninger	Antal fagforeninger ikke tilsluttet partiet
38	1204	8	143	10	375	25	667	149
21	—	14	390	7	250	52	—	—
—	—	—	—	1	30	8	128	—
3	100	—	—	—	—	4	285	—
5	300	2	75	3	130	115	410	—
10	143	9	155	11	270	98	2001	12
30	2171	18	338	6	120	43	936	10
18	700	4	80	4	150	27	570	18
4	—	—	—	—	—	10	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	—	1	13	2	—	14	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	200	—	—	—	—	13	180	—
—	—	—	—	—	—	3	50	—
3	118	—	—	2	50	18	351	—
17	—	8	—	7	—	57	—	1
1	15	—	—	2	66	26	700	—
1	20	—	—	—	—	10	835	2
10	378	7	100	5	90	31	671	2
2	70	—	—	2	—	1	—	—
2	89	—	—	1	50	10	145	1
—	—	—	—	1	20	11	224	1
—	—	—	—	2	37	12	177	—
5	150	—	—	2	90	3	70	3

Sarpsborg og Moss.
fylkespartier, Finmark fylkesorganisation og N. Gudbrandsdalen, Helgeland og

Oversigt over organisationsforholdene

Organisationens navn	Antal for- eninger i alt	Antal medlemmer i alt i bypartiet	Herav kvinder	Herav mænd	Antal fag- for- eninger	Antal medlemmer i fagforenin- gene	Antal kvinde- foreninger
Kongsvinger arbeiderparti	1	31	7	24	—	—	—
Hamar —	21	680	120	560	17	571	2
Lillehammer —	12	387	70	317	9	260	1
Drammen —	24	1000	100	900	20	800	1
Holmestrand —	1	30	—	30	—	—	—
Horten —	11	250	50	200	9	180	1
Tønsberg —	12	300	100	200	9	140	2
Larvik —	10	284	55	229	7	198	1
Porsgrund —	5	140	55	85	3	40	1
Skiers —	8	174	60	114	5	131	2
Kragerø —	1	40	20	20	—	—	1
Risør —	2	55	15	40	—	—	—
Arendals —	10	264	15	249	7	200	1
Grimstad —	2	35	15	20	—	—	1
Stavanger —	25	1300	100	1200	21	1100	1
Haugesund —	6	194	74	120	4	110	1
Bergen —	32	1930	—	—	22	1701	1
Aalesund —	8	256	85	171	6	121	1
Kristiansund —	12	400	55	345	9	300	1
Trondhjems —	55	2811	324	2487	46	2571	4
Levanger —	5	106	28	78	2	40	1
Tromsø —	6	306	92	214	4	185	1
Hammerfest —	9	160	30	130	3	55	1

Anm.: Østfoldbyene Fredrikshald, Fredrikstad, Sarpsborg og Moss er med
Følgende bypartier har ikke indsendt rapport: Gjøvik, Kongsberg, Drøbak,
Narvik, Vardø og Vadsø.

i byene pr. 1. juli 1922.

Antal medlemmer i kvindeforeninger	Antal ungdomslag	Antal medlemmer i ungdomslagene	Antal politiske foreninger	Antal medl. i de politiske foreninger	Antal fagforen. ikke tilsluttet bypartiet	Antal medl. i agitatoriske korpsene	Arbeidsgrupper i fagforeninger
—	—	—	1	31	—	—	Arbeidsgruppe ikke dannet.
25	1	56	4	—	6	25	Do.
27	1	64	1	36	3	—	Arbeidsgruppe dannet.
30	1	34	2	132	17	23	Do.
—	—	—	1	30	5	12	Arbeidsgruppe ikke dannet.
50	1	—	—	—	2	25	Arbeidsgruppe dannet.
80	1	80	—	—	5	6	Arbeidsgruppe ikke dannet.
30	1	20	1	20	83	20	Arbeidsgruppe under dannelse.
25	1	60	—	—	8	20	Arbeidsgruppe ikke dannet.
50	1	18	—	—	22	20	Arbeidsgruppe dannet.
20	1	20	—	—	3	8	Arbeidsgruppe ikke dannet.
—	1	25	1	30	5	—	Do.
15	1	24	1	25	6	20	Arbeidsgruppe under dannelse.
15	—	—	1	20	8	6	Arbeidsgruppe ikke dannet.
45	1	75	2	85	21	80	Arbeidsgruppe dannet.
15	1	50	—	—	11	30	Arbeidsgruppe ikke dannet.
33	1	50	8	146	30	—	Arbeidsgruppe dannet.
60	1	68	—	—	12	13	Arbeidsgruppe ikke dannet.
40	1	30	1	30	4	14	Do.
101	1	200	4	—	7	—	Do.
15	1	52	1	—	—	6	Do.
77	1	49	—	—	7	26	Do.
30	1	60	4	30	3	5	Do.

i Østfold fylkesparti.

Kristiania, Sandefjord, Brevik, Kristiansand, Mandal, Flekkefjord, Molde, Bodø

Spacialisering av arbeidet.

I centralstyremøte 17. mars blev det besluttet at nedsætte følgende utvalg:

Utvalget for internasjonale spørsmål: Olav Scheflo, formand, Martin Tranmæl, Ole O. Lian, Edv. Bull, fru Rakel Grepp, Sigurd Hoel og Jakob Friis (sekretær).

Utvalget for faglige spørsmål: Ole O. Lian, formand, Alfred Madsen, Martin Tranmæl, Edv. Mørk, Edv. Sjølander, Ingvald Rastad og Kr. Aune (sekretær).

Det kooperative utvalg: P. Aarøe, formand, Sverre Sivertsen, A. M. Andersen, Anna Dahl, Johan Nygaardsvold, Aldor Ingebretsen og Bjarne Jullum (sekretær).

Utvalget for kommunal politik: Kr. Aamot, formand, Chr. Chr. H. Knudsen, Fr. Monsen, Egede-Nissen, Oskar Nilssen, Olaf Steinnes og Trygve Lie (sekretær).

Agitations- og organisationsutvalget: Martin Tranmæl, formand, Alfred Madsen, Ingvald Rastad, Knut Eng, Einar Gerhardsen, Eugène Olaussen, Aksel Zachariassen, Trygve Lie og Kr. Aune (sekretær).

Informationsutvalget: Emil Stang, formand, Olav Scheflo, Martin Tranmæl, Ole O. Lian, Arvid Hansen og Chr. Hilt (sekretær).

Utvalget for økonomiske spørsmål: Haavard Langseth, formand, Alfred Madsen, Halvard Olsen, Sverre Krogh, Sverre Sivertsen, Chr. Hornsrud, Eugène Olaussen, Elias Volan, H. Heggum, Falck og Ole Colbjørnsen (sekretær).

Kvindeutvalget: Thina Thorleifsen, formand, Helga Karlsen, Hanna Adolfsen, Rakel Grepp, Kr. Aune, Kr. Kristensen, Ingvald Rastad og Sigrid Syvertsen (sekretær).

Utvalget for kulturelle spørsmål: Edv. Bull, formand, Eugène Olaussen, B. Bergersen, Anton Hansen, Sigurd Hoel og Aake Ording (sekretær).

Agitationen.

Agitationen i 1922 har været meget omfattende. I begyndelsen av aaret var partiets talere sterkt engageret i diskussionen om fagorganisationens omlægning og Landsorganisationens utmeldelse av Amsterdam-Internationalen. Utover vinteren og vaaren blev der arrangeret en række møter, hvor partiets kriseprogram blev belyst. I sommerens løp blev der holdt en række stevner og fester, hvor partikontoret hjalp til med at skaffe talere. Den største agitation blev dog utført foran kommunevalget.

Foruten den muntlige agitation er utgit følgende flyveblade:

Venstre og Smaabrukeren, Nydyrkningen, Hvem er Fienden? Arbeidsløsheten, Statsfunktionærenes Lønsforhold, Retningslinjene for Kommunepolitikken, Kvindene og Kommunevalget. Disse flyveblade kom ut i et samlet oplag av 230 000 eksemplarer. Desuten blev partiets kriseprogram spredt i ca. 150 000 eksemplarer.

Gjennem partikontoret er der ialt formidlet følgende foredrag: 1. mai-foredrag 225, agitationsreiser 290, enkeltforedrag 1823. Til sammen 2338 foredrag.

Der er selvfølgelig arrangert mindst like mange foredrag gjennom de lokale organisasjoner, men da partikontoret mangler oppgave fra by- fylkes- og kredspartier, er det umulig at faa nogen nøiagtig oppgave derover.

Agitationsreiser.

Otto Luihn i Sogn.

I ridsrummet 1.—14 mars foretok O. Luihn en agitationsreise i Sogn. Han talte paa følgende steder: Sogndal 150, Solvorn 40, Haf slo 35, Marifjæren 70, Høiemsvik 60, Skjolden 70, Badviki 60, Rikheim 60, Lerdal 130, Aurland 50, Hermandsverk 100. Tilsammen 11 foredrag for 695 tilhørere.

Aksel Zachariassen

foretok i sommer en 6 ukers agitationsreise i Nordland fylke, væsentlig for ungdomsforbundets regning, idet turneen var arrangert av ungdomsforbundets fylkesorganisation og de 4 kredspartier i Nordland. Turneen omfattet ialt følgende 19 foredrag: Torsdag 20. juli Bodø, fredag 21. juli i Valnesfjorden, lørdag 22. juli paa Rognan (?), søndag 23. juli Kvitblik, mandag 24. juli Tøfjord, søndag 30. juli i Sortland, onsdag 2. august i Lødingen, fredag 4. august i Narvik, lørdag 5. august paa Ankenes, søndag 6. august paa Sjømen, mandag 7. august i Bjørkaasen, tirsdag 9. august i Sandnessjøen, onsdag 10. august i Mosjøen og Skaland, fredag 12. august paa Brønnøy, tirsdag 16. august i Vik paa Søndre Helgeland.

Kr. Aune i Rogaland.

I juli foretok Kr. Aune en agitationsreise i Rogaland. Han talte paa følgende steder: Sandnes, Stavanger, Egersund, Time, Oltedalen, Aalgaard, Hillevaag, Koppervik. Han avsluttet turneen med foredrag i Stord. Tilsammen 9 foredrag for 1200 tilhørere.

Jakob Friis

foretok i anledning jubilæumsuken en agitationsreise. Han talte paa følgende steder: Bergen, Aalesund, Kristiansund og Trondhjem.

Harald Langhelle i Troms.

I tidsrummet 21. august—20. september foretok Harald Langhelle en agitationsturne i Troms fylke for ungdomsforbundet og partiet. Han talte paa følgende steder: Kvæø, Kvæfjord, Harstad, Sørvik, Gausvik, Evenskjær. Kjønnå, Sandstrand, Tevik, Breivoll, Hamnvik, Myrlandshaug, Sjøveien, Salangsverket, Elvebakken, Salangsdalen, Sætermoen, Sørreisa (2), Skøelv, Fagerlidal, Nordmo, Øverby, Moen, Vashaug, Græsmyr, Kvarvikshavn. Tilsammen 27 foredrag for 1905 tilhørere.

Ole J. Bakke og A. Lian i Numedal.

I maanedsskiftet august—september foretok Ole J. Bakke og A. Lian en agitationstur gjennom Numedal helt til Opdal. Turen var arrangert som en fællesagitation for «Fremtiden» og Buskerud fylkesparti. Der holdtes foredragsmøter i Flesberg, Rollag, Veggli og Nore (2 møter), og holdt tilsammen 7 foredrag for ca. 300 tilhørere. I Veggli og Nore nedsattes komiteer til at arbeide for dannelse av partiforening. — I Flesberg og Rollag blev der høsten 1921 dannet partiavdelinger efter foredrag av Bakke.

Carl Lee i Sogn.

Foran kommunevalget foretok Carl Lee en agitationsreise i Sogn. Han talte paa følgende steder: Flaam, Aurland, Fresvik, Leikanger, Balstrand, Vik, Framfjorden, Arnefjord, Høianger 2 foredrag. Tilsammen 10 foredrag for 875 tilhørere.

Tor Lundtveit i Telemarken.

Foran kommunevalget foretok Tor Lundtveit en agitationsreise i Telemarken. Han talte paa følgende steder: Nissedal 45, Vraadal 40, Fyrisdal 50, Dalen 30, Nesland sogn i Vinje 25, Laardal 40, Kviteseid 50, Drangedal 3 foredrag 430, tilsammen 10 foredrag for 645 tilhørere.

Fr. Monsen i Buskerud.

Foran kdmunevalget holdt Fr. Monsen følgende foredrag i Buskerud: Drammen (2), Lierstranden, Vestfossen, Krogstadelven, Muggerud. Tilsammen 6 foredrag.

Fr. Monsen i Telemark.

I tiden 24. september—1. oktober foretok Fr. Monsen en agitationsreise i Telemarken. Han talte paa følgende steder: Rjukan 120, Heddal 40, Skien 150, Ulefos 30, Skotfos 30, Slemmestad 25, Nærnsnæs 40. Tilsammen 7 foredrag for 455 tilhørere.

Fr. Monsen i Østfold.

Fr. Monsen foretok i tiden 7.—15. oktober en agitationsreise i Østfold. Han talte paa følgende steder: Rakkestad, Mysen, Askim, Spydeberg, Ørje, Torsnes, Torp, Kraakerøy, Greaker, Tunebakken, Tune, Skjeberg. Tilsammen 12 foredrag for 360 tilhørere.

Fr. Monsen i Akershus.

Fr. Monsen talte paa følgende steder i Akershus foran kommunevalget: Kjelsaas, Hasle, Østensjø, Bryn. Tilsammen 4 foredrag.

Martin Tranmæl i Trøndelagen.

I begyndelsen av oktober foretok Martin Tranmæl en foredragsturne i Trøndelagen. Han talte paa følgende steder: Ranheim, Hommelvik, Orkdal, Orkanger, Løkken, Storaas, Rennebu, Driva, Opdal. Tilsammen 9 foredrag. Møtene var svært godt besøkt.

Egede Nissen i Sætedalen.

I tidsrummet 1.—10. oktober foretok Egede Nissen en agitationsreise i Sætedalen. Han talte paa følgende steder: Iveland 120, Moisund 60, Grønna 100, Bygland 150, Tveit 60, Rystad 150, Valle 100, Aaraksbør 60 (2), tilsammen 9 foredrag for 920 tilhørere.

Sverre Krogh i Hordaland.

Foran kommunevalget foretok Sverre Krogh en agitationsreise i Hordaland. Han holdt følgende foredrag: Faneheimen, Dale, Tysse, Aadland, Laksevaag, Lervik (2), Odda (2), Voss, Nesttun, Arne, tilsammen 13 foredrag for ca. 2000 tilhørere.

Kr. Aune i Hedemarken.

I slutten av oktober foretok Kr. Aune en agitationsreise i Hedemarken. Han talte paa følgende steder: Folkevang, Valset, Norbek, Storhamar, Flisa, Skyvang (2), Sjøirønningen, Kjelaasdammen, tilsammen 9 foredrag for 1000 tilhørere.

Andreas Hansen i Trøndelagen og Nordland.

I tidsrummet 8. september—30. oktober foretok Andreas Hansen en agitationsturne for Det norske Arbeiderparti. Han talte paa følgende steder; Voss 50, Dale 60, Arne 40, Laksevaag 150, Bergen 50, Florø 100, Aalesund 60, Molde 20, Bremsnes 40, Kristiansund 300, Hommelvik 50, Orkanger 150, Løkken 50, Storaas 30, Ranheim 20, Selbu 40, Øvrebygd 70, Indrebygd 70, Stjørdal 25, Levanger 70, Sparbu 50, Sunnan 50, Stenkjær 80, Namsos 60, Rørvik 25, Brønnøy 100, Mosjøen 200, Vefsen 2 foredrag, 60, Sannessjøen 100, Mo i Aanen 70, Hemnesberget 60, Svolvær 2 foredrag 230, Tromsø 100, Hammerfest 170, Narvik 150, Bodø 2 foredrag 170. Tilsammen 39 foredrag for 3120 tilhørere.

Sverre Hjertholm i Gudbrandsdalen.

I tidsrummet 15.—22. oktober foretok Sverre Hjertholm en agitationsreise i Gudbrandsdalen. Han talte paa følgende steder: Tretten, Vinstra, Sell, Bremhaugen, Dombaas Lesja 2 foredrag, Faa-berg. Tilsammen 8 foredrag for 500 tilhørere.

Kr. Aune paa Vest- og Sørlandet.

I tidsrumme 15. september—9. oktober foretok Kr. Aune en agitationsreise paa Vest- og Sørlandet. Han talte paa følgende steder: Nesttun, Laxevaag, Voss, Bolstad, Dale, Tysse, Flesland, Sagvaag, Lillebø gruber, Lervik, Koppervik, Egersund, Nes, Flekkefjord, Farsund, Sør-Audnedal, Vennesla, Vaagsbygden, Greipstad-Søgne, Øvreby, Mosby, Kristiansand, Tromøy og Bjukan. Tilsammen 25 foredrag for ca. 1800 tilhørere.

Fr. Monsen paa agitation i byene foran kommunevalget.

I tiden 12. november—4. desember foretok Fr. Monsen en agitationsreise i byene foran kommunevalget. Han holdt følgende foredrag; Trondhjem 500, Namsos 150, Kristiansund 500, Molde 100, Aalesund 600, Bergen 400, Haugesund 300, Stavanger 400, Sandnes 100, Egersund 180, Flekkefjord 80, Kristiansand 300, Arendal 100, Kragerø 200, Larvik 100, Tønsberg 150, Fredrikshald 50, Moss 75 og Fredrikstad 80. Tilsammen 19 foredrag for 4465 tilhørere.

Edv. Bull

foretok umiddelbart foran valget i byene en agitationsreise. Han talte paa følgende steder: Tirsdag 28. november Bergen 600, Aalesund torsdag 30. november 700, Kristiansund 1. december 800, Trondhjem 2. 3. december 3 foredrag for 1700 tilhørere, Hamar 4. desember 600 tilhørere. I Aalesund snakket Bull paa en fest efter foredraget som var besøkt av ca. 100 partifæller. Tilsammen 8 foredrag for 4500 tilhørere.

Ole O. Lian paa Vestlandet.

Foran kommunevalget talte Ole O. Lian i Bergen, Haugesund, Stavanger og Sandnes. I Stavanger talte han paa 2 møter. Tilsammen 5 foredrag for ca. 2300 tilhørere.

Harald Langhelle i Finmarken.

Harald Langhelle foretok i november en agitationsturne i Finmarken. Han talte paa følgende steder: Kirkenes, Børnevand, Vardø 2 foredrag, Honningsvaag, Nordvaagen, Hammerfest 2 foredrag, Tromsø. Ialt 9 foredrag for ca. 1600 tilhørere.

Gitta Jönson

foretok foran valgkampen en agitationsreise. Hun talte paa følgende steder: I Bergen holdt hun 4 foredrag og i Stavanger og Haugesund 2 foredrag paa hvert sted. I Kristiansund holdtes et møte og i Trondhjem 2 foredrag. Tilsammen 11 foredrag. Møtene var gjennomgaaende godt besøkt.

Enkeltforedrag.

Martin Tranmæl: Tønsberg (3), Larvik (2), Sandefjord (3), Høvik (2), Sarpsborg (4), Aamot, Vikersund, Veldre, Moelven, Drammen (5), Hamar (3), Stange, Kongsvinger, Jevnaker, Fredrikstad, Sandviken (2), Trondhjem (4), Stabæk (2), Kroken, Kragerø, Drangedal (2), Tørdal, Kullebund, Rena, Furnes, Bøn Eidsvold, Langseth, Budal (2), Kløfta, Jesseim, Lilleherred, Notodden, Heddal (2), Sauland, Hjartdal, Seljord (2), Kviteseid, Hov i Land, Lillestrøm (2), Nes skogbygd Aarnes, Tinstad, Skui, Raufos, Lysaker, Rjukan, Horten, Hønefos, Kongsberg, Lommedal, Kristiania (40) tilsammen 115 foredrag.

Alfr. Madsen: Vestby, Grorud (3), Bergen (4), Skoger, Lillestrøm (2), Solbergfos, Drøbak (3), Trondhjem (4), Ranheim, Stenkjær, Byafos, Snaasa (2), Fredrikstad, Ystehede, Idd, Hamar (2), Lillehammer (2), Kristiansund (2), Aalesund (2), Kristiania (26), Kullebund, Bryn, Levanger, Aker, Lysaker (2), Taasen, Aarnes, Stabæk (3), Lørenskog (2), Strømmen, Urskog, Haugesund (2), Sandnes, Stavanger (2), Flekkefjord, Mandal, Kristiansand (3), Vennessla, Eydehavn, Arendal (2), Bjørkelangen, Dalsroen, Hemnes, Raanaasfos, Grefsen, Enebak (3), Flateby, Kløfta, Borgen, Gulskogen, Mjøndalen, Hoksund, Skotselven, Aamot, Gjeithus, Vikesund, Systadflaten, tilsammen 109 foredrag.

Olav Vegheim: Bø i Telemarken (2), Biri (2), Eydehavn, Svelvik, Kristiania (10), Lysaker, Stabæk, Høvik, Sandviken, Kjelsaas, tilsammen 20 foredrag.

Eiv. Reiersen har i aarets løp holdt 104 foredrag. Opgave over stederne mangler.

Egede Nissen: Kristiania (9), Skotfos, Porsgrund, Skien, Sandherad, Sole, Strømsgodset (2), Gulskog, Skarnes, S. Odalen, Ullern, Gransherad, Kr.sand (2), Mandal (2), Flekkefjord (2), Stavanger (8), Haugesund (2), Trondhjem, Faaberg, Horten, Ø. Sandsvær, Gjøvik, Raufos, Reinsvoll, Askim, Tune, Tistedalen, Lillestrøm, Kongsvinger, Aadalen, Buøya, Sandnes (4), Egersund, Vennessla, Lund, Hornnes, Evje, Mosby, Moi, Sauda (2), Aalgaard, Gandalen, Figgen, Bogne, Hillevaag, Henna, Lura. Tilsammen 71 foredrag.

Sverre Støstad: Askim, Spydeberg, Lunner, Inderøen, Asker, Kvaal, Hamar, Trondhjem (8), Kristiania (2). Tilsammen 17 foredrag.

Edv. Bull: Skien, Drammen, Sandviken, Raufos, Kristiania (8). Tilsammen 12 foredrag.

Olav Scheflo: Elverum (2), Sandherad (4), Drammen, Stokke, Tønsberg, Orkanger, Bergen, Selsbak, Kristiansand, Mandal, S. Odal, Hamar, Trondhjem, Kristiania (15). Tilsammen 31 foredrag.

Chr. H. Knudsen: Hønefos, Arendal (2), Oppegaard, Lillestrøm, Relingen, Hamar, Kullebund, Brandval (2), Roverud, Fenstad, Aarnes (2), Strømsgodset, Løiten, Kongsvinger, Kristiania (10). Tilsammen 27 foredrag.

Jakob Friis: Krokstadelven, Sandviken, Fetsund, Korsvold, Nitedal, Hakedal, Høibraaten, Skøien, Østensjø, Hasle, Klemetsrud (2), Huseby (2). Tilsammen 13 foredrag.

Einar Gerhardsen: Frogner, Stange, Ottestad (2), Hemnes, Kroken, Sandefjord (2), Jevnaker, Mandal, Stavanger, Molde, Bergen, Kristiansand, Tønsberg, Larvik, Skien, Brevik, Sandviken, Lysaker, Høvik, Kristiania (15). Tilsammen 37 foredrag.

Emil Stang: Elverum, Tønsberg (2), Randsford, Brandbu (3), Raufos, Reinsvoll, Grorud, Kongsberg, Hoksund, Vestfossen, Bingen, Skotselven, Horne, Kristiania (10). Tilsammen 26 foredrag.

Herman Haugerud: Sør-Odal (5), Fredriksvern, Konnerud, Sande, Skoger, Brummunddalen. Tilsammen 10 foredrag.

Ernst Løvaas: Sandefjord (6), Lardal, Hedrum, Larvik (3), Modum (2), Hole, Norderhov (4), Aadalen (2), Sgdal (2), Vikar (2), Hval, Tyrstrand, Hønefos (4). Tilsammen 30 foredrag.

Kr. Aune: Moelven, Elverum (2), Lillehammer, Dombaas, Ormheim, Kristiansund, Molde, Aalesund (2), Bergen (2), Haugesund, Sandnes, Stavanger, Sauda, Levanger, Trondhjem (4), Stenkjær, Hommelvik, Værdalen, Stjørdalen, Selsbak, Orkanger, Løkken, Meraker, Sunnan, Østre Jevnaker, Arendal (2), Eydehavn, Kragerø, Kristiansand (2), Stemmestad, Kjelsaas, Sandviken, Lysaker, Oppegaard, Urskog, Eidet, Voss, Porsgrund, Askim (2), Solbergfos, Flisa, Kjølvang, Skyvang, Sarpsborg, Hvaler, Tjølling, Sande (2), Østre Halsen, Sandefjord, Tønsberg (2), Larvik, Holmestrand, Hamar (3), Relingen, Drammen (3), Aarnes, Lier, Kristiania (3). Tilsammen 74 foredrag.

Ole O. Lian: Trondhjem, Lillestrøm, Fredrikstad, Sarpsborg, Raufos, Gjøvik, Drammen, Kristiania (6). Tilsammen 13 foredrag.

Torgeir Vraa: Drammen (6), Lier (2), Holmestrand, Gjøvik, Drøbak. Tilsammen 11 foredrag.

Kr. Aamodt: Lillestrøm (2), Bryn, Sanne (2), Haugfos, Kristiania (30). Tilsammen 36 foredrag.

K. M. Nordanger: Høibraaten, Stange (2), Lillestrøm (3), Haugesund, Stavanger, Løiten, Elverum, Hernes, Kullebund, Skodbo, Krokstad, Lørenskog (3), Jeløy, Gjøvik (2), Drammen, Holmestrand, Sandefjord, Larvik. Tilsammen 24 foredrag.

Aksel Zachariassen: Trondhjem, Moss, Reinsvold, Ringstad i Gran, Elvetangen i Gran, Spikkestad, Høvik, Horten, Østre Jevnaker, Lunner (3), Jømna, Elverum, Greaker, Tistedalen, Aspeli, Liholdt, Skotfos, Skien, Borgestad, Sandviken, Kristiania (35). Tilsammen 61 foredrag.

Kristian Kristensen: Røros, Aalen, Sande, Strømsgodset, Graaaker, Røds bruk, Grua, Lunner, Grinvold, Horten, Lom, Kvam, Røken, Spikkestad, Raufos, Kap, Enebak (2), Bøn, Notodden, Horten (2), Kristiania (15). Tilsammen 37 foredrag.

Oscar Stav: Bøn (2), Strømmen (2), Minnesund (2), Kjelsaas (2), Hasle, Sørum, Nes Skogbygd (2), Lillestrøm (4), Asker, Lysaker (2), Eidsvold (2), Hakedal, Tvedestrand (2), Drøbak, Aakrene, Fet, Lørenskog, Guldverket Eidsvold, Romedal, Aasbygden, Romedal IIseng (2), Setskogen, Blaker (2), Nittedal, Fossum Bærum, Aurskog (2), Relingen, Kristiania (2). Tilsammen 42 foredrag.

Arthur Olsen: Kjelsaas, Horten (6), Slemmestad, Vittingfos,

Saksundal, Faaberg, Tretten, Lillehammer (4), Søndre Aal, Nordberget. Tilsammen 18 foredrag.

Trygve Lie: Grorud (6), Kullebund, Lysaker (2), Bryn (2), Nes Skogbygd, Fenstad i Nes, Lillestrøm (3), Lørenskog, Kristiania (7), Flisa, Skyvang i Aasnes, Snarøen, Høvik (2), Kraakerøy, Glemmen (2), Høibraaten, Furuseth, Klemetsrud, Abildsø i Aker, Simensbraaten i Aker, Moss (2). Tilsammen 39 foredrag.

Konrad Nordahl: Stavanger (7), Hetland, Taasen, Lysaaker (2), Grorud, Kullebund (2), Hakedal (2), Lillestrøm, Østre Bærum, Kjelsaas, Strømmen, Slatlaget, Grünerløkkens lag (2), Sandviken (4), Stabæk, Tønsberg, Hemnes, Gausdalen, Jernlaget (2), Løkens lag, Nes skogbygd, Drøbak: Ulbrand (2), Kommunelaget, Lørenskog, Beklædningslaget, Grafia, Trælaget, Relingen, Jesseim, Høibraaten, Kristiania (2). Tilsammen 48 foredrag.

Edv. Mørk: Kongsberg, Notodden, Rjukan, Ski, Aamot, Skedsbo, Gaarder, Saaner, Larvik, Kristiania (15). Tilsammen 24 foredrag.

Andreas Hansen: Svarstad, Tjølling (2), Larvik (3), Holmestrand, Røros, Tønsberg. 9 foredrag.

Ingv. Rastad: Drammen, Vestfold (3), Grindvold, Lundborg, Kristiania (50). Tilsammen 55 foredrag.

Tor Lundtveit: Elvetangen (2), Tveitsund, Gran, Gulskogen, Sørum, Lardal. Tilsammen 7 foredrag.

Chr. Hilt: Kullebund, Oppegaard, Stange, Løiten, Sandviken (3), Høvik, Jevnaker, Ottestad, Lillestrøm. Tilsammen 12 foredrag.

Sverre Krogh: Svelvik, Stavsjø (2), Gresvik, Lisleby (2), Stenberg, Krokstadelven, Solbergelven, Moss (2), Bryn, Taasen, Oppegaard, Storhamar, Fredrikshald, Sandviken, Lysaker, Laksevaag (3), Molde, Aalesund, Kristiansund, Drammen, Kjelsaas, Lillestrøm, Asker, Bergen (10). Tilsammen 38 foredrag.

Hans Aas: Svelvik, Moss, Abildsø, Hemnes, Bryn, Grorud, Østensjø, Maridalen, Bækkelaget, Nordstrand, Høibraaten, Slemmestad. Tilsammen 12 foredrag.

Knut Eng: Slemmestad, Hamar, Moss (2), Bergen, Stavanger, Trondhjem, Kristiansund, Hamar, Drammen, Kristiansand, Mandal, Lysaker, Høvik, Kjelsaas, Lillestrøm, Kristiania (15). Tilsammen 31 foredrag.

Chr. Systad: Gulskogen, Askim, Høvik, Spikkestad. Tilsammen 5 foredrag.

Kr. Tønder: Tjølling, Østre Halsen, Svelvik, Sande, Aspeli, Grenviken, Tistedalen, Kullebund. Tilsammen 8 foredrag.

Elias Voian: Kirkenes (2), Tromsø, Narvik, Trondhjem (3), Lillestrøm, Lillehammer, Lysaker. Tilsammen 10 foredrag.

Arvid Hansen: Elverum (2), Lysaker, Voss (2), Bergen, Tønsberg, Sandviken, Høvik, Drammen. Tilsammen 10 foredrag.

Peder Love: Bryn, Taasen, Høland, Sør-Odal (2), Grua, Minnesund, Akrene i Fet, Lørenskog, Lena, Kap (2), Høibraaten, Simensbraaten, Lunner, Abildsø, Nordstrand, Bækkelaget, Kjelsaas (2), Ljan, Lensbygden, Klemetsrud (2), Bryn, Østensjø. Tilsammen 25 foredrag.

Oisten Martinsen: Abildsø (2), Hasle, Simensbraaten, Bryn (2), Hellerud, Børkedalen, Bogstad, Sørkedalen. Tilsammen 10 foredrag.

Bjarne Jullum: Bryn, Hasle (2), Ljan, Drammen, Ski, Lillestrøm, Sandviken, Lysaker. Tilsammen 8 foredrag.

Nic. Ness: Lesja Verk, Ormheim Veblungsnes, Lillestrøm, Nore. Tilsammen 5 foredrag.

Eugène Olaussen: Svelvik, Bekkestranden, Fredrikstad, Sandviken, Lysaker, Sokna, Bergen (6), Horten, Tønsberg (2), Drammen (3). Tilsammen 18 foredrag. Desuten holdt Olaussen ca. 75 foredrag i Buskerud.

Haavard Langseth: Furnes, Stange, Vestby, Asker, Sandviken Lierstranden, Lier, Tønsberg. Tilsammen 8 foredrag.

Ingv. Larsen: Arendal, Kragerø, Eydehavn, Sylling, Kroken, Sandviken, Lillestrøm, Høvik, Lysaker, Kjelsaas. Tilsammen 10 foredrag.

Chr. Hornsrud: Svelvik, Sande (2), Fredriksvern, Hønefos, Drammen. Tilsammen 6 foredrag. Desuten holdt Hornsrud en del foredrag i Buskerud.

Ole J. Bakke: Vittingfos, Y. Sandsvær (2), Ø. Sandsvær (3), Flesberg, Rollag, Nore (2), Hoksund, Lurdalen i Fiskum, Sagrænna, Kongsberg. Tilsammen 14 foredrag.

Svend L. Skaardal: Enebak, Tjølling, Ørje, Mysen, Jevnaker (3), Fredfos Solumsmoen, Grindvold, Brandbu, Trøgstad, Skogn, Biri, Holløya, Bagn, Lierskogen, Kolbu, Fluberg, N. Land (2), Askim, Røiken, Kullebund. Tilsammen 24 foredrag.

Harald Langhelle: Bryn, Kullebund, Høvik, Bækkestranden, Skoppum, Ra i Vestfold, Aamot i Hedemarken, Modum (2), Lier, Løiten, Lillestrøm, Sandviken, Oppegaard, Dale (3), Voss, Bergen, Bodø. Tilsammen 24 foredrag.

Sverre Sivertsen: Notodden, Lillestrøm, Larvik, Bergen, Vestby, Kristiania (15). Tilsammen 20 foredrag.

Helga Karlsen: Lillestrøm, Drøbak, Lørenskog, Drammen Krøderen, Sandviken, Høvik, Lysaker, Bryn, Hobøl, Moss, Kristiania (20). Tilsammen 31 foredrag.

Olav Steinnes: Sem, Slagen, Moss, Rygge, Sandherrad, Hurum, Rena, Moss, Rygge, Larvik, Drammen, Asker, Rjukan (5), Notodden. Tilsammen 18 foredrag.

Aldor Ingebrigtsen: Tromsø (5), Helgerød, Fredriksvern, Agnes, Tjølling, Østre Halsen, Modum, Ask, Frøia (3), Jevnaker, Tingstad, Jaren, Tønsberg, Strømmen, Harstad, Tromsøsund (6). Desuten holdt Ingebrigtsen 8 foredrag i foreninger i Kristiania. Tilsammen 35 foredrag.

Sigrid Syvertsen: Horten (2), Holmestrand, Tønsberg, Kragerø (3), Hoksund, Moss, Jevnaker (2), Lysaker, Drøbak, Askim, Drammen, Kristiania (12). Tilsammen 28 foredrag.

P. Bolstad: Borre, Hønefos, Mosjøen, Norderhov, Hatfjeldalen (3). Tilsammen 7 foredrag.

Alb. Moen: Stenkjær, Sparbu (2), Henning (3), Hundorp (2), S. Odal (3), Værdalen, Skogn, Inderøy (2). Tilsammen 15 foredrag.

O. Lohre: Kristiania (2), Skoger, Oppegaard, Tjølling, Gre-aaker, Torp, Trondhjem (5), Stenkjær, Sparbu, Namsos, Kolvereid, Skogn, Meraker, Narvik. Tilsammen 19 foredrag.

Lars Pedersen: Jevnaker (5), Fluberg (2), Bagn, Gran. Tilsammen 9 foredrag.

Hans Johansen: Drammen (4), Kristiania, Raufos, Drolsum, Kolbu, Bøverbru, Gran, Askim, Kongsberg. Tilsammen 12 foredrag.

A. Moan: Vaaler, Hurum, Sørfolden, Kvitblik i Fauske. Tilsammen 4 foredrag.

Fr. Monsen: Sole i Vang, Romedal, Opdal, Hamar (3), Drammen (3), Fredrikshald. Tilsammen 10 foredrag.

Johan Nygaardsvold: Hommelvik (3), Støren, Værdalen, Ranheim, Orkedalsøren. Tilsammen 7 foredrag.

Harry Nilsen: Lysaker (6), Høvik, Standviken, Stabæk, Kjelsaas, Oppegaard, Askim, Kristiania (10). Tilsammen 22 foredrag.

Hanna Adolfsen har i aarets løp holdt 9 foredrag.

Norman Egeland 15 foredrag.

Arne Paasche Aasen 10 foredrag.

Alfred Trønsdal 12 foredrag.

J. Sulberud 15 foredrag.

Aksel Bergersen 17 foredrag.

A. K. Hansen 10 foredrag.

Halvar Olsen paa Hamar.

Oscar Torp paa Harestuen, Grua og Kristiania.

O. B. Feiring paa Grorud.

Anker Olsen i Enebak.

B. Kihl i Skjeberg og Aas.

Johan Medby i Rakkestad og Sør-Odal (3).

Hjalmar Waage i Asker, Sandviken og Høvik.

Fr. A. Strøm i Mosjøen og Bodø.

Haakon Meyer i Tønsberg og Notodden.

T. Oftedal i Vikersund og Sylling.

K. L. Smedsvik i Aamot og Gjeithus.

S. Solheim i Hurum.

1. mai.

1. mai blev feiret paa vanlig maate. Partiet hadde sendt ut 225 talere som der er kommet besked til partikontoret om. Men der var ganske sikkert mange flere. Demonstrationene var vellykket. Paa mange steder holdtes der særskildte demonstrationstog for barna. Paa 1. maifestene bidrog barnelagenes dansaringer meget til at skape den rette feststemning.

Eksekutivkomiteen for 3. Internationale utsendte i anledning dagen et 1. mai-manifest. Likeledes blev det i alle partiets aviser offentliggjort følgende oprop:

Til
Arbeiderklassen i Norge.

Kamerater! Mai-dagen, arbeiderklassens internationale samlings-

dag nærmer sig. Mere end 3 aar er gaat siden verdenskrigen brøt sammen og fredens gjenopbygningsarbeide skulde begynde. Men istedenfor at skape fred og ta fat paa gjenopbygningen har verdens magthavere fortsatt krigspolitikken og har derved bragt verden op i et forfærdelig kaos, hvor millioner av mennesker maa omkomme. De konferanser magthaverne har holdt har bare øket kaoset. Det «Folkeforbund» de skapte var bare et kapitalistforbund. Selv de naive «demokrater», som trodde paa det dengang det blev skapt, har tapt sine illusioner. Selv de simpleste humanitetskrav sætter det sig utover av politiske hensyn.

Folkeforbundet avslog at hjelpe de hungrende i Rusland

trods Nansens hjerteskjærende skildringer av hungersnøden, trods hans indtrængende bøn om ialfald at faa bevilget halvparten av den sum som en dreadnought koster. — Nei, ikke det engang kunde «Folkeforbundet» gi — fordi regjeringen i Rusland er en arbeiderregjering. Men i alle Vest-Europas land samler kapitalistene sig til en mer og mer enig front og offensiv mot arbeidernes enkleste livskrav. De bruker Melle-Europas arbeidere som lønstrykkere mot arbeiderne i ententelandene og de nøtrale land. De deler arbeiderklassen i lønskulier og arbeidsløse. I Tyskland utbyttes arbeiderne værre end slavene i de kapitalistiske kolonier. I England er der over 2 millioner arbeidsløse, i Italien en halv million, i U. S. A. 6 millioner, i Danmark 100 000 osv.

Og overalt svinges lockoutpiskene over dem som endnu har arbeide.

Mørk og uhyggelig er den fremtid arbeiderklassen gaar imøte, hvis den ikke samler sig og

forener alle kræfter til kamp mot kapitalistklassen.

At denne klasse trods det økonomiske sammenbrudd endnu kan bevare sin magt og opretholde det kapitalistiske samfundssystem skyldes ene og alene den omstændighet at arbeiderklassen har staat splittet istedenfor at samle sig til en avgjørende kamp for at erobre hele den politiske og økonomiske magt.

Efterhvert som krisen utvikler sig,

etterhvert som kapitalistene avslører sin brutalitet og sin evneløshet til at forvalte samfundsværdiene, forstaar stadig det bredere lag av folket at disse kapitalister er folkets fiender. Ikke bare industriarbeiderne som direkte rammes av den industrielle krise, men ogsaa fiskerne, landarbeiderne og de arbeidende bønder kommer i et stadig skarpere motsætningsforhold til kapitalistklassen. Naar smaabønderne og de eiendomsløse i skogdistriktene gaar ledige og trues av en aarelang arbeidsløshet, saa vet de at det er spekulantene som har bragt dem op i denne frygtelige stilling, de samme spekulanter som selv har levet i ødselhet og overdaadighet under krigens ulykkesaar.

Et lyspunkt for de norske arbeidere

og ikke mindst for fiskerne er gjenoprettelsen av handelsforbindelsen med Rusland. Men kapitalistklassen har gjort alt mulig for at hindre at denne forbindelse kom istand. Den aarelange løgnkampagne, de uavladelige angrep paa Sovjet-Rusland har været kapitalistenes bedste støtte i kampen. Arbeiderne maa være klar over at ethvert angrep paa sovjetregjeringen er et angrep paa den internationale arbeiderreisning mot kapitalismen og imperialismen.

I Norge som i alle andre land beherskes det økonomiske liv først og fremst av bankene.

De forsøker aapenlyst at utstrække sit hervedømme ogsaa over staten og paatvinger statsmagtene vilkaar som er i direkte strid med almene hensyn. Samtidig viser det sig at store bankinstituter er ledet saa slet, at de staar paa fallitens rand og maa be staten om støtte. Et forslag fra Arbeiderpartiets gruppe i Stortinget om at disse banker skulde sættes under offentlig kontrol blev nedvotert. Men det er klart, at i længden kan folket ikke finde sig i at offentlige midler brukes til støtte for spekulationsbanker, uten at disse banker blir underkastet kontrol.

Kravet om bankkontrol maa reises som et folkekrav fra landsende til landsende. I stedet for at drive handels- og valutaspekulationer maa bankene tvinges til at sætte kapital ind i produktive, samfunnsnyttige bedrifter og faa arbeidslivet igang. De høie rentesatser som hviler som en tyngsel paa arbeidslivet maa sænkes.

Ved alle midler som staar til raadighet maa det skapes slike vilkaar i landet, at arbeidslivet — uanset alle profitinteresser — holdes oppe. En utvidet vei- og jernbanebygning og en storstilet og planmæssig opdyrkning av landets jord er arbeidernes krav.

Men Arbeidsgiverforeningen ser ingen anden utvei end at arbeidernes lønninger nedsættes med halvparten, at ferieretten avskaffes og arbeidstiden forlænges. *Kapitalismen skal reddes ved at arbeiderne sænkes ned i den dypeste nød og elendighet.* Arbeiderne og deres familier skal sulte for at utbytterne skal leve i overflod.

Denne nederdrægtige brutalitet maa faa det svar den fortjener: En samlet arbeiderklasse, som er rede til at benytte alle midler i kampen for sin frigjørelse.

I Berlin har repræsentanter for den 3. og den 2. Internationale og for Wiener-Internationale besluttet at rette en opfordring til alle arbeidere under Genua-konferansen at gaa til en fælles demonstration for 8-timersdagen, for kampen mot den nød og arbeidsløshet som er fremkaldt ved ententens skadeserstatningskrav mot Tyskland, for en samlet front til forsvar for den russiske revolution, for hjelpearbeidet mot den russiske hungersnød og for anerkjendelse av Sovjet-Rusland.

Den norske arbeiderklasse vil uten hensyn til politiske særmeninger følge denne parole i samlet fylking. Den internationale situation kræver at de russiske repræsentanter paa Genua-konferansen kan optræ i bevisstheten om at de har hele den europæiske arbeider-

klasse bak sig. Ruslands redning er den internationale arbeiderklasses redning.

*Frem til demonstration den 1. mai
mot kapitalistklassens angrep paa arbeidernes rettigheter, ferieretten og 8-timersdagen, mot lønsnedsløshet, mot utbytningen, for kampen mot nød og arbeidsløshet, for den russiske sovjetrepublik i dens kamp for alle arbeideres frigjørelse.*

Det norske Arbeiderparti

Emil Stang.

Arbeidernes faglige Landsorganisation

Elias Volan.

Gjennem partikontoret blev der formidlet talere til følgende steder:

Aakrene i Fet: Ole Evensen.	Elverum: Norman Egeland.
Aalen: Ole Fremo.	Enge i Nordmør: O. Kregnes.
Aalesund: Olav Steinnes.	Evje: Ola Solberg.
Aamot: R. Kluge.	Eydehavn: A. Maurstad.
Aaros i Røyken: Asbjørn Olsen.	Faaberg: Amund Myre.
Aasen: Hj. Dyrendahl.	Fagerholdt: A. F. Løchen.
Agnes: Hans K. M. Olsen.	Fandrem: Haakon Hoff.
Alvdal: K. Bjurstrøm.	Flesberg i Numedal: C. Wallèn.
Arendal: Ingv. Jakobsen.	Flisa: Olav Vegheim.
Asker: Aake Ording.	Flom: J. Skjelfjord.
Askim: Harry Nilsen.	Florø: Hilmar Knudsen.
Bangsund: Ludv. Øien.	Forr i Stod: Enok Kroghus.
Bergen: Eugene Olaussen og Nicolay Arnevig.	Fraastad: Peder P. Mo.
Brandbu: Lars Pedersen.	Fr.hald: Johs. M. P. Ødega
Brevik: Johan Pedersen.	Fr.stad: Jens Teigen.
Brummunddalen: Ole Ruud.	Furnes: Ole Ruud.
Buvik: R. Grønland.	Gjeithus: Ernst Løvaas.
Bækkestranden: O. B. Feiring.	Gjøvik: Harald Langhelle.
Bø i Telemark: Hans Helgesen.	Gran: Jens Tviberg.
Bøn: John Hazeland.	Glomfjord: John Aalberg.
Dale: K. Kristensen.	Grorud: Arne Ording.
Dalsbygden: Jens Galaaen.	Gudaa: Nic. Eggen.
Dokka: Johannes Dahl.	Guldsvik: Georg Svendsen.
Dombaas: Anton Solem.	Hakedal: Konrad Nordahl.
Drammen: Erling Falk.	Hamar: Jakob Friis.
Drangedal: Einar Gerhardsen.	Hasselvik: M. A. Salbubæk.
Drøbak: Erling Torkildsen.	Haugesund: Sverre Krogh.
Eidsfos: Jørgen Knudsen.	Heimdal: I. Skjaanes.
Eidsskog: Einar Lie.	Hemnskjel: Carl Schjetnan.
Eidsvold: Johs. Stubberud.	Hemnes i Høland: Isak Lundsrud.
Ekebergdalen, Enebak: Chr. H. Knudsen.	Heen: Peder Olsen.
	Herredsvang i Romedal: Aldor Ingebrigtsen.

- Hersjedalen: J. G. Olsen.
 Hoff i Solør: Johs. Borchgrevink.
 Hoff i Vestfold: Gustav Green.
 Hokksund: Petter Haug.
 Hole: Peder Henriksen.
 Holmestrand: Andreas Hanssen.
 Horten: Sverre Sivertsen.
 Hommelvik: K. O. Thornæs.
 Hov i S. Land: Anker Olsen.
 Hovin: Aksel Sømme.
 Hundalen: Johs. Bøe.
 Hundorp: K. Aamot.
 Hyggen: Erling Halvorsen.
 Høianger: Bjarne Takla.
 Hønefoss: Kr. Aune.
 Høvik: A. Indrebø.
 Inderøy: Arnt Mathisen.
 Jevnaker: K. L. Smedsvik.
 Kapp: A. Baastad.
 Kjelsaas: Arnold Hazeland.
 Kjelvang i Solør: Daniel Vikin.
 Klæbu: O. Thun.
 Kolvereid: Sverre Strand.
 Kongsberg: Petter Bolstad.
 Kongsvinger: Nils Ødegaard.
 Koppang: M. Liengen.
 Kopperaaen: Th. Arntzen.
 Koppervik: Natvig Pedersen.
 Korsvold: Hanna Adolfsen.
 Kragerø: Reinert Torgeirson.
 Kristiania: Emil Stang, Alfred
 Madsen, Helga Karlsen og Kr.
 Hornaas.
 Kristiansand: A. Lian.
 Kristiansund: Haakon Meyer.
 Krokstadelven: Aksel Bergersen.
 Kvaal: Ivar Aarseth.
 Kvikne: Olav Sæter.
 Kviteseid: Johan Ødegaard.
 Laanke: E. Schick.
 Lalm: E. Eilearth.
 Langesund: Ole Øisang.
 Larvik: Fr. Monsen.
 Lesjaverk: Ole Børresen.
 Levanger: Henrik Berg.
 Lierstranden: Trygve Lie.
 Lier: A. W. Hultmark.
 Lunde: Halvdan Wigaard.
 Lillehammer: A. Eines.
 Lillestrøm: Chr. Hilt.
 Lunner: S. Solheim.
 Lysaker: Alfred Madsen.
 Løiten: Chr. Hornsrud.
 Løkken: Karl Tømmeraas.
 Lørenskog: Knut Eng.
 Malm: N. Hallan.
 Mandal: Adolf Olsen.
 Marifjæren: Ludvig K. Fager.
 Melhus: John Leistad.
 Meraker: S. Skaardal.
 Moelven: E. Udland.
 Moss: Aksel Zachariassen.
 Mugerud: Ole Hagen.
 Mysen: Waldemar Carlsen.
 Namsos: Herm. Thornæs.
 Nes skogbygd: Arthur Arnesen.
 Nore: A. K. Hansen.
 Notodden: Kr. Kristensen og A.
 Andresen.
 Odda: Otto Luihn.
 Opdal: W. Kristiansen.
 Orkanger: S. Støstad.
 Os: Magnus Egenæs.
 Porsgrund: Carl Hornli.
 Rakkestad: Nils Madsen.
 Ranheim: Gottfred Gerhardsen.
 Rasten: Emil Sandheim.
 Raufoss: Hans Johansen.
 Rena: K. T. Sjøli.
 Ringsaker: Otto Ødegaard.
 Risør: Oscar Torp.
 Rjukan: Olav Scheflo.
 Røros: Hjalmar Waage.
 Salsbruket: O. Dyrendahl.
 Sande: B. Kil.
 Sandefjord: Ole Colbjørnsen.
 Sandnes: K. M. Nordanger.
 Sandviken: Nils Kvale.
 Sarpsborg: Elias Volan.
 Selbu: O. Eidem.
 Selsbak: I. Skjaanes.
 Sem i Snaasa: O. K. Sundt.
 Singsaas: Arnold Wik.
 Sjaak: Halvdan Johnsen.
 Skagen: Ghr. Nordnes.
 Skarnes: Ottar Lie.
 Skatval: Oscar Nilsen.
 Ski: Arne Paasche Aasen.

- Skien: Kr. Tønder og Alfr. Bryhn.
 Skiptvedt: Gustav Engdal.
 Skjold, Løten: Halvor Sørum.
 Skotfoss: Eiv. Reiersen.
 Skyvang i Solør: Olav Vegheim.
 Slemmestad: Hans Aas.
 Soknedal: T. Olafsen.
 Solvorn: Ludvig K. Fager.
 Soon: Alfred Aakermann.
 Sparbu: O. Løhre.
 Spikkestad: Trygve Try.
 Stange: Jakob Friis.
 Stai: M. Liengen.
 Stathelle: H. Finstad.
 Stavanger: Edv. Bull og B. Olsen
 Hagen.
 Stenkjær: O. Løhre.
 Stenviken: Emil Løvlien.
 Stord: P. Furubotn.
 Strømmen: Josef Larsen.
 Stjørdal: E. Schick.
 Støren: Peder P. Moe.
 Sunnan: Herman Thornæs.
 Svarstad i Lardal: Erling Lian.
 Svelvik: Henry Harm.
 Sylling: M. Martinsen.
 Sørskogbygden: Th. Juliussen.
 Sætre i Hurum: Alfr. Trønsdal.
 Tistedalen: N. E. Nilsen.
 Tofte i Hurum: Ingv. Larsen.
 Tranby: A. W. Hultmark.
 Trondhjem: Egede-Nissen.
 Tvedestrand: Oscar Stav.
 Tynset: Oscar Nilsen.
 Trysil: Arvid G. Hansen.
 Tyrstrand: Alma Kjelseh.
 Tyssedal: S. Nysæther.
 Tysse: I. B. Aase.
 Tønsberg: Haavard Langseth og
 Henry W. Kristiansen.
 Ulefos: Albert Moen.
 Urskog: Sverre Hjertholm.
 Vaagamo: Halvdan Johnsen.
 Vaaler: A. Moan
 Vaksdal: J. Jørgensen.
 Valset, Romedal: A. Ingebrigtsen.
 Veblungsnes: Peder Løve.
 Veldre: Martin Olsen.
 Vennesla: Harald Liljedahl.
 Vestby: Arnfin Viik.
 Veisten, V. Gausdal: O. Rossov.
 Vegli, Numedal: Nic. Næss.
 Vikersund: Øistein Marthinsen.
 Vittingfoss: Arthur J. Olsen.
 Voss: I. B. Aase.
 Værdalen: Johan Nygaardsvold.
 Ørje: Tor Lundtveit.
 Østre Jevnaker: Adolf Olsen.
 Øverskogen: M. Martinsen.
 Øvre Sandsvær: Ole J. Bakke.
 Øvre Rendalen: Olaf Larsen.
 Ytre Rendalen: Ove Larsen.

Ungdomsforbundet

Ungdomsforbundet har i 1922 særlig viet sin oppmerksomhet paa det indre organisationsarbeide for at stabilisere forbundet. Ungdomsinternationalsens 2. kongres fastslog masseorganisationsprincippet og ungdomsforbundenes underordning under de kommunistiske partiers politiske førerskap. Dette hadde tilfølge at Ungdomsforbundet i vort land maatte gaa til en nyindstilling av sit arbeide. For at stabilisere organisationen har man i 1922 omlagt denne, basert paa fylkesorganisationer, inddelt saavidt mulig efter de geografiske fylkesenheter. Omlægningen til fylkesorganisationer er i aaret gjennomført i 16 fylker, mens 2 fylker endnu staar igjen. Disse fylker er Sogn og Fjordane og Finmark fylker, hvor vi endnu har forholdsvis faa ungdomslag og hvor organisationen som følge herav er for svak. Foruten denne organisationsomlægning har forbundet ogsaa antatt massebevegelsesprincippet. I de fleste ungdomslag har man indgaende drøftet dette og forsøksvis ogsaa lagt ar-

beidet om paa en slik maate at man kan samle massen av arbeiderungdommen ind i ungdomslagene og under disses paavirkning og kommunistiske opdragelse.

Det er i aarets løp stiftet ca. 50 nye ungdomslag og avholdt en række fylkes- og kredsømøter rundt om i landet.

I begynnelsen av april maaned arrangeres en vaaragitationsuke til fremme av ungdomsarbeidet, og denne agitacionsuke bragte alene et resultat av 800 nye medlemmer og 10 nye ungdomslag. Centralstyret utarbeidet et sommerprogram for ungdomslagene, hvori opstillet direktiver om en række arrangements utover sommeren. Dette sommerprogram blev ogsaa nogenlunde tilfredsstillende gjennomført. Der blev arrangeret en landagitacionsuke med spæciel sigte paa at vinde landungdommen. En spæciel brosjyre, Bondeungdommen og kommunismen, skrevet av Olav Vegheim, blev utgit. Like-saa et flyveskrift som spredtes i stort oplag.

Forbundets 19-aarsdag den 20. juni blev ogsaa feiret med en række agitacionsmøter, likesom der arrangeres en spæciel hvervingsuke i forbindelse med 19-aarsjubilaet. I pinsen arrangeres en barneuke, hvori foruten ungdomslagene ogsaa barnelagene deltok. Denne uke blev foruten en agitation for barnelagsbevegelsen ogsaa viet en landsindsamling av penger og skolemateriel til de russiske barnehjem. Ialt indkom ved denne indsamling gjennom barnelagene ca. 400 kr. og 5 kasser med forskjellig skolemateriel.

I samarbeide med partiet arrangeres fra 12 til 31 august en partiuke og ungdomslagene deltok av al kraft i denne agitacionsuke for at styrke partiorganisationen.

Som en avslutning paa sommerprogrammet feiret forbundet Ungdomsinternationalens dag den 3. september ved en række agitacionsmøter og fester rundt om i ungdomslagene og hvor da særlig Ungdomsinternationalens program og retningslinjer blev omtalt. Den russiske revolutions 5-aarsdag, 7. november, blev likeledes feiret av ungdomslagene paa en værdig maate.

Foruten disse spæcielle landsomfattende agitacionsuker har forbundet i aarets løp formidlet en række enkeltforedrag rundt omkring til ungdomslagene, samt endel agitationsturneer. Av disse kan nævnes en 6 ukers turné i Nordland fylke med forbundets formand Aksel Zachariassen som taler (ca. 25 foredrag). En 27 dages turné i Troms fylke med Harald Langhelle som taler (27 foredrag for tilsammen 1905 tilhørere). En 14 dages turné i Møre fylke med Normann Egeland som taler (ca. 12 foredrag).

Ang. det antimilitære arbeide henvises til spæciel beretning herom andetsteds.

Mellem Ungdomsforbundet og Ungdomsinternationalens eksekutivkomité har det i hele aaret bestaaet en livlig rapportforbindelse. Centralstyret har efter bedste evne søkt at gjennomføre Ungdomsinternationalens aktioner og retningslinjer i det praktiske arbeide. Samarbeidet og forbindelsen mellem E. K. og Centralstyret har i aaret været godt. I byraamøte som holdtes i Moskva 11 mars deltok Olav Vegheim og Ingvald Larsen fra vort forbund. Sommeren

1922 fik centralstyret anmodning fra E. K. om at stille en sprogkyndig mand til U. I.s disposition for udførelse av arbeidsopdrag for denne, og centralstyret efterkom anmodningen ved at stille Olav Vegheim til E. K.s disposition i 2 maaneder. Som forbundets repræsentanter paa U. I.s 3. kongres som holdtes i Moskva i november, deltok Aksel Zachariassen og Rolf Hofmo. Desuten Haakon Meyer som ogsaa valgtes som forbundets repræsentant i partiets delegation.

Den 16.—18. september avholdtes den 1. internationale barnelederskonferanse i Berlin, og som forbundets og barnelagsbevægelsens repræsentant paa denne konferanse møtte Alfr. Trønsdal.

Centralstyrets sammensætning har i aaret været: Formand Aksel Zachariassen, viceformand Einar Gerhardsen, sekretær Arnfin Vik, styremedlemmer Ingvald Larsen, Edv. Sjølander og Oskar Stav. Sidstnevnte blev imidlertid forhindret i at kunne delta i centralstyrets arbeide paa grund av fraflytning fra Kristiania. Arnold Hazeland rykket da som suppleant op i hans sted. Imidlertid maatte ogsaa han efter en tids forløp fritages for arbeidet paa grund av sine studier og en tid paa grund av sygdom. Rolf Hofmo har da som suppleant møtt i centralstyret og deltat i dettes arbeide. Under Ingvald Larsens ophold i Moskva som medlem av U. I.s E. K. møtte Ole Colbjørnsen som hans stedfortræder i centralstyret. Foruten disse har forretningsføreren, Alfr. Trønsdal, og partiets tilfornordnede repræsentant, Martin Tranmæl, deltat i centralstyret, dog uten stemmeret.

Centralstyret har i 1922 forsøkt at spesialisere arbeidet blandt de forskjellige medlemmer. Zachariassen har ledet studiearbeidet, Gerhardsen agitatorskorpene, Vegheim arbeidet blandt bondeungdommen, Hofmo det antimilitære arbeide, Vik — senere Ingv. Larsen — det faglige utvalg og endelig Trønsdal og Sjølander barnelagsbevægelsen.

Centralstyret har været repræsentert i idrætsoppositionens styre ved Jørgen Dahl og Einar Gerhardsen, i Det norske Arbeiderpartis centralstyre ved Olav Vegheim, i partiforlaget ved Alfr. Trønsdal og i Chr. Holtermann Knudsens fond ved Zachariassen og Trønsdal.

Paa U. I.s byraamøte i mars fratraadte Ingv. Larsen som skandinavisk medlem i E. K. og vor svenske kamerat Arvid Wretling valgtes i hans sted.

Centralstyret har været repræsentert paa de aller fleste fylkesmøter og konferanser som har været holdt i aarets løp.

Nogen helt paalidelig medlemsstatistik kan ikke endnu opgives; men forbundet har utvilsomt i aarets løp hat en god fremgang baade hvad medlemsantallet og lagenes antal angaar. Vi kan saaledes regne med at vi fra at ha 208 ungdomslag med 8065 medlemmer i 1921, nu ved utgangen av 1922 vil kunne fremvise (naar alle rapporter fra fylkene er indløpet) et lagsantal lag paa 250 og et medlemsantal paa 11000. Desuten maa fremhæves at organisasjonens stabilitet og indre styrke er betydelig forbedret i aaret som nu er gaat.

«Klassekampens» oplag har i aarets løp ligget mellem 6 og

7000. Løssalget er steget med 10 000 kroner siden 1921 og «Klassekampen» regnskap viser et overskud paa ca. 800 kroner.

Forlagsvirksomheten er omlagt saaledes at den nu bare omfatter særlige agitationskrifter for ungdommen, underholdningslitteratur, amatørskuespil o. s. v.

Arbeiderpartiets kvindeforbund.

Kvindeforbundet bestod ved aarets utgang av 92 foreninger med ca. 3000 medlemmer. Indmeldt i løpet av aaret er Abildsø, Tynset, Kristiansand, og Askim og Holmestrand arbeiderpartis kvindeforeninger. Utmeldt er kvindeforeningen «Social», Sakshaug. Strøket paa grund av kontingentrestance er Rjukan kvindelige fagforening, som er nedlagt paa grund av manglende tilslutning, og Luearbeidernes forening, Kristiania.

Der er avholdt 14 forretningsutvalgsmøter, 3 fællesmøter av Kristiania-foreningene og 5 store massemøter.

Av de store møter kan nævnes: Boligmøte i Folkets hus store sal den 27. februar med foredrag av Nanna Broch og sekretær Indrebø. Der var til dette møte trykt flyveblade og spredt blandt de som bor daarligst og resultatet var at lokalet blev fuldpakket.

Møtet paa den internationale kvindedag var meget vellykket. Den store sal i Kr.a Arbeidersamfund var fuldt besat av kvinder. Jeanette Olsen talte om den internationale kommunistiske kvindebewægelse og der var forøvrig udmerket underholdning.

Der er holdt et stort møte med foredrag av fru Tove Mohr om revision av straffeloven. Videre møte hvor kvindene kræver kontrol med vareprisene.

Der er holdt møte med foredrag om elektricitet i hjemmene og demonstration av den elektriske varme- og kokeovn «Warma».

Der er holdt et stort møte med foredrag og lysbilleder av ingeniør Svane om kjelderleiligheter og møte med foredrag av sekretær Indrebø om skattepolitikken med fuldt hus.

Der er ved flere møter vedtat resolutioner som er sendt myndighetene i de instanser hvor sakene hører hjemme.

Paa den internationale kvindedag blev der holdt møter i omtrent alle landets avdelinger.

I barnelagsuken er der efter opfordring fra Kvindeforbundet holdt møter i foreningene med foredrag om barnelagsbewægelsen.

Forslag til omlægning av kvindeorganisationen og ophævelse av Kvindeforbundet som selvstændig organisation oversendt fra partiets centralstyre er behandlet av Kvindeforbundets styre og samtlige forretningsutvalgets medlemmer og landsstyret med undtagelse av en (Kaspara Larsen, Drammen), som har fremkommet med disenterende forslag, har stemt for forslaget til omlægning. Dette er sendt kvindeforeningene til behandling og faar sin avgjørelse paa Kvindeforbundets landsmøte, som besluttedes avholdt umiddelbart før Det norske Arbeiderpartis landsmøte.

Forbundet igangsatte en innsamling for om mulig at faa gjen-

optat retssaken i anledning Tomtegate-dramaet, men da dette viste sig at være ugjærlig, blev de indsamlede penger, kr. 331.58, bevilget den forulykkede pikes mor.

Kvindeforbundet har sammen med den svenske kommunistiske kvindeorganisation besluttet oprettet et skandinavisk barnehjem i distriktet i Samara i Rusland. Barnehjemmet som ved aarets utgang blir indredet for pengemidler indsamlet av de svenske og norske kvinder har faat navnet «Kyrre Grepps Minde» og skal opta 50 barn. Kvindeforbundet har søkt De norske Arbeideres Hjelpekomité og faat bevilget kr. 5000.00 som skal benyttes til drift av hjemmet i den første tid. Ved siden herav er der igangsatt utlodninger og pengeindsamling til fordel for barnehjemmet.

Ved den internationale korrespondent Rachel Grepp har forbundet staat i stadig rapport med det internationale kommunistiske kvindesekretariat i Berlin, likesom der er utarbeidet beretninger og utfylt spørjeschemaer i saavel faglige som politiske spørsmaal for sekretariatet.

Kvindeforeningene landet rundt har i stor utstrækning deltatt i valgkampen foran kommunevalget ved at avholde store og godt besøkte møter med foredrag for kvindene samt har kvindeforeningenes medlemmer i overordentlig stor utstrækning deltatt i hus-agitationen.

Som forbundets repræsentant paa den internationale konferance i Berlin og verdenskongressen i Moskva har Rachel Grepp møtt.

Der er avholdt konferanser i de forskjellige distriktsorganisationer og som forbundets repræsentant paa disse har sekretæren, Sigrid Syvertsen møtt.

Der er gjennom forbundet formidlet 42 foredrag. Derav har Sigrid Syvertsen holdt 18, Helga Karlsen 9, Hanna Adolfsen 8 og Thina Thorleifsen 7.

Forbundet utgir bladet «Arbeider-Kvinden», som utkommer i et oplag av 3000 eksemplarer.

Barnelagsbevægelsen.

Landskomiteen for barnelagsbevægelsen som er nedsatt av ungdomsforbundet og staar under dettes ledelse og kontrol, har i 1922 bestaa av følgende: Alfred Trønsdal, formand, Harry Nilsson, sekretær, Chr. Hilt, redaktør av «Barnebladet», Helga Karlsen, Jull Hansen og Edv. Sjølander.

Barnelagsbevægelsen har ogsaa i 1922 hatt en jevn god fremgang. Ved utgangen av aaret 1921 talte barnelagsbevægelsen 20 barnelag med ca. 1500 medlemmer. Ved utgangen av aaret 1922 tæller den kommunistiske barnelagsbevægelse i Norge 51 barnelag med tilsammen vel 6000 medlemmer og staar som nr. 2 (den næst største) kommunistiske barnelagsbevægelse i Internationalen. Bare Tyskland staar foran med 800 barnelag og ca. 30 000 medlemmer. Dernæst kommer Tchechoslovakiet med ca. 5000 medlemmer.

I 1922 er stiftet 22 nye barnelag, mens det er bare et barne-

lag som, helt siden den organiserte barnelagsvirksomhet begynte, er blitt nedlagt. Dette er barnelaget paa Ski.

I 1922 har landskomiteen søkt gjennomført ordningen med fylkesledere i hvert fylke til at paase organiseringen og arbeidet med barnelagsbevægelsen. I aarets løp er ogsaa fylkesledere valgt i 10 fylker. Disse fylkesledere vælges inden fylkestyret for ungdomsbevægelsen i hvert fylke, og den nøie forbindelse og kontakt mellem ungdoms- og barnelagsbevægelsen er derved ogsaa sikret. Disse fylkesledere staar i nøie kontakt med landskomiteen, og deres oppgave er at paaskynde organiseringen av barnelag rundt om i fylket i første række, samt at være alle barnelagene i fylket behjælpelig i alle henseender.

Det har i aarets løp været holdt specielle barnelagskonferanser i Vestfold, Telemark og Kristiania og Akershus fylker. I sidstnevnte fylke har det desuten været holdt et kursus for barnelagsledere og interesserte i barnelagsarbeide. Landskomiteen har været repræsentert paa samtlige fylkeskonferanser. Desuten har barnelagsarbeidet været viet stor interesse paa ungdomslagenes fylkesmøter. Paa den 1. internationale barnelagslederkonferanse som blev holdt i Berlin 16—18 september 1922, var vor barnelagsbevægelse repræsentert ved Alfr. Trønsdal. Forbindelsen mellem Ungdomsinternationalens eksekutivkomité og landskomiteen for barnelagsbevægelsen har stadig været opretholdt. Efter paalæg av U. I.s eksekutivkomité blev der i pinsen arrangert en landsomfattende barneuke med speciel agitation for barnelagsbevægelsen og samtidig for styrkelsen av barnas internationale solidaritetsfølelse ved at der gjennom barnelagene foretoges innsamlinger av skolemateriel og pengehjælp for barnehjæmme og hungerdistriktene i Rusland. Barnelagene deltok i denne barneuke med liv og lyst. Det blev avholdt en række barnemøter samt forældremøter. Et flyveskrift blev utgit av landskomiteen for anledningen, og dette spredtes i ca. 20 000 eksemplarer. Barna i barnelagene samlet selv ind over 5 store kasser fulde av skolemateriel og ca. 400 kr. i kontanter. Der kom mange smaa skolematerielpakker hvorpaa der av de smaa givere stod paaskrevet forskjellige inskriptioner som: «Leve Sovjetrusland», «Leve arbeidernes Rusland» o. s. v. o. s. v. Resultatet av denne første barneuke blev meget vellykket.

1. mai deltok flere barnelag iaar under egen fane. Landskomiteen forestod iaar utgivelsen av smaa røde 1. mai-flag. Disse blev solgt over hele landet i et antal av 10 000. Desuten utkom «Barnebladet» i farvetryk og større oplag og format den 1. mai iaar.

«Barnebladet» har i hele aaret holdt et oplag av 5000 eksemplarer, og bladets voksende popularitet blandt barna kan ikke beskrives. Julehefte utkom i 10 000 eksemplarer. Redaktionen mottar daglig breve og henvendelser fra de interesserte smaa, og ved enkelte rebus og oppgavekonkurranser har besvarelsenes antal gaat langt over 100-tallet. Barna utviser her saavel som paa mange andre omraader en stadig økende interesse. Sely under det sidste kom-

munevalg i Kristiania kunde man ikke undlate at lægge merke til barnelagene og deres medlemmers storartede deltagelse i agitationen.

Barnelagsbevægelsens bedste arbejdstid er selvsagt vinterhalvaaret. Men landskomiteen har iaar ogsaa udsendt plan for dannelse av kommunistiske spejderkorps, og disse vil, naar sommervarmen og friluftslivet melder sig, vise sig at bli arbeiderbarnas opdragelsesorganisation i sommerhalvaaret.

Av barnelagenes indre arbeide skal i korthet nævnes, at dette hittil i første række har gaat ut paa gjennem korte foredrag, fortællinger og sang at vække barnas idealisme og følelser for arbejderklassens sak, kommunismen. Den av landskomiteen utgivne kommunistiske barnesangbok brukes flittig i barnelagene. Komiteen har allerede maattet trykke nyt oplag av denne (5000—10 000). Desuten har folkevisedansen vundet stor popularitet inden barnelagsbevægelsen. I flere barnelag har man nu nationalklædte dansaringer paa op til 50—70 par. Tre barnelag har ogsaa oprettet egne guttemusikkorps og flere barnelag har sine egne skuespillertrupper og sangkor. Et barnelag har ogsaa egen turntrup og 3 spejderkorps er allerede i virksomhet.

Det som barnelagsbevægelsen naturligvis i den kommende tid først og fremst trenger er hjelpematerialer. Haandbøker til sit oplysningsarbeide, smaa skuespil etc. til sine skuespillertrupper, instrumenter til sine musikkorps og utstyr for sine spejderkorps. Men alt dette koster penger. Og her er naturligvis barnelagsbevægelsens vanskeligste opgave. Den beskedne kontingent som de smaa ihærdige medlemmer kan yde er selvsagt minimal. Her maa de ældres organisationer træde støttende til. Vi vil derfor slutte vor beretning med at henvise til landskomiteens indsendte forslag til partiets landsmøte om bevilgning av kr. 5000.00 til den kommunistiske barnelagsbevægelse.

Den socialistiske skolevirksomhet

har ogsaa i 1922 været ledet av centralkomiteen for socialistisk skolevirksomhet som hele tiden har bestaaet av Arvid Hansen, formand, Eugene Olaussen, næsformand, Aksel Zachariassen, sekretær, Ole O. Lian, Knut Engh, Alfred Trønsdal, Hans Aas og Edv. Bull. Fra 1. januar 1922 overtok Aksel Zachariassen sin stilling som fastlønnet sekretær for skolevirksomheten og bestyrer av Den socialistiske dagskole.

Dagskolen.

Der holdtes høsten 1921 intet semester ved dagskolen av hensyn til stortingsvalgene som la sterkt beslag paa partiets kræfter og økonomi. Til gjengjæld søkte man at gjøre dagskolens vaarsemester 1923 saa omfattende som mulig. Planen blev dennegang ændret, saaledes at de økonomiske spørsmal fik en langt bredere

plads end tidligere, socialøkonomien blev omlagt, likeledes historieundervisningen; statistik og «norsk næringsliv» var medtat som nye fag. Ved dette kursus blev videre retorik og journalistik gennemgaaet i et særskilt 14 dages kursus som holdtes umiddelbart efter hovedkurset. I sin beretning for dagskolens fjerde kursus udtaler bestyreren bl. a.:

«Den socialistiske Dagskoles fjerde kursus begyndte 16. januar med 32 elever, hvorav 8 havde helt stipendium fra centralkomiteen, 3 delvis stipendium, 11 elever havde stipendier fra lokale eller andre organisationer og 10 elever frekventerte skolen uten stipendium overhodet. Samtlige elever har gennemgaaet hele skolen og det 14 dages tillægskursus som fulgte umiddelbart efter. Det viste sig ganske snart at endel av elevene ikke var i besiddelse av de betingelser som absolut maa kræves av dem som optages ved skolen. Dette gjælder særlig elever fra Kristiania som hadde saakaldte arbeidsledighetsstipendier, men det gjælder ogsaa elever som hadde stipendium fra centralkomiteen. *Reglene for utdeling av stipendier maa skjærpes.*

Skolen har aldrig tidligere hat saa mange elever som *ved dette kursus, og den bør heller ikke faa saa mange.* 25 elever maa være maksimum. Det viser sig vanskelig at opretholde den nødvendige disiplin med saa mange elever. Med hensyn til punktlig fremmøte, flid og orden forøvrig laa det sidste kuld utvilsomt under de øvrige. Det er saa at si umulig for bestyrer og lærere at opretholde disiplin ved en slik skole, hvis ikke elevene selv er besjælet av det samme ønske. Der bør vedtages *ordensregler* for skolen. Elevforeningen, og særlig dens formand, bør faa større myndighet og overta endel av ansvaret for ordenen ved skolen.

Saalænge vi ikke har høiskole og faste lærere, saa maa skoleplanen i langt større utstrækning indrettes efter de forhaandenværende lærerkræfter. Videre gjælder det om at indskrænke antallet av lærere; hvert hovedfag maa ha en lærer. Det er selvfølgelig pædagogisk set uforsvarlig at dele op et viktig fag paa 4—5 forskjellige lærere som muligens benytter helt forskjellige undervisningsmetoder og som kanske ikke engang har konferert indbyrdes. Men det har ogsaa vist sig at den ordning rent praktisk er uforsvarlig. Lærere som bare hadde et mindre antal timer, hadde ogsaa svært vanskelig for at indrette sig efter timeplanen, og det hændte *altfor ofte* dennegang at elevene blev sittende igjen uten lærer. Jeg førte statistik for at se hvor mange ganger lærerne uteblev, og det viste sig at forekomme for 36 timers vedkommende. Nu blev naturligvis ikke elevene sittende ledige i disse timer. I de fleste tilfælder hadde jeg faat meddelelse om forfaldet fra lærernes side og skaffet vikar. Men regelmæssighet blir det ikke paa denne maate. Jeg hadde desværre ikke anledning til at passe paa for hver eneste times vedkommende dennegang, men det var faktisk paakrævet. Altsaa: *færre tag og færre lærere.* Og lærere som ikke er saa overbelastet med arbeide, møter og denslags at man ikke kan stole paa at de tar sine timer.

Med hensyn til undervisningsplanen saa maa man tilstræbe at stabilisere den slik at vi faar en fast plan for alle kurser.»

Følgende elever gjennemgik det fjerde kursus:

Sigurd Solheim, Gjøvik. C. J. Steffansen, Bergen. Olav Torske, Guldalen. Adolf Olsen, Kristiania. Johan Jensen, Kristiania, Amund Myhre, Kristiania. Oscar Amundsen, Kristiania. Erling Halvorsen, Hammerfest. Ola Børresen jr., Hatfjelldal. Anton Solem, Verdalen. K. L. Smedsvik, Bergen. Ludvik K. Fager, Sogn. T. Oftedal, Sandnes. Einar Udland, Sør-Audnedal pr. Mandal. Aksel M. Olsen, Krapfos pr. Moss. Arthur J. Olsen, Horten. Halvard Larsen, Sandviken. Gustav Green, Spikkestad. Gustav Engdahl, Stabæk. Josef Larson, Kristiania. Ole Hagen, Kristiania. Peder Henriksen, Kristiania. Rolf Kluge, Ø. Aker. Ole Gjersvik, Kristiania. Arthur Arnesen, Kristiania. Aud. Baastad, Kristiania. Oliver Eckstrøm, Kristiania. A. W. Hultmark, Kristiania. Johannes Dahl, Kristiania. Aksel M. Nilsen, Kristiania. Ole Evensen, Trondhjem.

Kurset kostet ialt kr. 18 798.08, men herfra gaar kr 12 149.93 til stipendier. Selve dagskolens drift har kostet 6648.15. Alle erfaringer fra de 4 kurser som nu er holdt ved Den socialistiske Dagskole peker paa nødvendigheten av en fast høiskole. Skolekomiteen har i aarets løp arbeidet ogsaa med dette spørsmål, men partiets økonomiske stilling har avholdt komiteen fra at fremme forslag.

Heller ikke høsten 1922 fandt skolekomiteen det tilraadelig at holde dag-kole, baade av hensyn til partiets økonomi og av hensyn til valget og den indre partikrise.

Aftenskolene.

Erfaringsmessig har det vist sig at partiforeningene har vanskelig for at komme igang med aftenskolene tidlig paa høsten. De fleste begynder gjerne umiddelbart før jul og en række venter til det nye aar. Og særlig naar det er valgaar, som i 1921 og 1922, saa kommer aftenskolene altfor sent igang. Skolene maa fortsætte til langt ut paa vaarparten og de lyse kvelder trækker interessen bort fra skolene. Bare et faatal aftenskoler kom igang høsten 1921, Vaaren 1922 var der aftenskoler igang paa følgende steder: Moss, Greaker, Fredrikstad, Sarpsborg, Sandefjord, Tønsberg, Larvik, Jømna, Kongsvinger, Løiten, Hamar, Skotterud, Jevnaker, Gøvik, Raufos, Rjukan, Hovin, Drammen, Slemmestad, Krøderen, Modum, Tyristrand, Lier, Nedre Eiker, Hønefoss, Aadal, Øvre Sandsver, Bærum, Ullern, Kristiania, Mandal, Kristiansand, Sandnes. Stavanger. Bergen, Trondhjem, Heimdal, Orkangel, Hommelvik, Harstad, Sørreisa, Hammerfest, Nygaard, Hurum, Solbergelven, Muggerud.

Skolekomiteen har staat i stadig forbindelse med disse skoler, git dem veiledninger under utarbeidelse av planer, skaffet dem lærere, undervisningsmateriale o. s. v. Skolenes budgetter er paa forhaand godkjendt av centralkomiteen. Ialt er der i tilskud til aftenskoler i 1922 utbetalt ca. 5000 kroner.

Det har trods energiske anstrengelser fra skolekomiteens side ikke været mulig at gjennomføre landsmøtebeslutningen av 1921 om at der inden hvert herred og i hver by skulde opprettes aftenskoler. Centralkomiteen har gjennom sirkulærer, gjennom partipressen og ved direkte henvendelser søkt at stimulere særlig bypartiene til at interessere sig for skolevirksomheten. Men det viser sig at landsmøtebeslutningen av 1921 i praksis er ugjennomførlig. Ikke desto mindre er aftenskolene nu ifærd med at utvikle sig til faste ledd i vort partiapparat. Og det er ogsaa centralkomiteens maal.

Nye aftenskoleplaner.

Centralkomiteen har længe været opmerksom paa at de planer som de socialistiske aftenskoler hittil har arbeidet efter trønger revision. Planen av 1920 bærer tydelig præg av de aktuelle saker som dengang interesserte arbeiderbevægelsen i Norge, utviklingen har ændret ikke bare oppgavene, men ogsaa perspektivene.

I komiteens møte 26. juni 1922 nedsattes derfor en komité til revision av aftenskoleplanen. Som medlemmer av komiteen valgtes Ottar Lie, Anton Blomqvist, A. Eines, Ole Øisang, Trond Hegna og Arvid Hansen, alle partifølle som har arbeidet med aftenskoler i længere tid. Komiteen forela sin indstilling i centralkomiteens møte 19. september og her blev den vedtat med endel ændringer. I den nye plan koncentrerer stoffet i langt høiere grad om kommunismen som faar 55 av de 90 timer planen omfatter. De resterende 35 timer tildeles det praktiske organisationsarbeide, idet norsk utgaar som selvstendig fag. Den nye aftenskoleplan forutsætter imidlertid en speciel lærebok som desværre ikke blev færdig før jul som forutsætningen var. Skolerne har forøvrig i høi grad lidt under manglen paa lærebøker og allerede for et aar siden besluttet centralkomiteen sammen med Arbeiderpartiets forlag at indby til en præmiekonkurrance for at faa lærebøker for aftenskolene i social-økonomi og arbeiderbevægelsens historie. Men uten resultat. Skolekomiteen besluttet derfor i forbindelse med den nye skoleplan at utarbeide en lærebok for aftenskolene som helt var knyttet til planen. Desværre er den blit forsinket og de nye planer er derfor utsendt med fortegnelse over foreløbig undervisningsmateriale for elevene.

Bedriftsraadsskoler.

Allerede tidlig paa aaret reiste centralkomiteen spørsmålet om igangssettelse av spesielle bedriftsraadsskoler. For længere tid tilbake har komiteen været klar over nødvendigheten av at der igangssettes fortsættelseskurser for tidligere aftenskoleelever. En elev har jo ingen interesse av at følge det samme aftenskolekursus aar efter aar. Han trønger en videre utdannelse. I denne forbindelse var det naturligt at man kombinerte disse fortsættelseskurser med undervisning paa andre felter som de aktive kommunister trønger kundskap om. Og det som nu er nødvendig for arbeiderne, ikke minst for deres tillidsmænd og ledende organisationsmænd, er at

de tilegner sig økonomisk kundskap. Men bedriftsraadsskolene var helt avhengig av en lærebok. Der findes litet eller intet bearbejdet materiale om disse spørsmåal. De lærerkræfter som er forhaanden er svært faa. Komiteen koncentrerte sig derfor om arbeidet med læreboken for bedriftsraadsskolene idet man forutsatte at den blev av den art at den samtidig kunde tjene som haandbok for arbejderutvalgsmedlemmene. Læreboken er nu endelig med Landsorganisationens bistand utkommet og er allerede tat i bruk. I sommer henvendte centralkomiteen sig til de faglige samorganisationer med forslag til program og plan for bedriftsraadsskolene og ba om deres bemerkninger. Der indløp en række nye forslag og paa grundlag av dem er den endelige plan for bedriftsraadsaftenskoler vedtat.

Skoler er igang paa grundlag av denne plan i Kristiania, i Bergen, Stavanger, Sandefjord, Hamar, Lillestrøm og endel andre byer. Enkelte steder har man kombinert den socialistiske aftenskole med bedriftsraadsskolen. Skolekomiteen har bistaat de lokale organisationer med utarbejdelsen av slike planer. Centralkomiten yder ogsaa bedriftsraadsskolerne økonomisk tilskud.

Fylkesdagskoler.

Hedemark fylkes Arbeiderparti meddelte i januar maaned at det var vanskelig at faa aftenskoler igang i alle fylkets herreder, men at de ansaa det for mulig at faa arrangert en fylkesdagskole i Elverum. Centralkomiteen optok straks forhandlinger med fylkespartiet og man blev enig om plan om en 2-maanedlig fylkesdagskole basert paa stipendiater fra de enkelte herredspartier, tilskud fra fylkespartiet og centralkomiteen. Skolen kom ogsaa igang den 20. februar med 20 elever og Arvid Hansen som bestyrer. Planen blev gjennomført og skjønt skolen var den første i sit slags her i landet maa resultatet siges at være godt.

Centralkomiteen har ogsaa været i forbindelse med andre fylkesstyrer angaaende oprettelse av fylkesdagskoler. Saaledes har spørsmåalet været drøftet i Nordland, Buskerud og andre fylker. En fylkesdagskole vil nu bli igangsat i Akershus fylke.

Biblioteksaken.

I forbindelse med dagskolen har centralkomiteen oprettet et litet bibliotek som indeholder materiale for lærerne og som delvis ogsaa indeholder bøker som utlaanes til elevene. Efter henstilling fra centralstyret utredet centralkomiteen spørsmåalet om oprettelse av et partibibliotek indeholdende literatur for partiets utvalg og komiteer m. m. Planen gik i korthet ut paa at samle alle de smaa biblioteker og boksamlinger som nu findes i partiets og fagorganisationens forskjellige institutioner i et lokale med en fast administration. Baade centralstyret og sekretariatet saa sig imidlertid av økonomiske grunde nødsaget til foreløbig at henlægge planen.

Organisationskurser.

Centralkomiteen foreslog i juni maaned for centralstyret at avholde en organisationskonferance i Kristiania under partiets landsmøte av fylkespartienes formænd og sekretærer. Forutsætningen var at konferancen skulde vare i 3 dage. Der forelaa detaljert plan for hele kurset. Den blev godtat av centralstyret, men paa grund av landsmøtets utsættelse er saken bortfaldd. Centralkomiteen foreslog likeledes at det i forbindelse med partilandsmøtet blev holdt et journalistkursus, fortrinnsvis for partipressens yngre journalister. Forslaget blev ikke vedtat av centralstyret idet man henstillet at planen blev ændret og at kurset ikke blev holdt i forbindelse med landsmøtet. Komiteen har imidlertid ikke opgit denne sak.

Korrespondanseskolen.

I komiteens møte 24. april forelaa forslag fra Arvid Hansen om opprettelse av en Arbeidernes Korrespondanceskole. Komiteen sluttet sig til tanken og fik centralstyrets og sekretariatets tilslutning. Der blev bevilget kr. 1 000.00 av skolekomiteens midler til igangsættelsen. I møte den 12. mai besluttedes straks at igangssette et kursus i kommunepolitikk med sigte paa de forestaaende kommunevalg og i samme møte vedtok man plan for igangsættelse av yderligere 19 kurser fra 1. oktober under forutsætning av at der meldte sig et tilstrækkelig antal elever til hvert kursus. Arbeidet med skolen blev straks igangsatt, sirkulærer blev utsendt, reklamen blev organisert osv. Det viste sig imidlertid at man fra begyndelsen av hadde slaat for stort paa og tat for lite hensyn til alle de vanskeligheter, særlig av administrativ art som følger med igangsættelsen av en saadan skole. I komiteens møte 19. september meddeltes at kommunalkurset hadde faat meget stor tilslutning, ca. 550 elever, mens tilslutningen til de øvrige 19 kurser var mindre god, i alt var der til disse kurser dengang indmeldt 577 elever, man besluttet derfor kun at igangssette 13 av de 19 reklamerte kurser. I samme møte blev forlagets kasserserke, frk. Thormodsen, ansatt som kasserserke og forretningsfører for skolen, likesom der valgtes en spæciel tilsynskomit  for skolen med komiteens fastlønnede sekretær som formand. Man forutsatte da at han fører daglig tilsyn med skolen. Der opstod mange vanskeligheter i forbindelse med igangsættelsen av de 13 kurser og mange hindringer kom iveien. De opstod ikke mindst ved at skolekomiteens sekretær, som den hele tid hadde arbeidet med skolen maatte reise bort midt i den vanskeligste tid. Manglen paa driftskapital gjorde sig ogsaa sterkt gj eldende og foranlediget forsinkelser. Nu er imidlertid skolen over de første vanskeligheter og vi er sikker paa at mange partifæller er taknemlig for dette tiltak, selv om det har knirket i starten.

Centralkomiteen har selvfølgelig i aarets løp arbeidet med andre opgaver end de ovenfor nævnte. Der er utarbeidet utallige

planer og veiledninger for studiecirkler, kurser og mindre skoler som falder utenfor rammen av den ordinære skolevirksomhet. Men de økonomiske vanskeligheter som hemmer saa meget av vort partiarbeide har ogsaa gjort sit til at centralkomiteen ikke har kunnet fylde sin oppgave saa godt som den kunde ha ønsket. Der staar meget igjen naar det gjælder systematisk opplysningsarbeide i vort parti. Og dog kan vi allikevel si at vi paa dette omraade er kommet ganske langt, betydelig længer end de fleste kommunistiske partier i Europa forøvrig.

Det norske Arbeiderpartis Forlag.

Aaret 1922 har været et vanskelig aar for forlaget. Omsætningen er mindre end det foregaaende aar, selv en kurant artikkel som Arbeiderkalenderen er solgt i et mindre antal end noget tidligere aar. Som man vil se av regnskapet viser dette underskud. Omsætningen har dreiet sig om 100 000 kr. Literatursalget har gjennomgaaende gaat daarlignere end i 1921 og 1920. Fra alle kanter er der fra kommissionærene kommet klager over, at de ikke faar solgt noget paa grund av arbeidsløshet og knap fortjeneste blandt arbeiderne. Forslaget om opprettelse av literaturkomiteer er bare delvis blit gjennomført. Paa enkelte steder virker disse komiteer godt, men gjennomgaaende har det vist sig, at det med det nuværende organisationsapparat er vanskelig at føre nogen kontrol med dem. Det drar ut med indsendelsen av oppgjør, som regel vil det bli gjestaaende en større eller mindre saldo. Kreditgivningen har i det hele tat ført til tap. Forlaget har derfor set sig nødt til at gaa over til kontantsalg. Undtagelser gjøres overfor faste og gode forbindelser. De utestaaende fordringer som pr. 1. januar 1922 utgjorde kr. 95 093.33 er gaat ned til kr. 69 804.14. Men en væsentlig del av det som er indgaat bestaar i retur av literaturbeholdningene. Og da meget av det som er returnert er ældre, ukurant literatur, vil man forstå, at forlaget har litt store tap paa utestaaende fordringer.

Forlagets varebeholdning er meget forsiktig kalkulert. De fleste skrifter er opført langt under produktionspris. Endel restoplag av ældre brosjyrer er ikke tat med i status. Forlaget har saa at si bare en kreditor, nemlig Arbeidernes Aktietrykkeri.

Naar man bedømmer forlagets stilling, maa man ta hensyn til at forlaget fra aar til andet har baaret en væsentlig del av utgiftene ved partiets skriftlige agitation. Valgbrosjyrer er ingen lønende forretning, de mange situasjonsbrosjyrer har heller ikke skaffet nævneværdig fortjeneste. Forlaget har hat ekspeditionen av Mairosen, men indtægtene er gaat til partiet. Da bokhandelen blev overdrat til Kristiania Arbeiderparti blev det besluttet at salgs-ummen, kr. 8 000, skulde gaa til partiet, ikke til forlaget. Slike ting bidrar til at svække forlaget økonomisk. Det er selvfølgelig riktig at forlaget i første række bør tjene partiets agitation, men man bør i fremtiden ta mere hensyn til den forretningsmessige side og ikke belaste forlaget med altfor mange rent ulønsomme ting.

I begynnelsen av året blev der foretat en prisnedsættelse paa omkring 40 av forlagets ældre bøger og brosjyrer. Likeledes blev der sammensat 5 bokpakker. Paa dette vis har forlaget faat realiseret endel ældre literatur.

Til trods for de økonomiske vanskeligheter forlaget har hat, har det allikevel utgit endel, takket være den imøtekommenhet som er vist fra Arbeidernes Aktietrykkeris side. I 1922 er utgit følgende bøger og brosjyrer:

	Oplag	Utsalg kr.
1. Norsk politik i kommunistisk belysning	8 000	0.75
2. Edv. Bull: Den russiske arbeider- og bonde- revolution, 1. del	2 000	4.00
3. E. Olaussen: Kampen mot krisen	10 000	0.15
4. — « — Kommunismen og de arbeidende bønder	10 000	0.25
5. Ole O. Lian: Vi anklager	10 000	0.15
6. Harald Langhelle: Fiskerne og krisen	10 000	0.15
7. Edv. Bull: Den skandinav. arbeiderbevægelse	2 000	0.75
8. Enhetsfronten	1 500	0.75
9. Sverre Sivertsen: Kooperationen	2 000	0.25
10. Ole Ruud: For landsbygdens folk	2 000	0.40

Agitationsbrosjyrer i anl. kommunevalget:

11. Hvad gjælder kommunevalget	10 000	0.10
12. Et opgjør med borgerpartiene	5 000	0.10
13. Kommunistisk skattepolitikk	5 000	0.10
14. Arbeidsløsheten og nødsarbeidet	5 000	0.10

Til krisebrosjyrene ydet Den faglige Landsorganisation et bidrag av 3 000 kr., saaledes at Lians brosjyre: Vi anklager, kunde utdeles gjennom samorganisationene og de øvrige solgt til redusert pris.

I januar d. a. er 2. del av Bulls Ruslandsbok, 1. del av Kommunismens A.B.C. og En liten økonomisk Haandbok (Bedriftshaandbok) utkommet.

Forlagskomiteen har gjort henvendelse til professor Edv. Bull om at skrive en Arbeiderklassens Historie i Norge. Bull har paatat sig dette og har begyndt med det forberedende arbeide.

Det 20. Aarhundrede.

Tidsskriftet begyndte fra 1. januar 1922 at utkomme 14-daglig. Der er i aarets løp spendert adskillig i agitationen for tidsskriftet. Som det fremgaar av regnskapet viser det et underskud av kr. 8 112.38. For at bringe utgiftene ned vil tidsskriftets sideantal foreløbig bli indskrænket til 16 sider pr. nr. Forhaabentlig vil det ikke vare længe, før det atter kan utvides til 24. Centralstyret har paalagt partiavdelingene at abonnere paa tidsskriftet for sine styremedlemmer, men dette er paa langt nær ikke blit gjennomført. Tidsskriftet har i 1922 gjennemsnitlig hat omkring 2000 abonnenter.

Rebell.

Det var sikkert en feil at paabegynde utgivelsen av «Rebell» netop under nedgangstiden. Næsten alle vittighetsblade har i de sidste aar gaat med tap. «Rebell» har baade med hensyn til redaktion og ekspedition skaffet forlaget en masse arbeide som desværre ikke har vist sig regningssvarende. Det endelige underskud paa «Rebell» beløper sig til kr. 11 965.81. Det blev besluttet at bladet skulde gaa ind fra nytaar, men saa kom der tilbud fra Kristiania og Akershus Fylkesorganisation av Ungdomsforbundet om at overta utgivelsen, et tilbud som centralstyret gik med paa. «Rebell» hadde et oplag av 4500 ekspl. Til jul blev der utgit en aarsrevy og et julenr., som begge gik godt og bidrog til at mindske underskuddet

Maidagen

blev denne gang utgit sammen med Ungdomsforbundet. Det blev en daarlig forretning. Salget gik slet, saa det bragte ingen fortjeneste.

Arbeiderkalenderen

er blit solgt i litt over 10 000 ekspl. Den er tidligere solgt i optil 30 000, saa nedgangen er stor.

Arbeidets Jul

blev trykt i 12 000 ekspl. og er saagodtsom utsolgt.

Tiltrods for at aarets drift har været saa ugunstig er der ikke grund til at anstille altfor pessimistiske betragtninger, Der maa kunne skaffes en ordning med Arbeidernes Aktietrykkeri, forlagets største og saa at si eneste kreditor, saa forlaget kan komme til at arbeide lettere. Indførelsen av kontantsalg vil bidra til at skape en fastere økonomi. Kan man saa ut fra de erfaringer som er vundet, avlaste forlaget for en del av utgiftene til partiets skriftlige agitation, vil meget være vundet. Da det har vist sig at en forlagskomité paa 8 medlemmer er et litt for tungvindt apparat, vil komiteen inden sin midte vælge et arbeidsutvalg paa 3 medlemmer som fører tilsyn med forlagets drift. Forlagskomiteen bestaar nu av: Jacob Friis, formand, Martin Tranmæl, Alfred Madsen, Sigurd Hoel, Kr. Aamot, Arvid Hansen og Alfred Trønsdahl. Forlagets chef er Reinert Torgeisen.

„Social-Demokraten“.

Da regnskapet ikke foreligger færdig i det øiealick denne beretning av hensyn til trykningen maa skrives, kan ikke iaar som ifjor de nøiagtige tal bli tat ind. Regnskapsaaret 1922 vil sikkert vise overskud, men saa meget kan siges, at det falder næsten udelukkende paa første halvaar. For andet halvaar blev kontingenten nedsat fra 75 øre til 60 øre pr. uke., og tilsvarende for utenbys abonnement. Annonceprisen blev iaar reducert til 22 ør. mm. for

almindelig plads. Der blev iaar ikke bevilget noget gratiale. Den 1. juli frattraadte Ugelstad som forretningsfører. Han blev bevilget et aars løn som vartpenger, og landsstyret besluttet efter utløpet av den tid indtil videre at gi ham en pension av kr. 4000.00 pr. aar.

Arbeiderpressens Samvirke.

Da regnskapet endnu ikke er færdig, er det desværre paa det nuværende tidspunkt ikke mulig at gi en saadan beretning som ifjor, men den vil kunne avgives mundtlig paa landsmøtet. Avisenes vanskeligheter har i 1922 været større end i 1921. Det henger sammen med nedgangstiden og den sterkt svækkede økonomiske evne i organisationene og blandt medlemmene. Der er dog grund til at tro at det værste nu er overstaat, og at det i løpet av de nærmeste aar skal lykkes at konsolidere arbeiderpressens økonomi og styrke den i økonomisk henseende for fremtiden.

„Arbeiderbonden“

Det lykkedes ikke ifjor at faa «Arbeiderbonden» til at gaa. Agitationsukene bragte altid en hel flok nye abonnenter, men de faldt fort fra og abonnentantallet gik stadig ned. Det blev derfor av centralstyret besluttet at nedlægge «Arbeiderbonden» fra 31. december, og man er da gaat over til hver fredag at ha en helside i «Social-Demokraten» med titelen «Arbeiderbonden» og med faglig og politisk stof, beregnet paa arbeiderbønder.

Arbeidernes Aktietrykkeri

har i det forløpne aar atter hat bedre tilgang paa arbeide, saa personalet har kunnet beskjæftiges fuldt ut. Paa grund av de i aarets løp stedfundne nedsættelser i trykningsprisene, har trykkeriet, selv efter det lønsnedslag paa kr. 18.00 pr. uke som blev iverksat 1. juli, ikke kunnet opvise noget stort overskud. Dette vil dreie sig om kr. 60 000.00. Der utbetaltes de lovbestedte 5 pct. utbytte til personalet. I aarets løp har trykkeriet anskaffet en varmpregerpresse i støperiet, likesom skriftmateriellet for en stor del har maattet fornyes og kompletteres. Desuten er ogsaa en av de ældste sættemaskiner utbyttet mot en ny. Inventarieførøkelsen utgjør mellem 30 og 40 tusen kroner.

Arbeidernes Pressekontor.

Tilrods for at Pressekontorets budget for 1922 blev opgjort med ca. 23 000 kr. mindre end budgettet for 1921, har det haab som blev uttalt i beretningen for sidste aar om at der kunde skapes et bedre og stabilere grundlag for kontorets drift i indeværende aar ikke slaat til. De økonomiske vanskeligheter har været mindst like store iaar som ifjor. Avisenes evne til at betale den fastsatte avgift har ikke bedret sig.

Det har derfor været under overveielse at ophæve Presse-

kontoret som selvstendig institution, men denne tanke har ikke vundet tilslutning inden styret for Arbeiderpressens Samvirke eller inden partiets centralstyre. Derimot er det vedtat at gaa til nye indskrænkninger i personalet, idet det er meningen at kontorets stortingsmedarbeider, *Alfred Aakermann*, fra Stortingets sammentræden skal gaa over til «Social-Demokraten» som stortingsmedarbeider, men at han samtidig i den utstrækning det er mulig skal levere referater og meddelelser til den utenbys presse gennem Pressekontoret. En av kontorets stenografer vil bli sløifet, naar der indtrær ledighet. Pressekontorets abonnement paa Norsk Telegrambyraas nyhetsstof er besluttet opsagt fra 1. januar 1923, derved indspares 5 000 kroner aarlig.

Mens budgettet for 1922 var opgjort med kr. 94 100.00 er næste aars budget opført med kr. 66 000.00, altsaa en reduktion av kr. 28 000.00. Avisenes honorarer er betydelig nedsat, saaledes er «Soc.-Demokraten»s ekstrabidrag paa kr. 15 000.00 strøket; forøvrig er avgiftene for samtlige aviser sat saa lavt som mulig. Tiltrods herfor har det ikke været mulig at skaffe balance i budgettet uten under forutsætning av at Arbeidernes faglige Landsorganisation ogsaa for 1923 yder et tilskud til driften av kr. 10 000.00.

Der er regnet med forbindelse med 23 aviser (mot 24 iaar). 17 av disse ekspederes gjennom hovedkontoret og 6 gjennom avdelingskontoret i Trondhjem.

Kontorets bestyrer har ikke været enig i de foreslaaede indskrænkninger, særlig ikke i ophævelsen av stillingen som stortingsmedarbeider, fordi dette vil ramme den utenbys presse meget følelig.

Partipressen.

Ved utgangen av 1922 hadde partiet følgende godkjendte presseorganer:

	Partiblade	Utgivelsessted	Redaktør
Dagblade	1. Social-Demokraten	Kristiania	Martin Tranmæl
	2. Arbeidet	Bergen	Sverre Krogh
	3. Ny Tid	Trondhjem	K. O. Thornæs
	4. 1. Mai	Stavanger	B. Olsen-Hagen
	5. Fremtiden	Drammen	A. Lian
	6. Øsifold Arbeiderblad	Sarpsborg	Nils Hønsvald
	7. Bratsberg-Demokraten	Skien	Joh. Ødegaard
	8. Sørlandets Social-Demokrat	Kristiansand	Ole Øisang
	9. Demokraten	Hamar	Olav Larssen
	10. Nybrot	Larvik	Ingj. Norstad
	11. Vestfold Arbeiderblad	Tønsberg	Thv. B. Olsen
	12. Tiden	Arendal	Ingv. B. Jacobsen
	13. Glømmendalens Soc.-Dem.	Kongsvinger	Waldemar Carlsen
	14. Tidens Krav	Kristiansund	Komité
	15. Ny Dag	Gjøvik	Niels Ødegaard
	16. Folkets Dagblad	Sandefjord	Sverre Hjertholm

	Partiblade	Utgivelsessted	Redaktør
3 gange i uken	17. Telemark Arbeiderblad	Notodden	Erik Haugen
	18. Haugesunds Folkeblad	Haugesund	Edv. Jørstad
	19. Daggy	Horten	Arth. E. Olsen
	20. Østerdalens Arbeiderblad	Elverum	Olav Sæther
	21. Arbeidets Ret	Røros	Jens Galaan
	22. Nordlands Fremtid	Bodø	Harald Langhelle
	23. Folkeviljen	Harstad	S. Simensen
	24. Nordlys	Trømsø	Peder Kaasmoli
	25. Fremover	Narvik	Aksel Olsen
	26. Namdalens Social-Demokrat	Namsos	Herm. Thornes
27. Akershus Arbeiderblad	Lillestrøm	J. Stubberud	
28. Folkets Røst	Askim	Johan Pedersen	
2 gange i uken	29. Folkets Frihet	Kirkenes	Nils Johnsen
	30. Vesfinnmarkens Social-Demokrat	Hammerfest	Mart'n Aune
	31. Sørtrøndelagens Social-Demokrat	Oikedalsøren	C. Larsen
	32. Gudbrandsdalens Social-Demokrat	Lillehammer	Carl Horne
	33. Fritt Folk	Vadheim	Kristian Modahl
	34. Follo Arbeiderblad	Drøbak	Aug. Bonsak
<i>Desuten utkom følgende kommunistiske blade:</i>			
35. Indtrøndel. Soc.-Dem. (3 g. i uken)	Levanger	N. Hallan	
36. Hardanger Soc.-Dem. (1 —" —)	Odda	Komité	
37. Helgelands Fremtid (3 —" —)	Mo i Ranen	R. Knutson	
38. Finmarken (2 —" —)	Vardø	Richard Bodin	
39. Moss Soc.Dem (2 —" —)	Moss	Nils Gjerseth	
40. Grimstad Arbeiderblad (1 —" —)	Arendal	Komité	
41. Nordlands Folkeblad . (2 —" —)	Mosjøen	Halvdan Jacobsen	

Tidsskrifter og ukeblader:

„Det 20. Aarhundre“ (2 gange maanedlig)	Red.: Arv.Hansen, Fr.Monsen
„Kvinden“ (1 gang ugentlig)	Komite
„Rebell“, vittighetsblad (1 gang ukentlig)	Henry Harm
„Mot Dag“ (Stud. Komm.lag) (2 gange mnd.)	Sigurd Hoel og Erling Falk
„Klassekampen“ (1 gang ukentlig)	Olav T. Vegheim
„Barnebladet“ (1 gang maanedlig)	Christian Hilt

Beretning fra Arbeiderorganisationenes antimilitære utvalg.

Istedetfor soldatraadene landsutvalg dannedes i begyndelsen av 1922 Arbeiderorganisationenes antimilitære utvalg.

Konstituerende møte holdtes 25. mai 1922. Tilstede var: Harald Langhelle, Harry Nilsen (partiet), Hans Aas, Ola Guldvaag (Landsorganisationen), Sverre Østli og Rolf Hofmo (Ungdomsforbundet).

Til formand valgtes Harry Nilsen og sekretær Rolf Hofmo. Besluttet at sekretæren ikke skulde lønnes. Besluttet videre at forsøke utgit en «Soldatens Avis» hver 14. dag. Til redaktør valgtes Harald Langhelle.

Hvad arbeidet blandt soldatene angaar, er det ikke gjort saa meget som ønskelig, men litt er da utført.

Det er utsendt 4 cirkulærer og 5 skrivelser til fylkesstyrene i

ungdomsbevægelsen og alle ungdomslagene om registrering av de vernepliktige, valg av antimilitære ledere inden fylkene o. s. v.

Men resultatet har været magert, interessen er temmelig liten — og det som er gjort er utført av interesserte kamerater utenom styrene, stort set.

Men forbindelsen med de fleste ekserserpladser har været oprettholdt og spredningen av oprop, flyveblade o. l. har gaat bra.

Av opropet «Kåmerat i Vaabentrøien» er der spredt 27 000. Langhelles tale under debatten om vaabenøvelsene i Stortinget blev trykt i 20 000 eksemplarer og utdelt, likesaa er der utdelt ca. 2500 av «Soldaterne og Socialismen», videre er «Klassekampen» utdelt i vel 3000 eksemplarer. Den paatænkte soldatavis blev det ikke noget av.

Sekretæren, Rolf Hofmo ender sin beretning med følgende:

«Det er i korthet det som er gjort i 1922, men haaber vi at agitationen i 1923 maa bli mere omfattende og paagaende. Men det forutsætter større interesse ikke bare fra partiet, men ogsaa fra de enkelte fylkesorganisationer end det hittil har været tilfælde. Hvert fylke maa nu faa sin antimilitære leder som kan staa i forbindelse med utvalget og forestaa agitationen inden sit fylke. Den antimilitære virksomhet er et av vore viktigste arbeidsfelter, og kan hvis det forsømmes som hittil faa farlige følger for vor bevægelse. Militærmagten er borgersamfundets farligste vaaben i den klassekamp som vi er oppe i, og vi maa gjøre hvad der staar i vor magt for at fravryste kapitalistene dette — og derved gjøre baade arbejderklassen og hele folket en stor tjeneste.»

Arbeidernes idrætsopposition.

Det idrætsutvalg som nedsattes i 1921 indkaldte 1922 til en idrætskonferance i Kristiania.

Denne fandt sted i Folkets Hus lille sal 28. mai.

Der mødte 78 repræsentanter fra 38 foreninger foruten nogen specielt indbudne idrætsinteresserte.

Man besluttet at danne en «Arbeidernes idrætsopposition». For denne vedtoges følgende

Love.

§ 1.

«Arbeidernes Idrætsopposition» har til formaal at samle alle idrætsorganisationer indenfor og utenfor Norges Landsforbund for Idræt og dets specialforbund som er enig i arbeidet for:

1. Idræts og friluftsliv blandt arbeiderne.
2. Avholdelse av konkurrancer og stevner mellem de foreninger der er tilsluttet «Arbeidernes Idrætsopposition».
3. Landsforbundets og specialforbundenes politiske nøytralitet.
4. At amatørregler og præmiebestemmelser fastsættes overensstemmende med arbeidernes interesser.

5. Arbeideridrætsmændenes deltagelse i det administrative arbejde i foreninger, kredse og forbund.
6. Bekjæmpelse av streikbryterhvervningen og streikbrytere indenfor idrætslagene.
7. Idrætsarbeidet underlægges undervisningsdepartementet.

§ 2.

Foreninger der indmeldes i Arbeidernes Idrætsopposition erlægger en kontingent av 20 øre pr. medlem pr. aar.

§ 3.

Arbeidernes Idrætsopposition ledes av et styre bestaaende av 9 medlemmer, hvorav landsmøtet vælger 6, Arbeidernes faglige Landsorganisation, Det norske Arbeiderparti, Norges kommunistiske Ungdomsforbund opnævner hver et medlem av styret.

Styret vælger inden sin midte formand, viceformand, kasserer og sekretær.

Desuten vælges paa landsmøtet 4 varamænd til styret samt 2 revisorer.

§ 4.

Der holdes aarlige landsmøter hvortil de tilsluttede foreninger vælger 1 repræsentant for hvert paabegyndt 50 medlemmer.

Landsmøtet behandler beretning og regnskap og trækker op retningslinjer for det fremtidige arbejde.

Idrætsoppositionens styre bestaar for tiden av Sigurd Hansen, formand, Jørgen Dahl, viceformand, Einar Gerhardsen, kasserer, Trygve Lie, Øivind Berg, Thorvald Olsen, Eilert O. Sunner, Olaf Olsen og Finn Knardahl.

I styrets møter som nu holdes regelmæssig hver uke deltar ogsaa Olaf Thorsen. Han er medlem av Den røde Sportsinternationales Eksekutivkomité.

Idrætskonferencen utsendte et oprop til den norske idrætsungdom.

Styret har ogsaa sendt ut indbydelse til de fleste idrætsforeninger og anmodet dem om at slutte sig til Arbeidernes Idrætsopposition.

Arbeidet for at faa rettet amatørbestemmelsene frugtet snart. Disse vedtoges av «Landsforbundet for idræt» mere overensstemmende med arbeidernes interesser end de hadde været før.

Bekjæmpelsen av streikbryterhvervningen og streikbrytere indenfor idrætslagene har synlige resultater.

Samfundshjelpens organ søker i anledning dette arbejde at faa de foreninger som tilslutter sig Arbeidernes Idrætsopposition ekskludert fra «Landsforbundet for Idræt». Herved tvinges arbeideridrætsmændene til at danne egne idrætsforbund.

Oppositionens arbejde har gaat ut paa at erobre de bestaaende idrætsorganisationer saa disse arbeider i overensstemmelse med arbeiderklassens interesser.

Man har ogsaa stiftet nye arbeideridrætsforeninger.

Idrætsoppositionen er traadt i forbindelse med den internationale arbeideridrætsbevægelse gjennom Den røde Idrætsinternationale hvis præsidium er i Moskva. Idrætsinternationalen har et vest-europæisk kontor i Berlin.

Paa Idrætsinternationalens kongres i Berlin i slutten av juli mødte Olaf Thorsen som repræsentant for Arbeidernes Idrætsopposition.

Idrætsoppositionen var ogsaa repræsentert ved den første tyske arbeidernes sports- og turnfest som holdtes i Leipzig fra 22.—25. juli.

Bryterne Trygve Olsen og Alf Karlsen deltog i henholdsvis tungvefts- og fjærveftsklassen. De fik 1. og 6. præmie. I stevnet deltok aktivt ca. 170 000 arbeideridrætsmænd og kvinder fra Tyskland, Schweiz, Frankrike, Belgien, Tsjeko-Slovakiet, Østerrike, Finland, Danmark og Norge.

Dette var et vidnesbyrd om den voksende forstaaelse for arbeideridrætten.

Idrætsoppositionen har henvendt sig til partipressen og anmodet den om at ha sin oppmerksomhet henvendt paa idrætsarbeidet. Særlig i Kristiania har der været drevet et intenst opplysningsarbeide.

Men der mangler endnu meget paa at alle er klar over den betydning det har at arbeiderklassen kontrollerer idrætsbevægelsen.

Parti- og fagorganisationer maa delta aktivt i arbeidet for at idrætten drives i overensstemmelse med arbeiderklassens interesser.

Den kommunistiske Internationale.

Internationalen utsendte ved nytaarsskiftet sin parole om den proletariske enhetsfront. Denne parole vakte stor debat i vort parti, idet det var dem som motsatte sig samarbeide med det socialdemokratiske parti og den syndikalistiske føderation og hævdede, at den proletariske enhetsfront i Norge dannedes av Det norske Arbeiderparti og Arbeidernes faglige Landsorganisation.

Efter at ha vedtat den utvidede eksekutivkomité's resolution av 6. juni 1922 samlet landsstyret sig i møtet i juli om følgende enstemmige indstilling til landsmøtet:

1. *Landsmøtet uttaler sin tilslutning til Internationalens enhetsfrontsbestræbelser og erklærer, at hovedvegten maa lægges paa at skape enhetsfronten nedenfra.*

2. *Det organisatoriske grundlag for enhetsfrontsbestræbelserne dannes ved samarbeide mellem Det norske Arbeiderparti og Arbeidernes faglige Landsorganisation.*

3. *Centralstyret, eventuelt landsstyret, bemyndiges til i de situationer, hvor det vil være i arbeiderklassens interesse, at søke samarbeide ogsaa med andre arbeiderorganisationer, at ta initiativet for at istandbringe et slikt samarbeide.*

Eksekutivkomiteen har senere i brev av 23. september (se nedenfor) uttalt at dette forslag er uklart og ufuldstændig.

Internationalens 4. kongres blev holdt fra 7. november til 6. december 1922. Vort partis repræsentation paa kongressen er omtalt paa side 10. Kongressens beslutninger er trykt og sælges gjennom forlaget.

Det har i 1922 været en skarp konflikt mellem Internationalen og flertallet i vort partis centralstyre — en konflikt som bedst belyses ved følgende dokumenter:

Den utvidede eksekutivkomites resolution av 6. juni 1922.

Den kommunistiske Internationales utvidede eksekutivkomité har gransket stillingen i Det norske Arbeiderparti og har vedtat følgende resolution:

1. I sin stræben efter at begyde en reapolitisk parlamentarisk virksomhet har Det norske Arbeiderparti delvis kommet til at gi den liberale regjering en betinget støtte. Denne politik har ført til saadanne fænomener som at et medlem av centralstyret, partifælle Lian, er reist til Genua-konferansen som regjeringens ekspert, til vedtagelse av en provisorisk voldgiftslov samt til understøttelse av regjeringen i enkelte andre spørsmål. Disse fænomener lar sig neppe adskille fra den gamle reformistiske politik. De er rigtignok blit motivert med hensynet til visse arbeiderinteresser, men de har dog i sidste instans været egnet til at ofre andre, viktigere arbeiderinteresser. De for denne politik ansvarlige norske partifæller har uten tvil bestræbt sig for at tjene den revolutionære klassekamps interesser. Men deres praktiske feil har skadet disse interesser. Med tilfredshet er den utvidede eksekutiv blit bekjendt med, at Det norske Arbeiderparti av egen erfaring og egen overbevisning er kommet til erkjendelse av, at det er nødvendig at revidere den parlamentariske politik, som partiet hittil har ført. Den utvidede eksekutiv uttaler haabet om at dette maa ske snarest mulig.

2. Spørsmålet Lian maa altsaa bedømmes i sammenhæng med de ovenanførte kjendsgjæringer i Det norske Arbeiderpartis hittidige politik. Det er blit fastslaaet, at der i partiet ikke er blit reist nogen protest mo Lians reise til Genua. Derigjennem har hele partiet solidarisert sig med dette skridt. Efter den utvidede eksekutivs opfatning var dette skridt feilagtig og skadelig. Men i betragtning av den nu fastslaaete omstændighet, at ikke Lian alene kan gjøres ansvarlig for det, beslutter den utvidede eksekutiv at annullere E. K. K. I.s tidligere beslutning, som angik Lian som person og dermed at betragte dette personlige tilfælde som likvidert.

3. Vedtagelsen av voldgiftsloven i det norske storting var en feil. Den har ikke, saaledes som de norske partifæller antok, hat tilfølge at deres eget partis kampstilling overfor kapitalistklassen er blit styrket, den har tvertom fremkaldt meningsstridigheter i partiets egne rækker. I betragtning av den nuværende situations store vanskeligheter i den norske arbeiderbevægelse forstaar vistnok den utvidede eksekutiv at sætte pris paa de ansvarlige norske partifællers bestræbelser for at beskytte arbeiderne mot forhastede, alt for tunge kampe. En ansvarsløs skinradikalisme, som hver dag søker at ofre arbeiderorganisationenes kampkraft i ubesindige kampe, og som derfor er imot enhver lovmæssig beskyttelse av arbeidsvilkaarene, kan ikke regne paa nogen støtte hos Den kommunistiske Internationale. Noget ganske andet er dog bestræbelsene for at forsvare arbeidernes kampfrihet mot den borgerlige stats lovmæssige indskrænkninger. Dette forsvar er en pligt for alle kommunister, og paa grund derav var netop denne voldgiftslov fra begyndelsen av meget betænkkelig. Erfaringene hittil fra voldgiftsrettenes praksis i Norge har ogsaa vist, at det var for-gjæves at haabe at fordelene ved voldgiftslovens beskyttelse skulde vise sig større for arbeiderklassen end den slette følge av loven at handlingsfriheten blev bundet. Dette blir nu temmelig alment erkjendt av lovens tidligere forsvarere, og ingen av dem har tat tilorde for nogen fornyelse av den provisoriske lov. Av hensyn dertil ser den utvidede eksekutiv ingen grund til mer at gripe ind i dette anliggende.

4. Understøttelsen av en borgerlig regjering strider mot den proletariske

enhetsfronttaktik, fordi den paa den ene side vækker mistillid hos de revolutionære arbeidere til det kommunistiske parti og paa den anden side styrker tiltroen hos de tilbakeliggende arbeiderkredse til bourgeoisiet og altsaa ikke er egnet til at samle de bredeste masser av proletariatet til denne klassekamp og i det øiemed at opfordre saavel socialdemokratene av den 2. og 2½-Internationale som ogsaa syndikalistene osv. til i forbund med os at føre kampen for fælles paroler, for arbeiderklassens viktigste livsinteresser. Det er i Norge utvilsomt store utsigter til gjennom denne taktik at opnaa gode resultater for proletariatets revolutionære klassekamp. Naturligvis ikke i den forstand, at de bevisste høiresocialister og syndikalister skulde forvandle sig til egne, revolutionære klassekjæmpere. Nei, en saadan illusion behøver man ikke at hengi sig til. Tvertom vil sikkert før eller senere mange av deres førere avsløre sig som desertører og forrædere eller som feige og vaklende overfor den proletariske enhetsfront. Men det store flertal av deres tilhængere kan gjennom vore alvorlig mente opfordringer til fælles kampe og gjennom disse kampe selv bli vundet for den proletariske revolution. Paa den anden side gir vort norske broderpartis herskende stilling i sit lands arbeiderbevægelse større garantier end i mange andre land for at tilpasningen av den proletariske enhetsfronttaktik ikke vil sætte det kommunistiske partis selvstændighet eller dets revolutionære førerrolle i fare.

Til trods herfor har det i Norge, likesom i enkelte andre land, forekommet en venstreradikal ængstelighet og en uklar opposition mot enhetsfronttaktikken. Oppositionen finder i den officielle henvendelse av vore opfordringer til det socialdemokratiske parti eller til de syndikalistiske organisationer et usømmelig «organisatorisk samrøre». Det behøver imidlertid i virkeligheten ikke at være tilfælde. For seierrikt at kunne gjennomføre enhetsfrontens taktik maa det kommunistiske parti, hvor vigtige livsinteresser for proletariatet kræver en fællesoptræden av alle arbeiderorganisationer, ha politisk mot til at henvend sig til de fiendtlige arbeiderorganisationer, at føre forhandlinger med deres repræsentanter og ledende organer, efter omstændighetene endog at danne en blok, et forbund til gjennomførelse av fælles aktioner, uten derfor i ringeste grad at la partiets organisatoriske leier politiske selvstændighet bli innskærpet. Idet det skrider videre paa denne linje, bør vort parti være beredt til under visse omstændigheter at gaa til dannelsen av en regjerende blok av repræsentanter for alle arbeiderpartier og andre arbeiderorganisationer, til deltagelse i en arbeiderregjering for derefter gjennom dette mellomstadium paa veien i den videre utvikling av den revolutionære klassekamp at naa frem til proletariatets diktatur. Gjennom en modig og maalbevisst gjennomførelse av denne taktik kan vort parti, uten at opgi sin faste revolutionære ledelse eller at mildne sin kritik av de ikke-revolutionære arbeiderførere, opnaa de bedste muligheter til fullstendig og anskuelig at avsløre disse vankelmot og forræderi og at skille dem fra deres arbeidertilhængere. En kommunistisk opposition, som gjennom sin uklare, venstreradikale ængstelighet desavouerer og forstyrrer denne ekte revolutionær-marxistiske taktik og undergraver arbeidernes tillid til sin egen partiledelse under tilpasningen av denne taktik, gjør arbeiderklassen under dens seierrike gjennomførelse av den revolutionære klassekamp en utilgivelig bjørnetjeneste.

5. Den utvidede eksekutiv forpligter alle norske kommunister til paa den forestaaende fagforeningskongres at kjæmpe for umiddelbar tilslutning til Den røde Fagforeningsinternationale.

6. Den utvidede eksekutiv uttaler forventningen om, at den alt tidligere fattede beslutning angaaende forandring av navnet paa centralorganet og flere andre av Det norske Arbeiderpartis aviser blir utført uten nølen.

Den kommunistiske Internationales eksekutivkomité.

G. Sinovjev. N. Bucharin. B. Smeral. O. W. Kuusinen.

Brev fra eksekutivkomiteen av 23. september 1922.

E. K. for K. I. har med stor interesse, men ogsaa med stor forudring fulgt den partistrid som i de sidste maaneder har fundet sted i Norge. Der har i denne strid forekommet ting, som E. K. ubetinget maa ta standpunkt til, og det er E. K.s ønske, at ogsaa partiets centralstyre, eventuelt landsstyret og landsmøtet maa ta standpunkt dertil.

E. K. har det indtryk at partilivet i Norge er sterkt influert av en mangelfuld kommunistisk disiplin. Selv i en forholdsvis saa liten sak som spørsmålet om navneforandring for hovedorganet har partiet trods gjentagne opfordringer endnu ikke utført E. K.s beslutning. Avisen utkommer fremdeles med titelen «Social-Demokraten». Vi protesterer paa det mest avgjorte mot denne forsømmelse.

Hvad indholdet i partipressen angaar kommer der mangelen paa partidisciplinen paa forskjellige maater til uttryk, ikke bare i det «selvstændige» tidsskrift som utgives av den kommunistiske studenterforening «Mot Dag», men ogsaa i partiets hovedorgan «Social-Demokraten», særlig i artikler av dets medarbeider Karl Johanssen. Han skriver haanlig om Den kommunistiske Internationale og om de partifæller i Norge som er den internationale solidaritet hengiven. Derimot ytrer forfatteren av disse artikler sig med venlig forstaaelse f. eks. om de tyske høiresocialister. Han kritiserer ovenfra nedad Kominterns politik overfor Serrati-partiet i Italien. Gjennem sine tvetydige bemerkninger i anledning dommen mot de socialrevolutionære, har han git den borgerlige presse velkommen næring for dens agitation mot Sovjete-Rusland. Med fuldkommen berettigelse har ungdomsorganet «Klassekampen» protestert mot disse Karl Johanssens skadelige angrep. «Social-Demokraten» forsøker at avfeie «Klassekampens» redaktørs ungdommelighet. Os forekommer det derimot at den stilling som «Klassekampen» indtok ved den anledning var fuldkommen riktig og vel begrundet. «Social-Demokraten» forsvarer Karl Johanssen, idet den tar til orde for retten til «fri kritik». «Social-Demokraten» burde imidlertid vite at retten til at øve kritik ikke er ubegrænset for et kommunistisk organ, men at den strækker sig nøiagtig saa langt som kritikken er til nytte for partiet, for Internationalen og derigjennem for hele arbeiderklassens klassekamp.

Foruten disse angrep paa Internationalen har «Social-Demokraten» rettet heftige angrep mot stortingsfraksjonen. Hvordan kan dette henge sammen? Har ikke Det norske Arbeiderparti et styre, som er ansvarlig overfor partikongressen og som i alle viktige spørsmaal bestemmer stortingsgruppens holdning? Og har ikke gruppen alltid optraadt efter partistyrets direktiver? Det har den sikkert. Men hvordan kan da partistyret tillate at partiets hovedorgan gang paa gang angriper stortingsgruppen, hvilket selvfølgelig er egnet til at skape en stemning inden arbeiderklassen mot den og at undergrave den tillid som er nødvendig for dens frugtbare virksomhet? Saa længe stortingsgruppen ikke vægrer sig for at følge partiets eller partistyrets direktiver har gruppen ret til at kræve en lojal

støtte fra partipressens side. Saa snar en partiavis ikke efterkommer dette krav, men tar avstand fra partiets optræden ved visse anledninger, er det partistyrets pligt at skride ind. Selv om redaktionen er av dne mening, at partiet i et bestemt spørsmaal har begaaet feil, er det dens pligt lojalt at underordne sig den trufne avgjørelse og dermed ogsaa den partiivlje som fandt sit uttryk i partiets kompetente instanser. Redaktionens stilling er ikke ensbetydende med en suveræn overinstans, men den maa likesom alle andre partiinstanser være underordnet partiets fælles vilje. Først naar partistyret, stortingsfraksjonen og hovedorganet virker i en og samme retning, kan der opstaa den nødvendige kraft i partiets politik. Dette burde forlængst være en selvfølgelig ting for et kommunistisk parti. Den kommunistiske bevægelse har jo fra begyndelsen av overalt kjæmpet mot opportunistenes krav om en eraaadig «frihet» for partipressen og parlamentsfraksjonen og mot lokale partiavdelingers separatisme. Beslutningene paa K. I.s 2. og 3. kongres, som ogsaa er vedtat av Det norske Arbeiderparti, er i denne henseende fuldkommen klare.

Selvfølgelig kan der i partikredse finde sted diskussioner og drøftelser saavel angaaende parlamentsfraksjonens virksomhet som angaaende partiets virksomhet forøvrig. Men diskussioner i partikredse er dog i tilfælde av de skarpeste meningsdivergenser noget ganske andet end opløsning av selve grundlaget for et samlet partiarbeide gjennom angrep fra udisciplinerte journalisters side foran øinene paa hele den fiendtlige verden.

F. eks. i spørsmålet om voldgiftsloven kunde der selvfølgelig være meningsforskjel blandt kommunistene. Det var meget forstaaelig, ti det dreiet sig her om et vanskelig taktisk spørsmaal. Ogsaa eksekutiven har i dette spørsmaal tat et andet standpunkt end Det norske Arbeiderpartis partistyre og stortingsfraksjon. Derigjennem vilde dog E. K. ikke paa nogensomhelst maate uttale, at de norske partifæller i centralstyret og stortingsfraksjonen ikke er gode kommunister, men at de ogsaa i dette spørsmaal bestræbte sig for at varetta den revolutionære klassekamps interesser, om de end i løsningen av spørsmålet efter E. K.s mening hadde tat feil; med den sidste beslutning av landsstyret i dette spørsmaal, hvorefter det som et taktisk spørsmaal skal avgjøres i fælles forhandlinger mellem partistyret og K. I.s E. K., er E. K. helt ut enig. Endnu mindre vilde eksekutiven fremstille de skinradikale kritikere av stortingsfraksjonen som bedre kommunister. Tvertimot. E. K. uttalte sig ogsaa dengang mot den «ansvarsløse skinradikalisme». At en saadan skinradikalisme meget ofte er et dække for en taktisk og organisatorisk opportuniste, er en paa mange erfaringer støttet kjendsgjerning. Netop saaledes har ogsaa i Tyskland, Frankrike, Italien de skinradikale kommunister opført sig. Mange av disse har tilsidst, som f. eks. Levi og Serrati, stillet sig utenfor K. I.s rækker.

For nogen uker siden reiste «Social-Demokraten» spørsmålet om en sammenslutning av begge arbeiderpartier i Norge: Det norske Arbeiderparti og Det høiresocialistiske Parti. Bladets hensigt var muligens at skape forvirring i det høiresocialistiske parti. Men naturligvis blev gjennom denne originale idé netop det motsatte opnaadd — der blev bare fremkaldt forvirring i vore egne rækker. Vi vet nok at «Social-Demokraten»s redaktør, partifælle Tranmæl, er en god propagandist, men den marxistiske taktik om proletarietets enhetsfront har han daarlign forstaaet. Paa den ene side har han delvis stillet sig motstræbende overfor den av Komintern anbefalte anpassning av taktikken og paa den anden side har han glemt det som i E. K.s beslutninger om enhetsfronten overalt meget skarpt blev

betonet, nemlig at enhver fremstilling av enhetsfronten som en mulig organisatorisk sammensmeltning av vort parti med socialforrædernes parti er absolut antikommunistisk og skadelig. Av et svar paa et spørsmål av Arvid G. Hansen fremgaar det at «Social-Demokraten» optok denne debat angaaende sammensmeltning av partiene uten at centralstyret hadd edrøftet spørsmålet og git sin billigelse. Det heter rigtignok i svaret, at den endelige avgjørelse vil bli truffet av partiorganisationene. Ja, det manglet ogsaa bare at det ikke var saa. Men redaktøren tror dog, at han helt selvstendig kan bestemme, om et saadant spørsmål overhodet skal stilles paa dagsordenen og offentlig diskuteres. Av de sidste numre av «Social-Demokraten» som er kommet her, ser vi at redaktionen nu anser det for nytteløst for nærværende at fortsætte denne diskussion med de høiresocialistiske blade. E. K. maa imidlertid bebreide partiets centralstyre, at det ikke grep ind efter offentliggjørelsen av den første av disse «samlingsartikler» og gjorde ende paa debatten. Internationalen ønsker at et frit, selvstendig klart og anpassningsdygtig kommunistisk parti i Norge skal gjøre alt som staar i dets magt for at samle de forskjellige faglige og politiske arbeiderorganisationer i en fælles front til kamp mot kapitalmagten. Men forutsætningen maa dog være, at kampen altid blir ført av kommunister, som faar sin fuldmagt fra et virkelig kommunistisk parti og ikke av et blandet selskap av kommunister, halvsyndikalister og høiresocialister. Enhver tanke paa en saadan blanding maa være banlyst i partiet, likegyldig om høiresocialistene viser sig imøtekommende eller om de gir sig skin av at ha forstaaelse for visse kommunistiske ideer. Vi vet ogsaa meget godt at alle tendenser til sammensmeltning ligger fjernt fra den revolutionære arbeiderklasse i Norge, saaledes som dette ogsaa tydelig kom til uttrykk ved de sidste valg og i de norske arbeideres holdning til Amsterdam-Internationalen. De har gjennomskuet høiresocialistene og tapt enhver tillid til dem.

Den mangelfulde kommunistiske disiplin, som vi maa fastslaa hos Det norske Arbeiderpartis hovedorgan, har sine dypeste aarsaker i partiets hele organisation. Ved gjennemlæsningen av dagsordenen til partikongressen bemerker vi at partistyret endnu ikke har tat noget klart standpunkt i organisationsspørsmålet. Der er skapt kompromisser som gir anledning til tvetydige opfatninger og fortolkninger. Landsstyret har mot 9 stemmer forkastet et forslag som indeholdt en programatisk erklæring om nødvendighete nav et «enhetlig, disiplinert kommunistisk parti, opbygget efter den demokratiske centralismes prinsipper». De forslag som foreligger til omorganisation av partiet viser ogsaa tydelig at de som er mot den demokratiske centralisme har gjort sig sterkere gjældende end tilhængerne av dette overordentlig vigtige kommunistiske princip.

I 1920 fik Det norske Arbeiderparti ret til indtil videre at betjene sig av den gamle utviklede, i andre kommunistiske partier ikke længer eksisterende organisationsform: Det kollektive medlemsskap. Men dette skedde dog selvfølgelig under den forutsætning, at alle aktive kræfter i partiet blev indstillet paa en snarlig overgang til individuelt medlemsskap og paa at virkeliggjøre de andre krav som utsprang av K. I.s 2. og 3. kongres' beslutninger. Som en forbigaaende ordning skulde reservationsretten og reservationspligten indføres. Av de to forslag som foreligger til partikongressen, gaar det ene, som i landsstyret har faat 4 stemmer, ut paa opretholdelse av systemet med det kollektive medlemsskap. Det er selvfølgelig at dette forslag kan K. I. ikke akseptere. Det andet forslag indeholder intet andet end platoniske ytringer i spørsmålet, som skyver avgjørelsen ut i det blaa. Omdannelsen av Det norske Arbeiderparti til en selvstæn-

dig, aktiv, veldisciplinert partiorganisation med individuelt medlemskap er en av de mest paatrængende opgaver for de norske partifæller. De bør ikke hengi sig til den tro at verdensrevolutionen er skjøvet ut i det blaa, og at det derfor ikke haster med dannelsen av et virkelig kommunistisk parti i Norge. Utviklingen henimot nye revolutionære utbrud gaar videre, og den norske arbeiderklasse kan naarsomhelst staa overfor en akut revolutionær situation. Da gjælder det at, der i landet findes et fasttømret kommunistisk parti, som er bygget op ikke paa andre organisationer, men paa sin egen basis, nemlig paa de arbeidere som av fri vilje og egen overbevisning har sluttet sig til partiet og er villige til saavel nationalt som internationalt at underordne sig den kommunistiske disciplin. I motsat fald kan det hænde at den norske arbeiderklasse maa betale like dyrt som f. eks. den ungarske for sin mangel paa en virkelig kommunistisk partiorganisation som fører for sine klassekampe.

Ogsaa i spørsmålet om enhetsfronten er landsstyrets forslag til partikongressen uklart og ufuldstændig, og det tiltrods for at den utvidede E. K. tydelig gjorde de norske partifæller opmerksom paa hvorledes parolen om enhetsfronten var at forstaa. Den resolution som i juni maaned blev vedtat av Arbeidersamfundet og bl. a. anbefalt av partifælle Trammæl strider mot Internationalens standpunkt. Vi bemerker dog at de anskuelser som kommer til uttrykk i denne resolution delvis ogsaa findes i landsstyrets forslag i samme spørsmaal.

Hvad de unge akademikers organ angaar, maa vi gjøre partistyret opmerksom paa, at en organiseret partivirkosomhet har som sin forutsætning, at ogsaa unge akademikere lojalt underkaster sig de fælles partibeslutninger saa længe de vil være partimedlemmer. Har f. eks. partiet en gang vedtat et aktionsprogram, da er det en pligt for studenter og professorer likesaaavel som for arbeidermedlemmene at understøtte kampen for dette program istedetfor at haane det.

Vi retter følgende spørsmaal til centralstyret for Det norske Arbeiderparti, som vi ber om at faa besvart inden 20. oktober, for at disse dokumenter kan bli forelagt paa den 4. kongres:

Agter centralstyret at gjøre noget effektivt for at bygge partiet op efter den demokratiske centralismes principper, og i saa fald hvad?

Agter centralstyret at træffe forholdsregler som kan garantere et organisationsmæssig normalt forhold mellem partiets hovedorgan, partistyret og stortingsfraksjonen, og i saa tilfælde hvilket?

Agter centralstyret at fjerne «Social-Demokraten»s medarbeider Karl Johansen fra partiet?

Vil partistyret omsiden uten nogen nølen gjennomføre E. K.s beslutning om navneforandring paa hovedorganet?

Vil det bli sørget for at tidsskriftet «Mot Dag» i det mindste opfylder de elementære forutsætninger for en lojal partiavis? I saa tilfælde paa hvilken maate?

Erklærer centralstyret sig beredt og villig til at arbeide for enhetsfronten efter de paroler som er utsendt av Internationalen?

Vil det sørge for at ingen forhandlinger — heller ikke i form av pressediskussioner med høiresocialistene — blir optat med det formaal at forene begge partier?

Norske partifæller. Den 21. juli 1919 viste Det norske Arbeiderparti i gjerøing, at det er et parti som av alle kræfter vil støtte Den kommunistiske Internationale og Sovjet-Rusland. Gjennem sin uttræden av Amsterdam har de faglig organiserte arbeidere i Norge tilkjendegit at de vil ha en kjæmpende organisa-

tion. Gjennem den store hjælp som den ydet det hungrende Rusland har den norske arbeiderklasse lagt for dagen en beundringsværdig offervilje. Alt dette gir den norske arbeiderklasse en ægtet stilling i Den kommunistiske Internationale. Men de norske partifæller maa dog forstaa, at den stilling som partiet indtar, forpligter til de yderste anstrengelser for at utvikle partiet i kommunistisk retning, at opdra alle partifæller til bevisste kommunister og overhodet at skape et saadant forhold og en saadan aand i deres rækker som kan sikre arbeiderne seier over kapitalmagten.

Om nogen uker finder kommunevalgene sted i Norge. Alt tidligere en gang har den norske arbeiderklassens parti behersket det kommunale liv i landets hovedsted. Men det var under høiresocialistenes ledelse. Nu kan byen tilbakeerobres av arbeiderklassen, som denne gang ledes av et revolutionært parti. Den kommunistiske Internationale venter derfor med den største opmerksomhet paa resultatene av valgene i Norge.

Idet vi ønsker de bedste resultater av eders bestræbelser

Med kommunistisk hilsen

Eksekutivkomiteen for Den kommunistiske Internationale.

G. Sinovjev. N. Bucharin. O. W. Kuusinen.

*

Centralstyrets stilling.

Tranmæls erklæring av 10. oktober 1922.

«I anledning av eksekutivkomiteens skrivelse av 23. september 1922 maa jeg som «Social-Demokraten»s redaktør faa bemerke:

1. «Social-Demokraten» har i den tid jeg har fungert som redaktør været redigert i hel og fuld overesstemmelse med partilandsmøtets beslutninger og de beslutninger som er fattet av de øvrige partimæssige instanser. I flugt med partiets retningslinjer har det hele tiden været lagt stor vekt paa at underbygge den masseaktions- og organisationslinje som er knæsat. Herunder har det været nødvendig at paatale de foretelser som har tendert i oppørtunistisk retning.

2. «Social-Demokraten» har ikke rettet heftige angrep paa stortingsgruppen. Bladet har tvertimot anstrengt sig til det yderste for at gi gruppens arbeide en bred og fremtrædende plads. Men bladet har følt det som si npligt at paatale tendenser som er stridende mot partiets retningslinjer. Disse tendenser kom sterkest frem under frontaledebatten.

3. I spørsmålet om voldgiftsloven har «Social-Demokraten» staaet paa partiets gamle anerkjendte standpunkt. Centralstyret besluttet ogsaa mot 2 stemmer at gi blades redakør, som er partiets repræsentant i sekretariatet, i oppdrag at bekjempe voldgiftsloven. Et flertal i landsstyret stillet sig paa lentralstyrets flertals side. Men efter den situaion som opsod efter Landsorganisationens repræsentantskapsbeslutning, fandt landsstyret enstemmig at maatte tilraade stortingsgruppen at semme for midleridig voldgiftslov. Men denne omstændighet kunde ikke forhindre at bladet kritiserte den agitation som blev drevet for voldgiftsloven og særlig forut for dens vedtagelse. De argumenter som blev ført i marken maatte nemlig svække den masseaktionslinje partiet har vedtat og derfor iøre til nyvurdering av den politiske parlamentariske virksomhet.

«Social-Demokraten» har ikke anbefalt sammenslutning av Det norske Arbeiderparti og Det socialdemokratiske Arbeiderparti. Men «Social-Demokraten»

har anbefalt samling av den norske arbeiderklasse. Det er en oppgave som partiet alltid har kjempet og maa kjempe for som et revolutionært klassekampparti. Forutsætningen for samling maa i tilfælde være opslutning om Det norske Arbeiderparti og da godkjendelse av dets beslutninger baade i nationale og internationale spørsmaal.

Den diskussion som er ført med den socialdemokratiske presse har ikke hat til formaal at skape forvirring inden den anden leir, men klarhet over konkrete, aktuelle partispørsmaal. Det er herunder konstateret at socialdemokratene fremdeles staar paa det standpunkt de indtok i 1918, før det reelle partiskille, og dette faktum har svækket dem i deres angrep paa den 3. Internationale og vort parti og styrket vor stilling blandt arbeiderne.

5. Med hensyn til enhetsfrontparolen staar «Social-Demokraten» paa samme standpunkt som landsstyret, hvis indstilling i dette spørsmaal er enstemmig.

6. Hvad angaar Karl Johanssens medarbeiderskap tar jeg som «Social-Demokraten»s redaktør det fulde ansvar for at ha indtatt det han saavel som andre medarbeidere har skrevet, enten det har været under merke eller fuldt navn. I dette ansvar ligger selvsagt ikke at jeg er personlig enig i hver enkelts uttalelse. «Social-Demokraten» har jo ogsaa git plads for artikler om utenrikspolitiske forhold av Friis og andre som har hævdet divergerende anskuelser fra Karl Johanssens. Indenfor en kommunistisk ramme maa der efter min opfatning gives plads for drøftelse av internationale som av nationale spørsmaal.

Hvis det i anledning av Karl Johanssens artikler skal træffes nogen organisationsmæssige forføininger, maa de i tilfælde ramme mig.»

*

Flertallets uttalelse.

Centralstyrets flertal, 7 medlemmer, *Martin Tranmøl, Chr. H. Knudsen, Ole O. Lian, Ingvald Rastad, Knut Eng, irk. Thina Thorleitsen og Sverre Johansen*, stemte for følgende forslag til svar:

Under henvisning til vedlagte erklæring fra «Social-Demokraten»s redaktør, en erklæring som man tiltrær, skal centralstyret uttale:

Eksekutivkomiteens sidste skrivelse har vakt adskillig forbauselse.

Man har vanskelig for at forstaa sammenhængen mellem beslutningen som blev fattet paa det utvidede eksekutivkomitémøte og de senere beslutninger i de norske spørsmaal. I det ene tilfælde klandres de partifæller som har arbeidet for voldgiftsloven, i det andet tages de under Internationalens beskyttelse og kritikken rettes mot dem som hele tiden har stillet sig paa Internationalens grund. Det er indlysende at vil man bekjempe voldgiftslovgivningen, maa dens svake sider skarpt og klart fremhæves. Det er nødvendig for at skape en mere organisationsmæssig indstilling blandt arbeiderne i dette vigtige spørsmaal. Dette arbeide vil ikke bli lettet ved eksekutivkomiteens uttalelse.

I sin beslutning paa det utvidede eksekutivkomitémøte vendte Internationalen sig mot de tendenser som er kommet tilsyne i den parlamentariske virksomhet. Denne gang rettes brodden mot dem som har paatalt disse tendenser. Under disse omstændigheter er Internationalens uttalelser og paalæg ikke bare egnet til at skape klarhet og fasthet og den nødvendige autoritet for eksekutivkomiteen. Det er ogsaa egnet til at vække oppmerksomhet at man uten forhaandsdrøftelser med det parti det gjælder, sender ut direktiver som maa virke som domme i indre partispørsmaal. Det norske Arbeiderparti fik forut for det utvidede eksekutiv-

møte ingen besked om at det norske spørsmål skulde op til behandling. Heller ikke denne gang fik partiet paa forhaand nogen underretning om at ny henvendelse var under utarbeidelse. I begge tilfælder var det bare én norsk repræsentant tilstede og trods den bedste vilje til at optræ objektivt vil det — som forholdene er — ikke være til at undgaa at informationene maa bli ensidige og mangelfulde. Og det har præget Internationalens stilling i de norske spørsmål.

*

Det er paa det nuværende tidspunkt ganske umulig at gaa ind paa de anker som reises og de mange spørsmål som stilles.

De fleste av de spørsmål som berøres er allerede opsat paa landsmøtets dagsorden. I hverken centralstyret eller landsstyret kan umiddelbart forut for landsmøtet træffe bindende beslutninger. Vi staar nu midt oppe i kommunevalgkampen. Det vilde derfor være vanskelig at indkalde landsstyret uten at det virker forstyrrende paa vort arbeide. Landsmøtet er paa foranledning av Internationalen utsat til efter den 4. verdenskongres. Under disse forhold kan det bare avgives et foreløbig svar.

*

Til de to første spørsmål i eksekutivkomiteens skrivelse skal oplyses:

Det er, som det fremgaar av vore love, fattet beslutninger som tillægger de forskjellige partiinstanser den nødvendige myndighet. Saaledes er stortingsgruppen underlagt centralstyrets kontrol. I tilfælde tvist mellem gruppen og centralstyret er det styret som avgjør hvad der er partiets standpunkt, som gruppen har at rette sig efter. Centralstyret har likeledes at paase at partipressen følger partiets beslutninger og paroler. Dette gjælder først og fremst hovedorganet.

Naar det er opstaat diskussion om stortingsgruppens eller rettere de enkelte fremtrædende medlemmers holdning i spørsmål som voldgiftsloven og trontaledebatten m. fl., saa skyldes det ikke mangelfulde regler. Divergensene bunder i vurderingen av den organisationsmæssige og parlamentariske virksomhet. Og det er ikke partiorganisatorisk, men et dyptgaaende taktisk spørsmål, et spørsmål som derfor maa utkjæmpes for at kunne løses paa en tilfredsstillende maate.

Angaaende det 3. spørsmål, om Karl Johanssens medarbeiderskap, vil man paa det sterkeste fraraade ethvert ytre indgrep. Det er redaktøren som har ansvaret for bladets politiske ledelse, hvad han ogsaa har fremholdt i sin erklæring. De paaklagede uttryk som gjælder nogen faa av de hundreder av artikler Karl Johanssen har skrevet, kan ikke være nok til at motivere politiske eller organisationsmæssige forholdsregler.

Hvad angaar hovedorganets navn foreligger det — som eksekutivkomiteen vil vite — en enstemmig landsstyreindstilling til landsmøtet. Dette er imidlertid blit utsat efter henvendelse fra Internationalen. Centralstyret finder ikke at det kan iverksætte navneforandringen uten landsmøtets billigelse. Det vil nu bare dreie sig om et kvartal før eller senere.

Næste og femte spørsmål gjælder tidsskriftet «Mot Dag». Det har stillet sig helt paa partiets side. Bare i en enkelt sak har «Mot Dag» opponert mot en organisationsmæssig avgjørelse. I den anledning tok centralstyret affære. Nogen grund til nu at træffe ekstraforanstaltninger overfor tidsskriftet «Mot Dag» foreligger ikke. Det maa ogsaa fremhæves at «Mot Dag» ikke er godkjendt som partiorgan og at det derfor ikke gaar an at stille de samme disiplinære krav til det som til de officielle partiorganer.

I enhetsfrontspørsmålet staar landsstyret samlet og er selvfølgelig beredt til at følge Internationalens paroler paa de av landsstyret vedtagne præmisser.

Hvad endelig angaar det sidste og syvende spørsmål, samlingsartiklene i «Social-Demokraten», sier det sig selv at det er partiets styre som mellem landsmøtene avgjør formene for ethvert forhold til andre partier. «Social-Demokraten»s «samlingsartikler» har to gange været gjenstand for debat i centralstyret uten at det har fundet grund til at skride ind. Centralstyret deler den opfatning som er gjort gjældende av bladets redaktør. Nogen forvirring i vort parti har artiklene ikke avstedkommet.

Centralstyret vil ikke lægge skjul paa at det nu — og særlig efter eksekutivkomiteens skrivelse — er opstaat en meget alvorlig situation. Man maa derfor paa det sterkeste fraraade ethvert forhastet skridt. Som allerede fremhævet er det paa det nuværende tidspunkt ganske umulig at gi et uttømmende svar. Vi kan ikke under valgkampen opgi den ytre front og gjøre indre partispørsmål til det centrale i vor partivirksomhet. En slik optræden vilde av arbeiderklassen — og med rette — bli oppfattet som ganske uforvarlig. Det vilde heller ikke under verdenskongressen være mulig at faa git de oplysninger som er nødvendige for at eksekutivkomiteen kan faa et virkelig indblik i de norske organisations- og partispørsmål. Man vil derfor indtrængende henstille til eksekutivkomiteen at sende en delegation hit til Norge umiddelbart efter verdenskongressen. Denne delegation fik da anledning til at redegjøre for Internationalens stilling og sætte sig ind i de særegne norske forhold. Det vil herunder utvilsomt kunne opnaaes forstaaelse om de punkter som det idag hersker uoverensstemmelse i, hvad der vil være i alle parters interesse. Vi anser det for helt nødvendig at repræsentanter for Internationalen kommer i intimere kontakt med det norske parti end det kan ske gjennom en nødvendigvis faatallig delegation herfra.

Mindretallets uttalelse.

Centralstyrets mindretal, *Emil Stang, Olav Schello og Halvard Olsøn*, stemte for nedenstaaende forslag til svar:

Det kan ikke vække forbauselse at eksekutivkomiteen har fundet at maatte gripe ind i de norske forhold. Tvertimot maatte man gaa ut fra, at eksekutivkomiteen før eller senere maatte finde det nødvendig at paatale de organisationsmæssige mangler og de brud paa kommunistisk disiplin, som har forekommet i Norge. Vi vil uttale vor tilfredshet med at de norske spørsmål vil bli optat til Behandling paa den 4. kongres, saa de kan bli fuldt belyst paa vort landsmøte.

Vi gaar ut fra, at eksekutivkomiteens sidste brev intet ændrer i den resolution som blev fattet av de utvidede eksekutivkomité angaaende de norske spørsmål og vi finder inet motsætningsforhold mellem resolutionen og den sidste skrivelse, som behandler de forhold i partiet, som er indtraadt siden resolutionen blev utfærdiget.

I anledning av Tranmæls skrivelse til centralstyret vil vi uttale følgende:

Vi finder at den kritik som eksekutivkomiteen har rettet mot «Social-Demokraten» er fuldt berettiget.

Tranmæl forsvarer sin holdning overfor stortingsgruppen og dens medlemmer med, at han har villet hævde den «masseaktions- og organisationslinje, som er knæsat.» Os bekjendt er der ingen strid inden Det norske Arbeiderparti om

spørsmålet «masseaktion». Uttrykket «organisationslinje» er vi ikke klar over hvad han mener med. Alle medlemmer av vort parti vil at arbeiderne skal være organisert faglig og politisk, men striden staar om hvorledes organisationen skal oppbygges. I dette spørsmål har Tranmæl indtat et andet standpunkt end vi, men vi mener at vort standpunkt er mere overensstemmende med Internationalens principper, som er knæsat av Det norske Arbeiderparti.

Hvad stortingsgruppen angaar kan vi bekræfte hvad eksekutivkomiteen uttaler, at den, trods meningsforskjel i enkelte spørsmål altid har bestræbt sig for at optræ lojalt overfor centralstyret.

I spørsmålet om voldgiftsloven indtok Stang i motsætning til Schefflo og Halvard Olsen det standpunkt at man burde stemme mot loven. Men han finder likesom eksekutivkomiteen at «Social-Demokraten» har optraadt uforsvarlig overfor de partifæller som fandt det nødvendig at stemme for loven. Spørsmålet var, som det heter i eksekutivkomiteens skrivelse, et meget vanskelig taktisk spørsmål.

«Social-Demokraten»s «samlingsartikler» maatte lettelig forstaaes slik at der skulde indledes forhandlinger med det socialdemokratiske parti om en sammenlutning av de to partier. At denslags artikler maatte skape forvirring blandt vort partis medlemmer sier sig selv.

*

De spørsmål eksekutivkomiteen stiller til det norske partistyre maa efter vor mening besvares saaledes:

Det norske Arbeiderparti har ved sin tilslutning til beslutningene paa K. I.' 2. og 3. kongres vedtat den demokratiske centralismes principper. Hittil har disse principper dog ikke været gjennomført i praksis. Centralstyret vil søke anvendt en streng organisationsmæssig behandling av alle partianliggender og en streng disiplin overfor organisationsmæssig fattede beslutninger. Centralstyret vil videre forelægge landsmøtet forslag til lovforandring i love og program for at faa den demokratiske centralismes principper gjennomført.

Centralstyret er sig bevisst sit ansvar ikke alene for sin egen politik, men ogsaa for stortingsgruppens og hovedorganets og vil av al evne søke fremmet det kameratslige kollektive samarbeide mellem alle partiorganer under centralstyrets ledelse. Centralstyret har allerede optat til behandling Karl Johanssens artikler, som desværre ofte har været i strid med de politiske linjer vort parti ellers følger. Centralstyret finder at Karl Johanssen efter den stilling han ved flere leiligheter har indtat til den internationale kommunistiske politik ikke bør være politisk medarbeider i «Social-Demokraten». Om hans medlemskap i partiet ønsker centralstyret at forhandle med eksekutivkomiteen.

«Social-Demokraten»s navn har landsstyret foreslaat forandret paa kommende landsmøte. Imidlertid blev landsmøtet efter eksekutivkomiteens anmodning utsat til over nytaar, hvorved saken er kommet i en anden stilling. Centralstyret vil nu indhente Kristiania-avdelingens uttalelse i saken og derefter forelægge den for landsstyret med forslag om at navneforandringen trær i kraft fra nytaar.

Centralstyret har ved to anledninger grepet ind overfor «Mot Dag». Sidste gang ved beslutningen av 30. mai d. a. Siden har man ikke hat nogen partimæssig indvending at gjøre mot redaktionen. For at opnaa et sikkert kollektivt samarbeide ogsaa med «Mot Dag» vil centralstyret opnævne en repræsentant som medlem av bladets redaktionskomité.

Centralstyret vil arbeide for enhetsfronten efter de paroler som er utsendt av internationalen.

Centralstyret vil bestemt ta avstand fra enhver organisatorisk sammenslutning med det socialdemokratiske parti og vil selvfølgelig ikke tillate nogen diskusjon med en saadan sammenslutning som formaal.

Centralstyret erkjender fuldt ut den svakhet i vort partis organisatoriske opbygning, som sterkt har medvirket til de partimæssige vanskeligheter vi nu staar oppe i.

Chr. H. Knudsen erklærte at han i spørsmålet Karl Johanssen er enig med mindretallet.

*

Centralstyrets medlem *Alfred Madsen*, som har været fraværende under denne saks behandling i centralstyret, slutter sig til flertallets forslag.

*

Den 4de kongres's behandling av det norske spørsmåal.

Efter at ha mottat kommissionens beretning¹⁾ beslutter kongressen:

1. At gjøre det norske broderparti opmerksom paa nødvendigheten av en nøiagtigere gjennomførelse av alle Internationalens beslutninger, saavel de som fattes av kongressene som de der fattes av de utøvende organer.

2. Kongressen fordrer, at reorganiseringen paa grundlag av individuelt medlemskap blir gjennomført senest inden et aar efter det førstkommande partilandsmøte. Om den praktiske virksomhet og resultatene paa dette arbeidsomraade skal eksekutivkomiteen informeres periodisk, ikke sjeldnere end en gang hver anden maaned.

3. Hvad pressens indhold angaar er partiet forpligtet til straks at gjennomføre de tidligere verdenskongressers beslutninger og etterkomme de direktiver, som er git i eksekutivkomiteens brev av 23. september. De socialdemokratiske navne paa partiavisene maa ændres i løpet av 3 maaneder regnet fra avslutningen av Den kommunistiske Internationales kongres.

4. Kongressen bekræfter rigtigheten av eksekutivkomiteens standpunkt hvad paavisningen av partirepresentantenes parlamentariske feil angaar. Kongressen er av den mening, at de kommunistiske parlamentsmedlemmer selvfølgelig staar under partiets kontrol og partipressens kritik. Men denne kritik maa altid være saklig og kameratslig.

5. Kongressen anser det tilladelig og nødvendig i kampen mot det samlede bourgeoisiei at utnytte motsætningene mellem de forskjellige dele av det norske bourgeoisiei, særlig motsætningene mellem storkapital og stor-bønder paa den ene side og arbeiderbønder paa den anden side. Kampen om bønderne maa være en av hovedopgavene for Norges proletariske parti.

6. Kongressen bekræfter endnu en gang at parlamentsfraksjonen saavel som alle partiets presseorganer absolut og uforbeholdent maa underordnes partiets centralstyre.

7. Gruppen «Mot Dag», som er en lukket forening, blir opløst. Det er selvfølgelig fuldt tillatt at der bestaar en kommunistisk studentergruppe som er aapen for enhver kommunistisk student og staar under centralstyrets fulde kontrol.

¹⁾ Den norske kommission bestod av *Bucharin* (formand), *Kuusinen*, *Smeral*, *Samuelsson*, *Schatzkin*, *Urbans* og *Kobjetsky* (sekretær).

Tidsskriftet «Mot Dag» blir partiorgan paa betingelse av at dets redaktion blir valgt av Det norske Arbeiderpartis centralstyre i forstaaelse med Den kommunistiske Internationales eksekutivkomité.

8. Kongressen godtar kamerat Halvard Olsens appel, og da han er en gammel og trofast partifælle, arbeider og meget aktiv partifunktionær, gjenindsætter kongressen ham i hans rettigheter som partimedlem, men konstaterer uttrykkelig urigtigheten av hans optræden paa metalarbeidernes kongres.

9. Kongressen beslutter at utelukke Karl Johanssen fra Den kommunistiske Internationale og Det norske Arbeiderparti.

10. For at skape en bedre forbindelse mellem Det norske Arbeiderparti og eksekutivkomiteen og for saavidt mulig at overvinde konflikten uten rivninger, gir kongressen den fremtidige eksekutivkomité i oppdrag at sende repræsentanter med fuldmagt til det førstkommende partilandsmøte.

11. Kongressen gir eksekutivkomiteen i oppdrag at utarbeide et brev som forklarer den foranstaaende resolution.

12. Den foreliggende resolution og eksekutivkomiteens brev skal offentligjøres i alle partipressens organer og bekjentgjøres for alle partiorganisationer før valget til neste partilandsmøte finder sted.

Den norske delegations flertals erklæring.

Flertallet i den norske delegation erklærer, at det ikke er fornøiet med den foreliggende resolution. En række av dens punkter dækker ikke vore meninger. I enkelte tilfælder har kommissionen efter vor mening behandlet det konkrete tilfælde altfor abstrakt og skematisk. Det gjælder f. eks. i tilfældet Halvard Olsen og i tilfældet Karl Johanssen. Hvad det sidste punkt angaar forelaa der fra den samlede delegation et forslag til en anden formulering, men denne blev avslaat av kommissionen. I andre tilfælder forekommer det os, at resolutionen ikke er tilstrækkelig objektiv. Det gjælder saavel det punkt, som angaar «Mot Dag», som efter vor paastand ikke er en lukket gruppe, som punkt 4 om kritikken. Men efter at alle stridsspørsmal har været grundig diskutert i kommissionen, vil vi ikke indlede nogen ny debat her i plenum og erklærer, at ogsaa delegationsens flertal vil stemme for resolutionen.

Rachel Grepp. Oscar Torp. Haakon Meyer.

*

Centralstyrets møter 15.—21. december 1922.

Centralstyret behandlet i møter 15., 17., 20. og 21. december Internationalens resolution om det norske spørsmal og den 4. kongres' beslutninger forøvrig.

I møtet den 21. december fremla *Tranmæl* et forslag til beslutning, som var underskrevet av centralstyrets medlemmer *Chr. H. Knudsen, Thina Thorleifsen, Alfred Madsen, Martin Tranmæl, Knut Eng, Ingvald Rastad* og *Ole O. Lian* og av suppleantene *Harry Nilsen, Hanna Adolfsen, Einar Gerhardsen* og *Sverre Johansen*. Derhos var forslaget tiltraadt av *Rolf Holmo* og *Haakon Meyer*, som erklærte sig enige i hovedsaken. Forslaget lyder saaledes:

Flertallets forslag.

«Centralstyret uttaler, at det av hensyn til partiets enhet og utvikling og av hensyn til tillidsforholdet og samarbeidet inden partiet saavel som forholdet til fagorganisationen ikke kan godta de krav som den 4. kongres stiller til Det norske Arbeiderparti som sektion av Internationalen.

Det gjælder beslutningen om overgang fra en international sammenlutning av nationale partier til et eneste verdensparti, hvor de nationale partier, deres presse, tillidsmænd og medlemmer direkte underordnes eksekutivkomiteen, og de nationale partiers selvstyre enten helt ophæves eller blir en fiktion. Det betyr i realiteten en overgang fra demokratisk til absolut centralisme, og det er et avgjørende brud med tidligere verdenskongressers standpunkt i organisationsspørsmål. Det gjælder videre beslutninger som indebærer at fagorganisationen reelt skal underordnes partiet og den 3. Internationale. Det vil føre til svækkelse av fagorganisationen og arbeiderklassens slagkraft, og vil utvilsomt skade partiets og kommunismens utvikling i Norge.

Hvad beslutningene i det norske spørsmål angaar, er det indlysende at Internationalen væsentlig har holdt sig til ensidige informationer fra partioppositionens side, og har lagt liten vekt paa det ansvarlige centralstyres opfatning.

Det er denne opposition Internationalen anerkjender som sine venner og nærmeste meningsfæller, hvad der gjør stillingen end mere uholdbar for Det norske Arbeiderparti.

Som følge av den nye situation ved de paa Internationalens kongres vedtagne beslutninger, hvorved partiet og dets landsmøte mister sin suverenitet i indre spørsmål, gaar centralstyrets flertal ut fra at partiet ikke lenger organisationsmæssig vil kunne bli staaende i Internationalen.

Centralstyrets flertal vil dog fastslaa, at den 3. Internationale fremdeles som hittil betragtes som den eneste politiske arbeider-Internationale som Det norske Arbeiderparti vil samarbeide med. Internationalens grunsætninger, masseaktion, raadssystemet og arbeiderklassens diktatur, som er knæsat av partiets landsmøte og av Landsorganisationens kongres i 1920 anerkjendes derfor helt og fuldt som rettesnor for partiets politik.

Hvis landsmøtet tiltrær dette standpunkt, vil man foreslaa at spørsmålet om overgang fra kollektivt til individuelt medlemsskap utstaar til landsmøtet i 1924. Der sættes imens alt ind paa at stabilisere agitator-korpene og organisere kommunistiske arbeidsgrupper. Det udmerkede arbeide under valgene har bevist, at derved skapes en kjerne inden partiet av bevisste og arbeidende partifæller. Paa denne maate tilveiebringes der ogsaa grundlag for individuelt medlemsskap, forsaavidt landsmøtet i 1924 beslutter omlægning, og organisationsformene utvikles uten at den nuværende organisationsform straks brytes istykker.

Centralstyret nedsætter en komité, som i henhold til ovenstaaende utarbeider forslag til landsmøtet.»

Behandlingsmaaten.

Schello advarte møt at centralstyret fattet en «foreløbig» beslutning før saken var færdigbehandlet paa sedvanlig maate, og refererte en erklæ-

ring som et mindretal i centralstyret vilde tilføre protokollen, hvis det ovennævnte forslag blev vedtat.

Formanden fremsatte derefter følgende forslag:

«1. Centralstyret behandler resolutionen i det norske spørsmål punktvis for at bringe paa det rene centralstyrets standpunkt til denne.

2. Der nedsættes en komité for at bearbejde den 4. kongres' beslutninger og fremlægge for centralstyret utkast til indstilling til landsstyret.»

Olav Vegheim foreslog, at der ikke træffes nogen beslutning før Internationalens repræsentanter er kommet til Kristiania.

Martin Tranmæl fremsatte følgende forslag:

«Da centralstyret tidligere i 3 samfulde møter indgaaende har drøftet verdenskongressens beslutninger gaar man nu til votering over flertallets forslag.»

Formandens og Vegheims forslag blev derefter forkastet mot 3 stemmer, *Stang*, *Scheilo* og *Halvard Olsen*. (Vegheim har som Ungdomsforbundets repræsentant i centralstyret taleret, men ikke stemmeret.) Derefter blev Tranmæls forslag vedtat mot de samme 3 stemmer. Endelig blev flertallets forslag til uttalelse vedtat mot de samme 3 stemmer.

Mindretallets erklæring.

Mindretallet i centralstyret, *Emil Stang*, *Olav Scheilo* og *Halvard Olsen*, avgav til protokollen følgende erklæring, som ogsaa tiltraadtes av *Elias Volan*, *Jakob Friis* og *Ingvald Larsen*, som har deltat i sakens behandling i centralstyret:

«Likesom i 1918 og 1921 staar Det norske Arbeiderparti atter paa en skillevei. De spørsmål som rettes til partiets medlemmer er nu som ved de to tidligere anledninger: Skal Det norske Arbeiderparti stille sig solidarisk med den russiske revolution, skal partiet staa i politisk organisationsmæssig forbindelse med de øvrige revolutionære partier rundt om i verden, skal Det norske Arbeiderparti betragte sig som et led i det verdensparti som har til maal at virkeliggjøre det verk den russiske revolution har begyndt — eller skal Det norske Arbeiderparti ved at ta *avstand* fra Den kommunistiske Internationale bryte med den revolutionære verdensbevægelse og derved begaa en handling som bare er til glæde og gagn for arbejderklassens fiender?

Til dette yderst vigtige spørsmål har et flertal i Arbeiderpartiets centralstyre besluttet at ta standpunkt ved en saakaldt «foreløbig» votering, før centralstyret endnu har optat til realitetsbehandling den resolution i det norske spørsmål, som blev vedtat paa den 4. verdenskongres, og før mottagelsen av eksekutivkomiteens brev, som nærmere vil forklare og begrunde resolutionen. Denne forcerede behandlingsmaate av et stort og vidtrækkende spørsmål er i strid med al god praksis i Det norske Arbeiderparti og kan bare virke til at hindre det som sikkert det store flertal av partifæller ønsker, nemlig at de stridende fraktioner skal nærme sig hverandre og aller helst arbeide sig sammen til enighet og forsoning.

Av de indvendinger mot beslutningene paa den 4. kongres, som er blit anført av centralstyrets flertal og andre partifæller, som staar paa samme side, fremgaar det tydelig, at der hersker stor uklarhet om de foreliggende spørsmål. Der er dem som for alvor tror, at i og med den 4.

kongres har Internationalen slaaet ind paa en ny politik, som tar sigte ikke paa at frigjøre arbeiderklassen, men paa at undertrykke og umyndiggjøre de enkelte arbeiderpartier, frata dem retten til ethvert initiativ og retten til selvstyre, deriblandt retten til at vælge sine egne tillidsmænd.

Vi kjender meget godt igjen disse misopfatninger i bedømmelsen av Den kommunistiske Internationale. Det var nøiagtig de samme misopfatninger som maatte bekjæmpes efter verdenskongressen i 1920, hvor det blev slaaet fast at Den kommunistiske Internationale — i motsætning til den usammenhengende og derfor svake 2. Internationale — skulde organiseres som et verdensparti med partimæssig pligt, orden og disiplin. Sandheten er at den 4. kongres ikke i en eneste av sine beslutninger har brutt med eller gaat utenfor rammen av de beslutninger som blev fattet paa kongressene i 1920 og 21. Paastanden om at Internationalen skal «utnævne» tillidsmænd indenfor de forskjellige partier, grunder sig paa en helt feilagtig opfatning, særlig av behandlingen av det franske spørsmål paa kongressen. Behandlingen av det franske spørsmål er i virkeligheten et praktisk bevis paa rigtigheten av de prinsipper og retningslinjer som blev fastslaaet paa kongressen i 1920. I henhold til disse retningslinjer hadde de forskjellige fraksjoner inden det franske parti henstillet til Internationalen at træffe en avgjørelse i de spørsmål, der hersket uenighet om. Paa den sidste franske partikongres negtet venstregruppen at la sig repræsentere i centralstyret. For at gjøre en ende paa den aldeles uholdbare tilstand som derved var indtraadt, besluttet verdenskongressen at det franske partis centralstyre skulde sammensættes efter forholdstalsprincippet. De tre fraksjoner i den franske delegation blev ogsaa enig om en forslagsliste som skal forelægges et ekstraordinært landsstyremøte i januar. Indtil den tid fungerer det nuværende centralstyre.

De norske partifæller som har tat anstøt av kongressens behandling av det franske spørsmål, og som mener at der her foreligger en grund til at bryte med Internationalen og dermed bryte med vort partis politik i de sidste 4 aar, disse norske partifæller bør betænke, at den franske delegation paa verdenskongressen selv stemte for resolutionen og uttalte forvisningen om at beslutningen vilde bli til gagn for det franske parti.

Hvis Det norske Arbeiderparti negter at godkjenne beslutningene paa den sidste kongres, kommer vort parti i nøiagtig samme stilling som det italienske parti befandt sig i efter kongressen i 1920. De ulykker for den italienske arbeiderklasse som blev en direkte følge av det italienske partis brudd med Internationalen, bør være os til advarsel og lærdom. Alle revolutionære elementer i Italien beklager nu bruddet i 1920, dette skjæbnesvangne skridt, som splittet partiet og aapnet veien for fascismens hvite terror.

Paa det nuværende tidspunkt, da flertallet i centralstyret har villet gaa til en «foreløbig» votering, som i realiteten kan komme til at avgjøre centralstyrets stilling til Internationalen, har som nævnt centralstyret endnu ikke behandlet kongressens resolution i det norske spørsmål. Ingen vet endnu, hvilken stilling centralstyrets enkelte medlemmer indtar til resolutionen i sin helhet eller til dens enkelte punkter. Vi vet endnu ikke om flertallet vil forkaste resolutionen absolut eller om der er et flertal, som vil godta resolutionen med reservationer, og i tilfælde med

hvilke reservationer, om det er saadanne reservationer som Internationalen eventuelt kan gaa med paa.

Vi hadde ventet at centralstyret hadde villet behandlet denne viktige og alvorlige sak paa en mere organisationsmæssig forsvarlig maate. Vi haaber at det landsstyre som snart skal træ sammen, vil opfatte sin opgave paa en anden maate end centralstyrets flertal har gjort. Det samme haab nærer vi til det landsmøte som har den endelige avgjørelse i sin haand. Vi er forvisset om at efterhvert som saken blir diskutert og klargjort, efterhvert som partiets medlemmer faar forstaaelsen av, hvilke dyre interesser der her staar paa spil, saa vil det store flertal møtes i et levende ønske om, at partiet maa bli staaende i Den kommunistiske Internationale, som vi vil skal bli et stort og indflydelsesrikt verdensparti — sterkt nok til at kunne føre arbeiderklassen over hele verden gjennom revolusjonen frem til kommunismen og friheten.»

Protokolltilførsler.

Mindretallet begjærte tilføiet protokollen verdenskongressens beslutninger i det franske og det italienske spørsmål, beslutningen om kommunistenes oppgave i fagbevegelsen og beslutningen i taktikkspørsmålet endnu idag ikke har foreligget hverken i original eller oversættelse for centralstyret. Det eneste materiale til bedømmelse av kongressens almindelige indstilling som har foreligget, er statuttene for eksekutivkomiteens virksomhet samt muntlige referater av beslutningene i de franske og italienske spørsmål.

Flertallet vil i anledning av protokolltilførselene erklære:

Partiets representanter paa verdenskongressen — *Stang*, fru *Grepp*, *Torp*, *Schello* og *Meyer* — har redegjort utførlig for de fattede beslutninger. Der er ikke holdt mindre end 4 langvarige centralstyremøter. «Social-Demokraten» har bragt referater fra de viktigste forhandlinger og meddelelser om alle viktige beslutninger. Dertil kommer at der i centralstyremøtene er fremlagt en række dokumenter til belysning av Internationalen, særlig i det norske spørsmål. Saaledes er der referert utdrag av den protokol som er ført i den norske kommission.

Efter dette finder flertallet at saken har faat en fuldt ut forsvarlig og organisationsmæssig behandling.

Efter de stedfundne voteringer blev det mot to stemmer (*Stang* og *Schello*) besluttet at det passerte skulde offentliggjøres i pressen.

Til medlemmer av den komité som paa grundlag av flertalsbeslutningen skulde utarbeide forslag til landsmøtet valgtes *Martin Tranmæl*, *Allred Madsen* og *Chr. H. Knudsen*. Mindretallet erklærte at ville utarbeide sit eget forslag.

*

Det er jo almindelig at beretningen avsluttes pr. 31. december. Men da saken fik sin avgjørelse i landsstyremøtet som holdtes straks over nytaar, er landsstyrets beslutning i forholdet til Internationalen tat med.

Landsstyrets møter 5.—9. januar 1923.

Fra centralstyrets flertal forelaa følgende forslag til beslutning:

I.

a) Landsmøtet fastholder sit medlemskap i 3. Internationale paa de betingelser som landsmøtet i 1921 vedtok.

b) Hvis den 3. Internationale ikke kan godta disse betingelser, ønsker Det norske Arbeiderparti at bli betraktet som en sympatiserende organisation som samarbeider med Internationalen.

c) Spørsmålet om kollektivt eller individuelt medlemskap utstaar til landsmøtet i 1924. Den foreliggende innstilling oversendes det nye styre til yderligere bearbeidelse, hvorefter spørsmålet sendes partiforeningene til uttalelse. Det nye styre pålægges at sette al kraft ind paa at utbygge agitatorkorpsene og faa dannet kommunistiske arbeidsgrupper i fagforeningene.

II.

a) Spørsmålet Karl Johanssen gir etter de foreliggende opplysninger ikke anledning til nogen organisationsmessig forføining.

b) Kristiania Arbeiderpartis forslag om suspension av Halvard Olsen tages ikke til følge, idet landsmøtet tiltrær Internationalens avgjørelse.

c) Tidsskriftet «Mot Dag» anerkjendes som partitidsskrift under forutsætning av at det i likhet med de øvrige anerkjendte partiblade underkaster sig partiets kontrol.

d) Foreningen «Mot Dag» kan ikke ansees som en lukket forening, og man kan derfor ikke kræve den opløst saalænge den lojalt etterkommer de foreliggende organisationskrav og beslutninger som partiet har fattet.

*

I de øvrige punkter som berøres i den resolution som taktikken, enhetsfronten, voldgiftsloven, detaljbehandlingen av organisationsspørsmålet osv. henvises til særinnstillingene.

Fra centralstyrets mindretal forelaa følgende forslag:

Under henvisning til landsstyrets innstilling til landsmøtet i 1921, som uttaler sin tilslutning til Den kommunistiske Internationale som et verdensparti, og idet man konstaterer, at beslutningene paa den 4. verdenskongress er en konsekvent anvendelse av de retningslinjer som blev vedtatt paa kongressene i 1920 og 1921, uttaler landsstyret:

1. Det norske Arbeiderpartis medlemskap i Den kommunistiske Internationale opprettholdes.

2. Den resolution i det norske spørsmål som er vedtatt paa den 4. kongress, optages til realitetsbehandling av landsstyret. Der nedsættes en komité for at forhandle med eksekutivkomiteens utsending om den praktiske gjennomførelse av kongressens beslutninger.

*

I landsstyremøtet fremla Internationalens representant, *Radek*, følgende forslag:

Landsstyret indbyr landsmøtet til at fatte følgende beslutning:

Det norske Arbeiderparti blir staaende i Den kommunistiske Internationale som en selvstændig sektion og anerkjender de kommunistiske kongressers og eksekutivkomiteens avgjørelser. Partiet gjennomfører disse beslutninger selvstændig, men anerkjender eksekutivkomiteens ret til at overvaake de enkelte partiers utførelse av verdenskongressens og eksekutivkomiteens beslutninger og direktiver.

Samtidig beslutter landsstyret straks at nedsætte en komité inden sin midte som sammen med eksekutivkomiteens repræsentant skal utarbeide en konkret plan for gjennomførelsen av beslutningene paa den 4. verdenskongres. Denne plan blir at forelægge landsstyret og landsmøtet til behandling.

Radek avga i landsstyret følgende erklæring:

«Eksekutiven har aldrig sat sig til maal at ophæve de kommunistiske partiers selvstændighet. Den har altid forstaat at Internationalem bare kan være sterk hvis de kommunistiske partier selvstændig, ut fra egen erkjendelse og vilje driver en rigtig kommunistisk politik. Men desværre er situationen inden Den kommunistiske Internationale den, at der i de forskjellige landes kommunistiske partier forekommer avvikelser til høire og venstre fra den rigtige vei. Derfor er det nødvendig at de internationale kongresser og den av dem valgte E. K. griper ind paa grundlag av den internationale arbeiderbevægelses fælles erfaringer og forsøker at korrigere disse feil. E. K. har aldrig trodd at dette kan ske blot og bart gjennom en beslutning av E. K., men at dens beslutninger bare da vil bli ført ut i livet, hvis massen av partimedlemmene blir overbevist om rigtigheten av E. K.s holdning.

Ut fra dette erklærer jeg, at enhver frygt for at beslutningene paa den 4. kongres betyr indledningen til en sukcessiv ophævelse av de internationale sektioners selvstændighet er fuldstændig ubegrundet. Det norske parti har, likesom enhver anden sektion av Internationalem, ret til selvstændig at ordne og lede alle sine anliggender. Bare i de tilfælder, hvor E. K. mener at det norske partis avgjørelser er urigtige eller ukommunistiske har E. K. ret og pligt til at gripe ind. Den vil i saadanne tilfælder sætte sig i forbindelse med det norske parti, omhyggelig studere meningsdivergensene og først træffe sin avgjørelse paa grundlag av hele materialet. For disse avgjørelser maa saa det norske parti bøie sig, ti hvis man tilhører en Internationale maa dens avgjørelser gjennomføres. E. K.s avgjørelser kan det norske parti altid appellere til den internationale kongres som er den høieste instans for alle kommunister og alle kommunistiske partier. Der kan ikke gives hverken nogen absolut international centralisme eller nogen absolut partiseivstændighet, hvis der skal gives en Internationale. Sektionenes selvstændighet paa grundlag av og indentor rammen av Den kommunistiske Internationale er en nødvendighet saavel i den norske som i den internationale arbeiderbevægelses interesse.

Centralstyrets flertal fremla følgende erklæring:

«Centralstyrets flertal — Chr. Holtermann Knudsen, Martin Tranmæl, Thina Thorleifsen, Alfred Madsen, Knut Eng, Ole O. Lian og Ingvald Rastad — finder ikke at eksekutivkomiteens representant, Radeks, forslag og erklæring helt dekker de krav som efter vor mening maa stilles i spørsmålet om de nationale partiers selvbestemmelsesret i indre parti-anliggender. Men Radeks erklæring indebærer saa store garantier, at stillingen er væsentlig ændret efter de første meddelelser man fik fra Internationalens 4. verdenskongres.

Av den grund og av hensyn til partiets enhet og til de forestaaende faglige kampe, som kræver en samlet arbeiderfront, erklærer vi at ville stemme for Radeks forslag.

Efter dette forutsætter man at partiet kan opretholde de beslutninger som sidste landsmøte vedtok i spørsmålet om den demokratiske centralisme og forholdet til fagbevægelsen.»

Landsstyremedlemmene H. Haugli, John Aalberg, Oscar Nilssen, Oscar Torp og Anton Christiansen hadde git denne erklæring sin tilslutning, hvorved Oscar Nilssens og Hauglis tidligere refererte protokolltilførsel bortfaldt.

Radeks forslag vedtoges derefter enstemmig.

Kommunepolitikken.

Allerede tidlig paa forsommeren begyndte man forberedelsene til kommunevalgene. I centralstyremøte 28. juni blev det besluttet at sende ut følgende cirkulære til partiets samorganisationer:

«I anledning det forestaaende kommunevalg i høst er det nødvendig at fylkespartienes styrer straks gaar igang med det forberedende arbeide. En av de viktigste ting er organisationsarbeidet. Fylkespartienes styrer maa sørge for at faa dannet herred-partier i de kommuner hvor det endnu ikke er gjort. I de kommuner hvor der findes bare én partiforening utgjør denne herredspartiet. Dette maa fylkestyret gi foreningen besked om. Dernæst maa der dannes agitatorskorps. Agitatorskorpene skal staa under herredspartienes kontrol. Agitatorskorpene skal først og fremst virke blandt massene. Og ved valget er det jo massene vi skal ha tak i. Derfor er det absolut nødvendig at faa agitatorskorpene i virksomhet i alle kommuner hvor der findes herredspartier og partiforeninger.

Der er jo en række kommuner i landet hvor vort parti endnu ikke har representanter i herredsstyret. Fylkestyret maa derfor straks gaa igang med at undersøke i hvilke kommuner der findes partifæller for derefter at faa dannet partiforening. I slike tilfælder maa fylkestyret være disse foreninger behjælpelig den første tid.

Saasnart retningslinjene for kommunevalget er utsendt fra landsstyret maa fylkestyrene paalægge herredspartiene at utarbeide valgprogram. Herredspartiene maa indsende sine valgprogram til fylkestyret til godkjendelse. Hvis der er noget paa programmet som

fylkesstyret finder tvilsomt indrapporteres saken til centralstyret. Forøvrig indsendes alle valgprogrammer til centralstyret.

Nominationen maa foretas efter de for partiet gjældende nominationsregler. Fylkesstyrene maa indskjærpe herredspartiene og partiforeningene at der kun nomineres kandidater som er medlemmer av Det norske Arbeiderparti. Samarbeide med andre partier maa ikke finde sted.

Naar nominationen er tilendebragt maa herredspartiene sørge for at listen i betimelig tid blir anmeldt til valgstyret. Den skal ifølge loven være indsendt til valgstyret senest 7. september kl. 8 aften. Fylkesstyrene maa paase at alle formaliteter angaaende valget blir overholdt av herredspartiene.

Fylkesstyrene maa ogsaa utarbeide plan for agitationen og indsende denne til centralstyret. Dette er nødvendig for oversigtens skyld. Det som vi særlig vilde ha fremholdt med dette sirkulære er nødvendigheten av at bringe organisationsforholdene i orden. Derfor maa der straks gaas igang med dannelse av herredspartier og agitatorskorps. Det er baade den viktigste og nærmeste oppgave som foreligger.»

I landsstyremøtet i juli vedtoges retningslinjer for kommunepolitikken. Disse blev utsendt gjennom partikontoret i et antal av 80 000 eksemplarer. Retningslinjene hadde følgende ordlyd:

Retningslinjer for kommunepolitikken.

Verdenskrisen efter krigens høikonjunktur har i de sidste aar ogsaa naadd Norge. Her som andetsteds er det lykkes kapitalistklassen at slaa arbeidernes lønninger ned. Selv 8-timersdagen og sommerferien er angrepet. De arbeidsløses hær er vokset. Skjønt staten og kommunene har maattet skaffe stadig større masser arbeide, er det tusener ledige. Det saakaldte «nødsarbeide» er brukt til yderligere lønstrykning. Det gaar i retning av at gjøre alt offentlig arbeide til «nødsarbeide». Lønnen for nødsarbeide sættes stadig ned. Lønsnedslagene og arbeidsløsheten trykker ikke bare industriarbeiderne og andre lønsarbeidere. Haandverkere, bønder og fiskere lider under det samme overvældende økonomiske tryk og kan snart ikke lenger klare sig. Alle som lever av sit arbeide har den samme interesse i kampen mot kapitalen. Det gjælder at bruke alle sine kræfter paa alle omraader. Den faglige, økonomiske kamp maa støttes av den politiske kamp.

Ved aarets kommunevalg er arbeiderne istand til at ta magten i de fleste industrielle bykommuner og i en række landkommuner. Arbeiderne har i løpet av de to sidste aar bittært faat føle, hvad det har at si at borgerpartiene sitter med den borgerlige magt. Det gjælder om at fravriste de borgerlige denne magt og utnytte den likesaa konsekvent til arbeidernes bedste som høre har forstaat at utnytte den til gagn for kapitalistklassen.

De fleste kommuner staar nu daarlig rustet til at møte krisen. Dette kommer for en stor del av at de borgerlige partier har for-

hindret den nødvendige beskatning. I stedetfor i den gode tid at oparbeide fonds, har de sat kommunene i dyp gjæld for at løse de mest selvfølgelige kommunale opgaver, som skolebygning, sykehusbygning, veianlæg o. l. I stedetfor at ha fonds til at klare arbeidsledighetskrisen, sitter de med en svækket skatteevne og har en uforholdsmæssig rente- og avdragsbyrde at slæpe paa.

Ikke alle kommuner er like haardt rammet av krisen. Haardest rammet er de bykommuner som er avhengig av fiskerieksperten og skibsfarten, de landkommuner hvor skogbruket eller fiskerinæringen spiller en væsentlig rolle, og enkelte industrikommuner hvis hele eksistens er basert paa en eller et par industrielle bedrifter, som paa grund av krisen ligger helt nede.

Men jo daarligere kommunens økonomi er og jo sterkere dens indvaanere er rammet av krisen, desto større betydning vil det ha for arbeiderne at sætte sig i besiddelse av den kommunale magt.

Kommunenes opgaver.

Det norske Arbeiderpartis representanter i kommunestyrene vil nu som før arbeide for alle kulturelle og sociale saker av betydning for det arbeidende folk, saasom utviklingen av folkeskolen til en fælles skole for alle barn, sykepleien i beskatningen, alders-, invalide- og morspensjon som maa gi fuldt forsvarlig underhold, (og kamp mot drikkeondet ved regulering av rettighetenes antal og deres beliggenhet).

Men den akute krise skyter i forgrunden partiets pligt til at sætte alt ind paa at støtte arbeiderklassen i den kamp som nu føres. Gjennem kommunene vil derfor partiet sætte al sin kraft og evne ind paa følgende opgaver:

1. At skaffe flest mulig arbeide. Det kræves av staten at der utbetales statsbidrag til igangsættelse av arbeide, saaledes at alt arbeide kan lønnes med normal arbeidsløn.

2. At lindre krisen ved at sætte igang samfundsnyttig arbeide, som boligbygning, skole- og sykehusbygning, veibygning osv. og ved at fremme nydyrkning i stor stil til opprettelse av arbeiderbondebruk — særlig for arbeidsløse som vil tilbake til jordbruket og ved at kommunen betaler renter og avdrag paa laan for smaakaarsfolk.

3. At skaffe de arbeidsløse slikt underhold at det er mulig at leve av det. At kræve av staten effektive bevilgninger til dette øiemed.

4. At fremme samfundsmæssig boligbygning, opretholde husleireguleringen og indføre boligrationering, hvor bolignøden er mest skrikende.

5. At opretholde kommunale organer for priskontrol, føre en intens kamp mot mellemandsvæsenet og støtte forbrukersamvirket.

6. At vareta arbeiderklassens interesser ved valg av lagrettes- og domsmænd og av skolestyrer paa landet.

Vor skattepolitik.

Vort parti maa overalt arbeide for at kommunene anvender den skattetablel som er den gunstigste for arbeiderklassen, saa skatten

mest mulig blir lagt paa rikmandsklassen. Skatten for arbeidsløse og «nødsarbeidere» maa bli eftergit. Formuesskatten og tillægsskatten paa de store indtægter maa helt utnyttes.

Vore kommunerepræsentanter maa ved valgene av ligningsmyndigheter til det ytterste vareta arbeiderklassens interesser.

De indskrænkninger som staten — særlig ved skattelovene — gjør i det kommunale selvstyre og den motstand bankene ved sin hensynsløse pengepolitikk gjør mot al effektiv kommunevirksomhet til hjelp for arbeiderklassen vil være til hinder for vore f. lks kommunearbeide. De maa ikke vike tilbake for denne hindring, men maa ta kampen op mot statsmagten og pengemagten.

Interkommunale oppgaver.

Arbeiderne har ved en kraftig fremmarsj ved høstens kommunevalg utsigt til at erobre magten i kommuner omfattende en væsentlig del av landets befolkning. Ved gjennomførelsen av et fast permanent samarbeide mellom alle arbeiderstyrte kommuner vil store oppgaver kunne løses til arbeidernes og smaakaarsfolkets gagn. I dette øiemed er det gagnlig at opprette et interkommunalt kontor for de arbeiderstyrte kommuner. Foruten at sørge for en effektiv utveksling av opplysninger og erfaringer kommunerne imellem, maa dette kommunale kontor ta initiativet til fremme av en række nærliggende fællesoppgaver, saasom:

1. Formidling av interkommunalt samarbeide til avhjælp av arbeidsløsheten ved f. eks. utbygning av interkommunale kraftanlæg samt bygning av jernbaner og fylkesveier under forbehold av senere refusion fra stat og fylker etc.

2. Fremme av kommunernes krav om ekspropriation av dyrkbar, men udyrket jord til opprettelse av arbeiderbondebruk som overlates paa rimelige betingelser.

3. Interkommunalt arbeide for optagelse av fordelagtige fælleslaan til avhjælp av krisen og igangsættelse av næringslivet.

4. Avløsning av ældre dyre kommunelaan med nye til den billigst mulige rente, eventuelt ved statens hjælp.

5. Fremme av kooperationen, eventuelt ved finansiering av den kooperative egenproduksjon.

6. Organisering og finansiering av byggelaug i forstaaelse med fagorganisationen, og opprettelse eller overtagelse av bedrifter for tilvirkning av byggemateriel.

7. Arbeide for at overføre til staten den væsentligste del av skole- og fattigutgiftene og andre utgifter som er paaført kommunerne ved lov. Dog maa det kommunale selvstyre ikke derved begrænses.

8. Arbeide for at tvinge igjennem en saadan forandring i den kommunale skattelovgivning at progressiv indtægts- og formuesskat indføres i kommunerne, saa der blir mulig at overføre skattebyrdene paa dem som har raad til at bære dem, og slik at de smaa indtægter, som helt medgaar til livsophold, blir skattefrie.

9. Opprettelse av en fællesoverenskomst mellom de arbeiderstyrte kommuner og funksjonærorganisationene, saaledes at funksjonærene sikres en løn som staar i rimelig forhold til leveomkostningene.

Hvis vort parti kan ta ledelsen i en række av de største og betydningsfuldeste kommuner og arbeide maaltbevisst efter de her opstukne linjer, vil dette være et betydningsfuldt led i arbeiderklassens kamp for at stanse kapitalens offensiv, og det vil gi arbeiderne nyt mot til at opta kampen for sin egen endelige frigjørelse.

Det er derfor en bydende pligt for arbeiderorganisationene at lægge al sin kraft og styrke ind i arbeidet for høstens kommunevalg.

Kommunevalgene.

Valget i landdistriktene.

Ved kommunevalgene i landdistriktene i 1919 fik Det norske Arbeiderparti valgt 2033 repræsentanter eller 23 procent av de henvendte 9000 som var paa valg. Ifølge statistikken kom venstre dernæst med 1711 eller 19 procent. Omkring 8 procent faldt paa forskjellige arbeider- og smaabrukerlister, mens de øvrige 50 procent fordeltes paa et utal lister av allehaande avskygninger, derav en del «upolitiske».

Med det materiale som hittil foreligger har der ikke kunnet tilveiebringes en helt nøiagtig oversigt over resultatet av valget i samtlige herreder i 1922. Der mangler nemlig endnu opgave fra et større antal partiavdelinger. Som følge herav blir opgjøret for enkelte fylker ufuldstændig. Men de tal som er forhaanden gir dog, stort set, et billede av valget for vort partis vedkommende.

Tar man valget i 1919 som utgangspunkt viser det sig efter en *foreløbig* beregning, at Arbeiderpartiet i ti fylker er gaat tilbake i repræsentation med ca. 450, mens vi i seks har en samlet økning av ca. 175. I et par fylker er stillingen saagodtsom uforandret. Slutoppgjøret vil formodentlig vise at Arbeiderpartiet kommer omkring 250 pladser tilkort sammenlignet med valget for tre aar siden (ca. 1800 mot sidst 2060), og at de borgerlige har et *lignende* nettotap, hvilket da utgjør facitten for det socialdemokratiske parti (ca. 500 mandater).

Sammenholdt med den faktiske repræsentation for Arbeiderpartiet i de to sidste aar av perioden blir dog forholdet et helt andet. Det viser sig nemlig at i ti fylker, fra hvilke man har nogenlunde oversigt over styrkeforholdet i de gamle herredsstyrelser *etter partidelingen*, er socialdemokratene gaat tilbake med ca. 70 pladser, mens kommunistene har øket sine mandater med nærmere 250. Den samme tendens er tydelig overalt. Det fremgaar herav at det er *Arbeiderpartiet* som i virkeligheten har faat fordelen av de erobringer som er gjort fra de borgerlige, mens socialdemokratene kan opvise en gjennomgaaende stagnation eller i de fleste tilfælder direkte tilbakegang. *Samlet* er der en netto-tilvekst i nye arbeidermandater av omkring 250.

Hvad man kan fastslaa som resultat av valgene er, at Arbeiderpartiet har faat *flertal* i 27 kommuner, at der i 8 er valgt *like mange kommunister som borgerlige*, at socialdemokratene har faat flertal i én kommune, og at de to arbeiderpartier har enten like mange repræsentanter som de borgerlige eller *behersker flertallet sammen* i 25 herreder, hvorav Arbeiderpartiet utgjør den største gruppe i 20.

En kort gjennomgaaelse av de foreliggende tal vil gi et bilde av hvordan valgene har artet sig utover i distriktene og av de forskyvninger som har fundet sted. Samtidig er under hvert fylke git en oversigt over resultatet av *ordførervalgene*.

I *Østfold*, hvor kommunistene tidligere var representert i 13 herreder, opnaade vort parti ved valget at faa repræsentanter ind i 19 av fylkets 29 herredsstyres, derav 6 hver i Askim, Skjeberg og Rygge, 5 i Jeløy og 4 i Spydeberg. Sammen med de 4 socialdemokrater opretholdtes arbeiderflertallet i Jeløy. Videre fremkom der et lignende flertal i Tune, Glemmen og Torsnes, hvor vort parti satte ind 3 mand paa hvert sted. Ogsaa i Idd blev der gjort et bra fremstøt. I Borge fik den socialdemokratiske liste flertal alene, mens der i Kraakerøy blev staaende like mange paa hver side — arbeiderrepræsentanter og borgerlige.

I Jeløy delte de to partier sig ved ordførervalget, hvorved ledelsen gik over til de borgerlige. Ogsaa i Kraakerøy blev der borgerlig valg, idet socialdemokratene splittet sig og derved spilte flertallet over til høire. I Tune og Glemmen foruten Borge valgtes de socialdemokratiske kandidater, tildels med vore partiføllers stemmer. I Torsnes valgtes ved samarbeide Arbeiderpartiets kandidat til viceordfører, mens socialdemokratene fik ordføreren — begge ved lodtrækning.

I *Akershus* hadde Arbeiderpartiet en fremgang av omkring 70 pladser, sammenlignet med stillingen i de gamle herredsstyres, mens socialdemokratene og de borgerlige hadde et tap av omkring 15 hver. I Lillestrøm gik vort parti frem fra 9 til 14 og fik nøiagtig halvparten av pladsene. I Oppegaard gik vi frem med 3 pladser, men da socialdemokratene samtidig hadde en tilbakegang av 4, gik flertallet over til de borgerlige. Det samme var tilfældet paa Nesodden. Derimot opretholdtes flertallet, sammen med socialdemokratene, i Lørenskog og Fet, likesom Skedsmo erobredes. I Aurskog staar der 10 borgerlige mot 10. I Aker og Bærum, hvor representantpladsene er øket med 20, gik kommunistene frem fra 11 til 27 og socialdemokratene tilbake fra 18 til 13. Det forhold som indtraadte ved partidelingen er altsaa snudd om — her som paa de fleste steder. I Eidsvold gik vi saaledes frem fra 4 til 14, mens socialdemokratene reducetes fra 14 til 8. Alene i Ullensaker, hvor vi mangler partiorganisation, kunde de opvise nogen fremgang.

Arbeiderpartiet besatte ordførerpladsen i *Lillestrøm* (K. M. Nordanger), *Skedsmo* (Joh. Guldal) og *Lørenskog* (Ingv. Kristiansen). I de to sidste kommuner fik socialdemokratene viceordføreren, mens

de i Fet besatte begge pladser som den største gruppe. I Aurskog indgik socialdemokratene alliance med de borgerlige for at undgaa valget av partifælle Rotbæk, som var stillet til gjenvalg, og fik selv viceordføreren. I Nitedal valgtes viceordføreren av vort parti.

I *Hedmark* stod kampen om flertallet i fylkestinget, og man blev vidne til en almindelig samling av de borgerlige mot kommunistene. Arbeidernes svar blev en enestaaende mønstring om vort parti. Syv nye kommuner erobredes, og vi beholdt vort gamle flertal i fire. Der er nu partiflertal i følgende 11 herreder: Elverum, Aamot og Ytre Rendal i Østerdalen, Vang og Stange paa Hedemarken, Hof, Brandval, Aasnes og Grue i Solør samt Vinger og Sør-Odal. Dertil staar vi likt med de borgerlige i følgende 4 herreder: Løiten, Romedal, Vaaler og Nord-Odal. I Storelvdal valgtes 9 kommunister, 1 høiresocialist og 10 borgerlige. I Aasnes blev «oppositionspartiet» fra 1919 reducert til det halve, mens Arbeiderpartiet besatte 15 pladser og dermed flertallet. I Stange og Vang blev stillingen 16 kommunister mot 12 borgerlige; begge disse bygder har tidligere hat socialistiske ordførere ved lodtrækning, men var i sidste periode under et reaktionært kaksestyre. I større eller mindre grad betyr valget en fremgang saa at si overalt. Bare i Glommendalsbygdene valgtes 109 av Arbeiderpartiet mot 98 av alle de andre tilsammen. Fra valget i 1919 gik Arbeiderpartiet i fylket frem fra 242 pladser til 263. Sammenholdt med stillingen efter partidelingen kan Arbeiderpartiet i Hedmark peke paa en fremgang av i det hele 50 repræsentanter, mens socialdemokratene tapte omkring 30 i de kommuner hvor de optraadte.

I følgende 11 herreder besatte vort parti saavel ordfører- som viceordførerpladsen: *Elverum* (ordfører M. Røkeberg), *Aamot* (Eiv. Petershagen), *Hof* (Arne Hauger), *Vang* (O. Sjetne), *Stange* (A. Juland), *Aasnes* (Bottolf Haug), *Grue* (M. Vangerud), *Vinger* (Ivar Færder), *Sør-Odal* (A. Bergen), *Brandval* (Ole Ruud) og *Vaaler* (Olf Rundberget) — den sidste ved lodtrækning. Videre valgtes kommunistiske ordførere ved lodtrækning i *Romedal* (L. Julseth) og *Løiten* (M. A. Nordli), mens de borgerlige tok viceordføreren. — I Nord-Odal og Øvre Rendal tapte vi ordføreren ved lodtrækning, mens vi fik viceordføreren i begge Rendalsbygdene foruten i Storelvdal. I Ytre Rendal, hvor partiet erobret flertallet, undlot gruppen at ta ordføreren av hvilken grund gruppens medlemmer er besluttet suspendert fra sit medlemsskap i partiet for et tidsrum av 6 maaneder. Det nye fylkesting tæller efter valgene 13 kommunister og 16 borgerlige.

I *Opland* fylke sattes ind 117 kommunister mot i 1919 valgt 79. I Gudbrandsdalen valgtes 51, en fremgang paa 22, og i de øvrige bygder paa Vestoplandene 66, en fremgang paa 16. Socialdemokratene fik 6. Vort parti erobret Søndre Land, hvor det besatte 10 av herredsstyrets 16 pladser (sidst 7 mot 9). I Jevnaker, hvor der sidst stod 8 mot 8, fik vi ogsaa rent flertal, mens der i Lunner blev et blandet arbeiderflertal. I Sjaak i Gudbrandsdalen, hvor

kommunistene optraadte for første gang, fik vi 7 repræsentanter, i Dovre 7 av 16 (sidst 4), i Biri 3 for første gang, og i Vestre Toten 9 av 20 mot sidst 5. For demokratenes vedkommende betød valget en fortsat tilbakegang — fra 129 til 97 bare i «dalen», mens bondepartiet tok 120.

I *Jevnaker* valgtes av Arbeiderpartiet Johs. Bø til ordfører og i *Søndre Land* Jacob Nordlie; videre valgtes Severin Olsen (Arbeiderpartiet) til ordfører i *Vestre Toten*, mens bondepartiet fikk viceordføreren. I Østre Toten valgtes C. A. Madsen (Arbeiderpartiet) til viceordfører, mens bondelagets kandidat vandt lodtrækningen ved ordførervalget. Demokratene stemte her med vort parti. I Lunner, hvor arbeiderpartiene gikk sammen mot en allianse av bonderepræsentantene og demokratene, delte de sidste plassene mellom sig, likeledes efter lodtrækning. I det nye fylkesting er flertallet gått over fra «Folkepartiet» til bondepartiet.

I *Buskerud* valgtes i de 17 herreder, hvor partiet deltok, 141 kommunister, 24 socialdemokrater og 227 av de andre partier, hvorav endel — som i Aadal — er valgt paa lokale arbeiderlister. I 1919 valgtes 158 av vort parti. Paa 17 pladser nær er altsaa denne stilling holdt. Imidlertid viser tallene fremgang for partiet, naar man legger til grund den faktiske partistilling i herredsstyrene forut. I Aadal, hvor de nævnte arbeiderlister blev støttet av fylkespartiet, er der senere dannet avdelinger i tilslutning til partiet. I den nye periode har vi partimæssig flertal i Nedre Eiker, Røyken, Hurum og Tyristrand. I Øvre Sandsvær staar der 8 mot 8, og i Norderhov vil de to arbeiderpartier beherske flertallet sammen. I Lier og paa Modum gikk flertallet tapt, idet høirepartiene her mønstret til sidste mand. Socialdemokratene fikk valgt 4 paa Nedre Eiker mot vort partis 11, 2 i Røyken mot 11, 1 i Hurum mot 10, 2 paa Modum mot 16, 7 i Norderhov mot 12 og ingen i Lier. Paa Øvre Eiker valgtes 15 kommunister mot de borgerliges 17.

Av Arbeiderpartiet er valgt som ordførere Jon Leira i *Røyken*, Anton Blomkvist i *Nedre Eiker*, lærer Sorteberg i *Hurum*, Johs. Sollie i *Tyristrand* og Karl Andersen i *Øvre Sandsvær* — den sidste ved loktrækning. I Norderhov avslog socialdemokratene samarbeide med vort parti, med den følge at høire besatte begge pladser. I Aadal fikk vort parti viceordføreren.

I *Vestfold* viste valget gjennomgaaende stilstand eller endog tilbakegang. I Skoger, hvor der stod 19 borgerlige mot 17, mistet arbeiderpartiene hver en plass. I Tjølling erobret vi 3 pladser fra socialdemokratene. I Sandeherred, hvor partiavdelingen ikke hadde sørget for at indlevere liste i ret tid, valgtes 6 mand fra den socialdemokratiske liste mot sidst tilsammen 7. Ogsaa i Sande mistedes en plass.

I *Telemark* har partiet fortsatt opmarsjen fra stortingsvalget. Man regner at der efter partisplittelsen stod 115 kommunister mot 30 socialdemokrater. De sidste ser sig nu redusert til 20 à 25, mens vort parti kan opvise en tilvekst paa ca. 50 mandater. Av de 30

socialdemokrater hørte halvparten til i Solum, mens vort parti fik en liten gruppe paa 6 mand i pjen. Denne gang indvalgte i Solum 14 kommunister og 9 socialdemokrater. I Tinn fik vi valgt 18 av 44; partiet har et sterkt flertal i Dal sogn, hvor Rjukan ligger. I Heddal valgtes 14 av Arbeiderpartiet og 3 socialdemokrater mot 15 borgerlige. I Gransherred, Kviteseid, Mo og flere steder var der en pen fremgang, likesaa i Bamle kreds. — I *Heddal* har vort parti viceordføreren.

I *Aust-Agder* regner man at der er valgt ca. 80 kommunister og 30 à 40 socialdemokrater — et samlet tal som omtrent svarer til resultatet av valget i 1919. Dengang opførtes dog endel valg som ikke var rene partivalg. I Stokken herred besatte vi 8 av de 16 pladser; socialdemokratene og borgerne delte den anden halvpart. I Hylestad og Aamli valgtes for tre aar siden like mange av Arbeiderpartiet som av de borgerlige; stillingen er nu i Aamli 5 kommunister og 3 socialdemokrater mot 8, mens de borgerlige fik absolut flertal i Hylestad. I Hornnes, Evje, Gjerstad og Fjære hadde partiet adskillig fremgang. — I *Stokken* valgtes lærer Hjelmtveit (Arbeiderpartiet) til ordfører ved lodtrækning, idet høiresocialistene og borgerne stemte sammen.

I *Vest-Agder* foregik de fleste valg som flertalsvalg. Av Arbeiderpartiet valgtes 25 à 30 og av socialdemokratene 3 (i Vennesla). Stillingen er omtrent uforandret. I *Vennesla* er de borgerlige kommet i et mindretal av 6 mot 10 — mot før 8 mot 8. Her valgtes Anders S. Rogstad (Arbeiderpartiet) til ordfører.

I *Rogaland* deltok vort parti med liste i 8 herreder, hvor der blev valgt 23 kommunister mot 15 i forrige periode. Partiet gik frem i Høyland fra 5 til 7 mandater, Hetland fra 1 til 5, Sauda fra 2 til 4, Skaara 2 til 3. I Strand, hvor liste var oppstillet for første gang, erobredes 2 mandater. Socialdemokratene stilte lister i 4 herreder og fik indvalgt 9 representanter mot før 8.

I *Hordaland* valgtes 60 à 70 av Arbeiderpartiet (mot før ca. 40) og 8 à 10 socialdemokrater. I Odda valgtes 15 kommunister av 17 som sidst; det manglet ikke meget paa at man ogsaa skulde ha faaet den 16de. I Laksevaag valgtes 10 kommunister og 2 socialdemokrater mot 12 borgerlige. Partiet fik valgt 6 i Bruvik og 5 i Fana som før. — I *Laksevaag* valgtes kjøbmand D. M. Davidsen av Arbeiderpartiet til ordfører.

I *Sogn og Fjordane* valgtes ca. 50 representanter paa Arbeiderpartiets liste og omkring 20 paa forskjellige andre arbeiderlister. I 1919 valgtes tilsammen 40. Dette betyr en fremgang av 30 paa de forskjellige avskygninger. Det er imidlertid noget vanskelig at avgjøre partistillingen i 1919. Utenfor Lærdal og Aardal var det dengang neppe rene partilister. I Lærdal valgtes nu 10 kommunister, i Kirkebø 9.

I *Møre* holdt Arbeiderpartiet stillingen og vil i de kommende tre aar bli representert i flere nye kommuner. I Stangvik valgtes

8 av vort parti mot sidst opgit 12. I Valsøyfjord valgtes 7 av 16 som før. Sammenlagt har de to Arbeiderpartier en ikke ubetydelig fremgang i Møre.

I *Sør-Trøndelag* opretholdt Arbeiderpartiet flertallet i Orkanger og Aalen; derimot taptas Malvik, mens der i Støren blev flertal med socialdemokratene. Paa Røros og i Selbu valgtes i 1919 like mange av Arbeiderpartiet som av de borgerlige; stillingen er efter valget nu 7 kommunister mot 13 paa Røros og 8 kommunister og 4 socialdemokrater mot 12 borgerlige i Selbu. I Meldal fik partiet valgt 10 (sidst 9) og i Strinden 14 (15). For Røros' vedkommende er at merke at Arbeiderpartiet holdt sit stemmetal fra sidste valg. Tapet av bergstøden skyldes dels at de borgerlige denne gang rottet sig sammen til en fællesliste, dels at der paa grund av verkets stans er flyttet og reist ut mange som arbeidet der i 1919. — I *Orkanger* valgtes av Arbeiderpartiet til ordfører Chr. Togstad og i *Aalen* L. Kirkbak.

I *Nord-Trøndelag* taptas flertallet i Verran, mens der i Meraker valgtes like mange fra hver side. Kolvereid og Vemundvik, hvor der sidst stod 6 mot 6, gav nu flertallet til de borgerlige. I Malm, hvor stillingen var den samme, fik socialdemokratene nu ind en mand, som kan komme til at bli bestemmende for flertallet i næste periode. Valget som helhet betegner en tilbakegang som gjenspeiler tendensen ved stortingsvalget. — Til ordfører i *Malm* valgtes K. Larsen av Arbeiderpartiet. I Flaa fik vi valgt viceordføreren. I Meraker seiret de borgerlige ved lodtrækningen med Arbeiderpartiet.

I *Nordland* blev partistillingen uforandret i Beiarn og Sørfjord, idet Arbeiderpartiet og de borgerlige fik valgt like mange hver. Derimot fik de borgerlige nu absolut flertal i Mo i Ranen. I Fauske valgtes 17 kommunister og 3 socialdemokrater mot 20 paa den anden side (sidst 22 borgerlige). I enkelte herreder skal der forøvrig foretages nyt valg. — I *Beiarn* gjenvalgtes Arne Øynes (Arbeiderpartiet) til ordfører. I Sørfold fik vort parti flertal i formandskapet, men tapte ved lodtrækning paa ordføreren.

Som for Nordland er opgavene fra *Troms* endnu ufuldstændige. Vi har i dette fylke beholdt flertallet i Lavangen, Salangen og Nordreisa og erobret Karlsøy fra venstre, men tapt Sørfjord og Helgøy, hvor valget foregik som flertalsvalg. I Tromsøysund og Lenvik, hvor vi fik valgt henholdsvis 10 og 9, blev der flertal sammen med socialdemokratene. I Lyngen, som forrige gang valgte like mange fra hver side, er de borgerlige kommet i flertal.

Av Arbeiderpartiet gjenvalgtes Kr. Tønder til ordfører i *Salangen*. I flere herreder optraadte socialdemokratene sammen med de borgerlige mot Arbeiderpartiet og fik paa denne maate valgt ordføreren i Tromsøysund og Maalselv. I Sørreisa seiret borgerpartiene ved lodtrækning. I *Lavangen* og *Ibestad* samt *Dyrøy* og *Berg* opplyses der at være valgt kommunistiske ordførere. Derimot skal socialdemokratene ha besat ordførerpladsen i Nordreisa og

Karlsøy. I Lavangen valgtes Lorents K. Aa, i Ibestad lærer Breivoll. I Balsfjord fik vort parti viceordføreren, likesaa i Lenvik hvor socialdemokratene gav sine stemmer til borgerkandidaten ved valget paa ordfører.

For *Finmarks* vedkommende er man henvist til de samme sparsomme rapporter. Arbeiderpartiet har flertal i Nesseby og Vardø herred. I Kjelvik valgtes 9 kommunister, 3 socialdemokrater og 8 borgerlige. I Sør-Varanger, hvor vort parti sidst hadde halvdelen av pladsene, er vi kommet i mindretal. Forøvrig skal der være arbeiderflertal i Lebesby og Sørøysund. I Maasøy, Kistrand og Talvik har de stillede fisker- og smaabrukerlister besat flertallet. — Ved ordførervalgene gik socialdemokratene i allianse med de borgerlige bl. a. i Kjelvik og sikret disse flertallet. I *Nord-Varanger*, hvor vort parti er i mindretal, valgtes Johs. Biellæ (komm.) til ordfører ved lodtrækning. Fra de andre Finmarks-herreder foreligger ingen sikre etterretninger.

Valget i byene.

De fleste valg i byene foregik mandag 4. december. Bystyrevalget var paa de fleste steder slaat sammen med valget paa forliksraad, mens skolestyrevalget som regel holdtes særskilt.

I det følgende er git et sammendrag av de foreliggende resultater for *bystyrevalgenes* vedkommende — med opgave over antallet avgivne stemmer og mandatenes fordeling paa partiene, ledsaget av en sammenligning med stillingen i bystyrene før valget og med styrkeforholdet bl. a. ved sidste stortingsvalg.

Det norske Arbeiderparti deltok i valget i 57 byer og ladesteder av ialt 65. I samtlige disse byer, hvor der anvendtes forholdstalsvalg, valgtes 558 representanter av Arbeiderpartiet, 253 av det socialdemokratiske parti, 775 av høire, frisindede venstre og det borgerlige samlingsparti i forening, 246 venstre og arbeiderdemokrater, 158 av de borgerlige avholdsfolk, 40 paa huseierlistene og 86 uavhengige eller «upolitiske» av forskjellige avskygninger — tilsammen 2116.

De to arbeiderpartier besatte altsaa tilsammen 811 pladser eller ikke fuldt 40 procent. Derav mønstret kommunistene ca. 27 pct. og høiresocialistene ca. 12. De forenede høirepartiers procenttal utgjør 36 à 37 eller noget over en tredjedel, de øvrige gruppers omtrent en fjerdedel.

Ved valgene i 1919 (og valget i Porsgrund det følgende aar) satte arbeiderklassen ind 631 kommunerepresentanter i byene. Hvordan disse mandater fordelte sig efter det nye partis dannelse i 1921 har man ingen fuldstændig oversikt over. Efter den opgave som foreligger fra *47 større og mindre byer* var stillingen der i de gamle bystyrene 333 kommunistiske representanter og 244 socialdemokrater. I de samme byer valgtes i 1922 501 av Arbeiderpartiet og 344 av socialdemokratene. De sidste er altsaa her gaat tilbake med 11 pladser, mens vort parti hadde en fremgang av 168.

I tillæg hertil valgtes 46 kommunister og 21 socialdemokrater i 9 byer, hvor der sidst valgtes tilsammen 53, uten at der foreligger opgave over hvordan repræsentationens fordeling mellem de to partier har stillet sig i perioden. Disse byer er Svelvik, Tvedestrand, Mandal, Flekkefjord, Kopervik, Stenkjær, Svolve, Narvik og Harstad. Videre valgtes 13 partifæller i to ladesteder nordpaa som i 1922 hadde bystyrevalg for første gang.

Som det vil sees av den tabel som er indtat i beretningen har de to arbeiderpartier i fællesskap faat *flertal* i Sarpsborg (28 mot 24 borgerlige), Gjøvik (15 mot 13), Aalesund (31 mot 29), Namsos (15 mot 13) og Narvik (23 mot 13). I fem byer har arbeiderrepræsentantene *halvparten* av bystyrepladsene, nemlig i Kongsberg, Notodden, Moss, Sandnes og Hammerfest.

I Drammen og Kristiansund er stillingen 29 mot 31, i Hønefoss 13 mot 15, i Hamar 17 mot 19 og i Kristiania 41 mot 43; i fire byer nordpaa staa der 9 mot 11, nemlig i Levanger, Mosjøen, Svolve og Vadsø. I alle disse ni byer vil avgjørelsen kunne staa paa en enkelt stemme.

Kommunistene møter som den *største gruppe* i Hamar, Gjøvik, Kongsberg, Larvik, Notodden, Bergen, Trondhjem, Tromsø, Hammerfest og Vardø foruten i smaastedene Florø, Levanger, Namsos, Mosjøen og Svolve. I Moss og Narvik er vi dertil jevnsterke med socialdemokratene, hvis grupper forøvrig dominerer i Sarpsborg, Hønefoss og Aalesund.

Ved valgene i 1919 seiret Arbeiderpartiet i Sarpsborg, Narvik og Hammerfest, mens stillingen paa Notodden var som nu.

Høire har faat partimæssig flertal bare i fire byer, nemlig i tre av Vestfoldbyene (Sandefjord, Tønsberg og Holmestrand) og Lillehammer. I samtlige øvrige byer, bortset fra arbeiderbyene, har ingen enkelt gruppe flertal.

I en række av de byer hvor partigruppen delte sig i 1921 vil kommunistene nu møte med en *større styrke* end den som sattes ind ved valget i 1919. Saaledes har partiet kompensert tapet ved partsplittelsen — og vel saa det — i Gjøvik, Lillehammer, Kongsberg, Skien, Arendal, Kristiansand og Kristiansund. Det samme gjælder praktisk talt ogsaa for Drammen og Stavanger. I Bergen og Trondhjem, hvor gruppen har holdt sig «intakt», er der en sterk økning i partiets mandantantal, tiltrods for at socialdemokratene ved valget nu optraadte med egen liste. I hovedstaden skiller det bare 4 mandater paa at gruppen kommer op i høide med den som valgtes paa partilisten for tre aar siden.

I syv byer, hvor flertallet av den tidligere gruppes medlemmer gik over til socialdemokratene, saaledes at vore partifæller blev i mindretal blandt arbeiderrepræsentantene, er forholdet nu *snudd om*.

Alt dette viser at samlngen om det kommunistiske parti er almindelig og i vekst.

Endda tydeligere kommer kanskje forskyvningen tilsyne, om man studerer *stemmetallene*. Derigjennem kan man bedst følge bevegelsen i vælgermassen.

(Se tabellen næste side).

	Kommunistene			Socialdemokratene	
	St.valg. 1921	Kom.v. 1922	Kom.v. 1919	St.valg 1921	Kom.v 1922
Fredrikshald	373	292	1 351	1 757	1 174
Sarpsborg	572	535	1 639	1 699	1 405
Fredriksstad	529	305	1 313	1 909	1 287
Moss	701	779	1 018	1 208	792
Drøbak	191	229	-	156	58
Kristiania	34 553	39 413	33 812	11 526	9 315
Hamar	1 043	1 198	706	160	-
Lillehammer	557	523	550	383	133
Kongsvinger	260	209	75	45	-
Gjøvik	772	840	442	252	183
Hønefoss	193	142	-	485	423
Drammen	3 497	3 354	2 538	1 607	1 106
Kongsberg	936	983	614	751	227
Holmestrand	172	210	-	138	98
Horten	556	598	946	791	735
Tønsberg	828	730	1 137	573	546
Sandefjord	267	256	3-8	184	109
Larvik	1 001	1 191	1 366	566	412
Notodden	675	635	719	349	338
Skien	1 604	1 542	1 234	590	410
Porsgrund	567	526	661	229	210
Brevik	303	219	-	2	-
Kragerø	516	466	245	46	-
Risør	209	233	181	1	-
Arendal	630	622	545	260	220
Grimstad	89	56	-	36	-
Kristianssand	1 099	1 303	1 086	635	402
Mandal	284	274	118	71	43
Egersund	117	126	190	237	200
Sandnes	281	293	340	205	199
Stavanger	4 147	3 435	3 663	2 433	1 881
Haugesund	724	619	1 282	1 073	1 022
Bergen	9 829	11 233	7 140	4 932	2 655
Aalesund	529	872	1 681	2 518	1 606
Molde	70	51	-	313	155
Kristiansund	1 791	1 765	1 493	475	661
Trondhjem	6 023	6 310	3 748	1 790	1 496
Levanger	180	270	-	100	41
Namsos	366	358	-	354	268
Bodø	437	288	318	2	-
Svolvær	248	220	-	13	42
Narvik	422	434	731	413	470
Tromsø	889	893	385	36	-
Vardø	507	412	455	15	-

Statistikken omfatter samtlige *kjøpstæder* med undtagelse av Flekkefjord og et par av Finmarksbyene, for hvilke man ikke har kunnet faa stemmetallet opgit, og med *tillæg* av Ekersund, Sandnes, Namsos og Svolvær. Det vil sees at det for enkelte mangler opgave for 1919.

I disse 44 kommuner avgaves ved valget i december 85 245 stemmer paa Det norske Arbeiderparti og 30 302 paa det socialdemo-

kratiske parti — ved stortingsvalget i de samme kommuner henholdsvis 79 237 og 42 008.

Kommunistene har altsaa *øket* sit stemmetal med 6000 stemmer, mens socialdemokratene har en tilbakegang paa 11 700. Og denne nedgang fordeler sig jevnt over hele landet. I Kristiania er de gaat tilbake fra 11 526 til 9315 og *utenfor* Kristiania fra 30 300 til 21 000. Samtidig er Arbeiderpartiet gaat frem fra 34 553 til 39 413 i Kristiania og *utenfor* Kristiania fra 44 684 til 45 829. Regnet over ét har vort parti forbedret sin relative styrke fra at utgjøre mindre end to tredjedeler til henved *tre fjerdedeler av arbeiderstemmene*. Det kommunistiske parti alene viser sig at ha distancert stemmetallet paa partilisten ved valget i 1919.

Sammenholder man disse tal med de borgerlige partiers *nedgang* viser det sig at Det norske Arbeiderparti er rykket betydelig frem — absolut som relativt. Det er saa meget mer bemerkelsesværdig som lovens bestemmelse om to aars ophold i kommunen for at faa stemmeret altid rammer *arbeiderklassens* vælgere sterkest.

Siden stortingsvalget for et aar siden er Kristiania-høire gaat ned i stemmetal med omkring 15 000 og høiresocialistene med vel etpar tusen. Samtidig kan det kommunistiske parti notere en *økning* paa nær 5 000. Fra forrige kommunevalg, da stemmeretsalderen var høere end nu, er der en vekst paa endog mer end dette. I *bystyret* er høires magt nu brudt, og flertallet vil i løpet av perioden komme til at vippe paa etpar venstremænds stemmer.

I Bergen har vort parti seilet forbi høire og faar den største gruppe i bystyret. Tungen paa vegtskaalen vil her bli flyttet fra venstre over paa det borgerlige avholdsparti. Regner man socialdemokratene med har arbeiderpartiene vundet ialt 10 pladser, mens de konservative har tapt 6; de andre 4 er vundet fra mellempartiene. Arbeiderpartiet gik i Bergen frem med 1 400 stemmer fra stortingsvalget og ikke mindre end fire tusen stemmer fra forrige kommunevalg. Siden 1919 er det samlede arbeiderstemmetal praktisk talt *fordoblet*.

Trondhjem følger Bergen tæt i hælene; partiets vekst og stillingen i det nye bystyre kan angis i omtrent de samme tal. Fra 3 748 stemmer ved valget i 1919, som betød et tilbakeslag for trønderne, mønstret vort parti denne gang over 6 000 stemmer og socialdemokratene 1 500. Partiet gik ogsaa noget frem siden ifjor, mens de andre hadde tilbakegang.

Det arbeide som blev utført i Stavanger og Drammen fortjener ogsaa at nævnes med honør. Arbeiderpartiet i Drammen er ved dette valg rykket høire saa nær paa livet, at det neppe er for meget sagt, at det er sidste gang reaktionen i Drammens by har haap om at kunne mestre kommunestyret.

Styrkeforholdet mellem arbeiderpartiene og de borgerlige vises av følgende tal fra 12 av de større byer:

	Borgerlige.	Arbeiderne.
Kristiania	52 586	48 728 (Komm.: 39 413)
Sarpsborg	1 686	1 940 (— 535)
Moss	1 629	1 571 (— 779)
Hamar	1 401	1 198 (— 1 198)
Gjøvik	874	1 023 (— 840)
Drammen	4 906	4 460 (— 3 354)
Kongsberg	1 257	1 210 (— 983)
Notodden	991	973 (— 635)
Bergen	16 942	13 888 (— 11 233)
Aalesund	2 479	2 478 (— 872)
Kristiansund	2 740	2 426 (— 1 765)
Trondhjem	9 456	7 806 (— 6 310)

Styrkeforholdet mellem *arbeiderpartiene* i de 5 største byer ved dette valg og kommunevalget i 1919 tydeliggjøres ved følgende opstilling i procent:

	1919	1922		
		Arb.p.	Soc.d.	Tils.
Kristiania	43	39	9	48
Bergen	31	36.5	8.5	45
Trondhjem	30	37.2	8.8	46
Stavanger	28	25.5	14	39.5
Drammen	40	36	12	48

Tar man statistikken for stortingsvalget 1921 viser det sig, at kommunistene er rykket frem i *Kristiania* fra omkring 31 procent i 1921 (en tilvekst paa 8), i *Bergen* fra 25½ (+ 11 pct.), i *Trondhjem* fra 27½ (+ 10 pct.), i *Stavanger* fra 24½ (+ 1 pct.) og i *Drammen* fra 32½ (+ 3½ pct.). Samtidig er socialdemokratene gaat ned med 1½ pct. i *Kristiania*, 4 i *Bergen* og 3 pct. i *Drammen*, mens de har en mindre tilbakegang i *Trondhjem* og *Stavanger*.

Socialdemokratene har, som bekjendt, hat sin sterkeste position paa *Østlandet*. Ved valget i 1921 fik de omtrent halvparten av sit stemmetal i *Kristiania*, *Østfold* og *Akershus* — land og by tat under ét. Og i bykommunene paa *Østlandet* var de ved utgangen av perioden ialfald talmæssig sterkere end kommunistene. Denne stilling er nu helt forrykket. I de 25 østlandsbyer — fra *Fredrikshald* op til *Lillehammer* og ned til *Kragerø* — besatte arbeiderpartiene ved valget i december 376 pladser mot forrige gang 310. Av disse fik Det norske Arbeiderparti 237 (før 136) og socialdemokratene 139 (før 174). Fra at være den sterkeste av de to fraksjoner er de sidste

altsaa gaat ned med 35 mandater, mens Arbeiderpartiet kan opvise en *erobring av godt og vel et hundre* og nu staar med en tilsvarende *overvegt*.

Ordførervalgene i byene.

I følgende 6 byer er valgt ordfører av Arbeiderpartiet:

Gjøvik: Niels Ødegaard. *Larvik*: Joh. Andersen. *Brevik*: Thor Ketilsson. *Notodden*: Olaf Andresen. *Namsos*: Herm. Thornes. *Hammerfest*: S. M. Eriksen.

Videre er valgt kommunistiske *viceordførere* i Kongsberg, Bergen, Levanger, Mosjøen og Narvik foruten i Gjøvik, Larvik, Notodden og Hammerfest.

Socialdemokratene har faat ordføreren og viceordføreren i Sarpsborg, Moss, Hønefoss, Aalesund og Narvik, foruten viceordføreren i Namsos, paa samtlige steder med kommunistenes stemmer.

Arbeiderpartiene har altsaa besat ordførerpladsen i 3 byer, hvor de har halvparten av pladsene, foruten i de 5 hvor de opnaalde flertal ved valgene i december og yderligere i 3 hvor de borgerlige behersker flertallet. I Kongsberg stemte kommunistene paa en borgerlig kandidat til ordfører, som valgtes, mens vi i Sandnes tapte ordføreren ved lodtrækning.

Sammendrag.

Som det fremgaar av foranstaaende oversigt er der av arbeiderpartiet valgt ca. 1800 repræsentanter i landdistriktene og 558 i byene, tilsammen 2350—2360 mot i 1919 ca. 2700. Av socialdemokratene er valgt henved 500 i landdistriktene og 253 i byene, tilsammen ca. 750. Det er en samlet fremgang paa godt og vel 400 arbeidermandater.

Arbeiderpartiet har besat ordførerpladsen i 6 byer (Gjøvik, Larvik, Notodden, Brevik, Namsos og Hammerfest) og i følgende 37 *landkommuner*: Lillestrøm, Skedsmo og Lørenskog i *Akershus*, Elverum, Aamot, Hof, Vang, Stange, Aasnes, Grue, Vinger, Sør-Odal, Brandval, Vaaler, Romedal og Løten i *Hedmark*, Søndre Land, Jevnaker og Vestre Toten i *Opland*, Røiken, Nedre Eiker, Hurum, Tyristrand og Øvre Sandsvær i *Buskerud*, Stokken og Vennesla i *Agderfylkene*, Laksevaag i *Hordaland*, Orkanger, Aalen og Malm i *Trøndelag*, Beiarn i *Nordland*, Salangen, Levangen, Ibestad, Dyrøy og Berg i *Troms* og Nord-Varanger i *Finmark*.

I det følgende hitsættes en statistisk opgave for valget i samtlige byer og bygder, idet dog bemerkes at tallene for landdistriktenes vedkommende — specielt for Møre og de nordlige fylker — nødvendigvis har maattet bli ufuldstændige og derfor tildels er sat for *lave*.

Kommunevalgene 1922.

Landdistriktene.

Kommunens navn	Antal repræsen- tanter	Arbeiderpartiets repræsentanter				Soc.-dem.
		1913	1916	1919	1922	1922
<i>Østfold.</i>						
Trøgstad	24	—	—	2	1	1
Askim	20	4	5	6	6	2
Spydeberg	28	—	—	1	4	—
Skiptvedt	20	—	3	4	1	4
Eidsberg	32	2	7	4	3	—
Rødnes	16	2	4	3	—	2
Aremark	16	—	—	3	—	2
Øymark	16	4	5	7	2	2
Idd	32	8	11	8	3	11
Berg	28	3	5	9	1	8
Hvaler	20	1	1	1	—	3
Rakkestad	36	5	8	4	1	3
Skjeberg	36	13	16	17	6	7
Tune	24	12	12	12	3	10
Rolvøy	16	7	9	6	—	7
Borge	28	9	16	13	2	16
Torsnes	16	7	7	6	3	5
Glemmen	28	13	16	14	3	12
Kraakerøy	16	6	9	7	2	6
Onsøy	24	3	10	7	—	6
Rygge	20	3	5	5	6	1
Jeløy	16	9	10	9	5	4
Vaalør	20	—	—	2	2	—
Hobøl	20	2	4	5	—	3
Mysen	16	—	—	1	2	2
	568	113	163	156	56	117
<i>Akershus.</i>						
Aas	28	7	6	9	2	—
Aker	60	20	22	16	15	8
Asker	24	9	9	6	5	2
Aurskog	20	12	12	10	7	3
Blaker	16	—	—	6	2	5
Bærum	48	12	12	14	12	4
Eidsvoll	48	13	20	18	14	8
Enebak	24	1	12	9	8	3
Fett	24	14	14	12	5	10
Frogn	16	—	—	3	2	—
Hurdal	24	6	6	5	—	6
Høland	40	11	15	10	5	5
Kraakstad	32	1	3	2	5	1
Transport	404	106	131	120	82	55

Kommunens navn	Antal repre- senter	Arbeiderpartiets representanter				Soc.-dem.
		1913	1916	1919	1922	1922
Transport	404	106	131	120	82	55
Lillestrøm	28	19	19	17	14	7
Lørenskog	20	4	4	7	7	4
Nannestad	36	4	5	7	—	6
Nes	40	—	5	12	8	7
Nesodden	16	5	6	8	3	2
Nittedal	20	8	8	7	4	5
Oppegaard	24	—	10	12	7	4
Setskog	12	3	2	1	3	—
Skedsmo	24	13	12	11	9	4
Sorum	24	5	4	2	3	—
Ullensaker	44	13	16	12	2	16
Vestby	24	—	—	4	6	—
	716	180	222	220	148	110
<i>Hedmark.</i>						
Aamot	20	—	6	9	11	—
Aasnes	28	17	19	10	15	5
Alvdal	12	2	4	3	2	—
Brandval	16	8	10	9	8	1
Eidsskog	28	—	9	13	12	—
Elverum	32	10	16	14	17	—
Engerdal	12	—	—	1	1	—
Foldal	12	2	4	3	2	—
Furnes	20	1	6	5	5	—
Grue	24	11	12	13	13	—
Hoff	16	7	9	8	9	—
Kvikne	12	2	2	3	1	—
Løten	24	7	9	11	12	—
Nes	24	4	5	6	5	1
Nord-Odal	24	4	10	10	12	—
Ringsaker	48	5	12	12	14	2
Romedal	20	8	11	9	10	—
Stange	28	7	12	12	16	—
Stor-Elvdal	20	4	10	11	9	1
Sør-Odal	32	7	19	19	18	—
Tolga	32	—	8	3	6	—
Trysil	24	3	8	11	9	—
Tynset	16	2	2	2	2	—
Vaaler	16	9	9	6	8	—
Vang	28	14	14	13	16	—
Vinger	24	8	11	13	14	—
Ø. Rendal	16	2	5	5	6	—
Y. Rendal	16	4	8	8	9	—
	624	148	250	242	262	10
<i>Opland.</i>						
Dovre	16	—	—	4	7	—
Lesja	16	—	—	1	2	—
Transport	32	—	—	5	9	—

Kommunens navn	Antal repræsen- tanter	Arbeiderpartiets repræsentanter				Soc-dem.
		1913	1916	1919	1922	1922
Transport	32	—	—	5	9	—
Vaagaa	20	—	—	5	5	—
Sell	16	—	1	4	4	—
Nordre Fron	24	—	2	3	6	—
Søndre Fron	12	—	—	4	3	—
Ringebu	28	—	—	5	5	—
Øier	24	—	—	1	1	—
Vestre Gausdal	24	—	—	1	1	—
Faaberg	24	—	—	1	2	—
Vardal	16	1	1	4	6	—
Østre Toten	20	—	3	5	6	—
Vestre Toten	20	—	2	5	9	—
Lunner	16	—	7	7	5	3
Jevnaker	16	9	8	8	9	1
Brandbu	24	1	5	7	5	1
Gran	16	—	—	2	2	—
Fluberg	12	—	1	3	4	1
Søndre Land	16	—	5	7	10	—
Nordre Land	16	—	—	—	2	—
Søndre Aurdal	32	—	—	—	3	—
Skjaak	20	—	—	—	7	—
Lom	24	—	—	—	2	—
Biri	20	—	—	—	3	—
Kolbu	16	—	—	—	1	—
Heidal	12	—	—	—	6	—
	500	11	35	77	116	6
Buskerud.						
Hole	20	} 9	4	6	4	1
Tyrstrand	12		7	6	7	—
Norderhov	36	13	20	19	12	7
Aadalen	28	5	7	6	10	2
Modum	40	16	19	20	16	2
Nes	—	—	1	—	2	—
Flaa	12	2	1	3	1	3
Gol	16	—	2	2	1	1
Sigdal	24	1	3	2	4	—
Krødsherred	16	4	6	6	6	1
Nedre Eiker	20	10	13	13	11	4
Lier	40	17	16	21	18	—
Røyken	20	12	13	12	11	2
Hurum	20	10	9	12	10	1
Øvre Eiker	32	12	15	14	15	—
Øvre Sandsvær	16	6	7	7	8	—
Ytre Sandsvær	24	4	9	9	9	—
	376	121	152	158	145	24

Kommunens navn	Antal repræsen- tanter	Arbeiderpartiets repræsentanter				Soc -Dem.
		1913	1916	1919	1922	
<i>Vzstfold.</i>						
Skoger	36	13	16	17	14	1
Sande	24	8	9	9	8	—
Hof	12	4	5	4	4	—
Botne	20	6	9	8	3	2
Vaale	32	1	2	6	12	—
Borre	20	—	3	6	—	3
Sem	28	—	—	—	—	—
Nøtterø	28	3	—	3	1	—
Sandherad	40	6	7	7	—	6
Tjølling	28	5	6	11	6	5
Fredriksvern	16	2	2	3	2	—
Brunlanes	24	—	—	4	2	2
Hedrum	24	—	4	2	3	—
Lardal	16	—	—	3	4	—
Stokke	24	—	—	1	1	—
	372	48	63	88	50	10
<i>Telemark.</i>						
Drangedal	32	3	9	12	13	—
Sannidal	20	—	4	3	5	—
Skaatøy	20	—	4	4	6	—
Siljan	16	—	—	—	7	—
Eidanger	24	2	8	3	4	—
Gjerpen	40	10	13	8	11	—
Solum	48	23	25	20	14	9
Bø	24	4	6	8	8	—
Sauherad	28	7	8	6	4	4
Heddal	32	4	10	16	14	3
Tinn	44	4	9	17	18	—
Hovin	16	—	—	3	5	—
Gransherred	20	—	—	4	6	—
Seljord	24	11	6	4	4	—
Kviteseid	20	3	3	5	8	—
Nissedal	24	—	—	3	5	—
Fyresdal	—	1	—	—	2	10
Mo	24	—	—	4	8	—
Laardal	24	3	3	4	5	—
Vinje	24	—	—	4	6	—
Lunde	24	—	—	2	4	—
Holla	32	—	—	4	5	—
	560	75	108	134	162	26
<i>Aust-Agder.</i>						
Aamli	16	9	8	8	5	3
Bygland	16	5	7	5	3	3
Evje	16	5	6	6	4	3
Fjære	24	6	8	4	2	3
Transport	72	25	29	23	14	12

Kommunens navn	Antal repræsen- tanter	Arbeiderpartiets repræsentanter				Soc..Dem,
		1913	1916	1919	1922	
Transport	72	25	29	23	14	12
Froland	16	8	9	3	1	3
Gjerstad	16	1	—	—	5	—
Heirefos	12	—	3	3	4	—
Hisø	16	—	—	3	—	2
Holt	20	5	4	8	6	—
Hornnes	20	7	8	8	4	4
Hylestad	12	—	12	6	4	—
Iveland	16	3	4	4	2	—
Landvik	16	—	—	—	2	—
Mykland	12	—	4	5	6	—
Stokken	16	—	—	11	8	4
Tovdal	12	—	—	6	6	—
Tromøy	16	2	5	3	3	3
Valle	16	—	—	4	3	—
Vegardshei	16	2	4	5	5	—
Vestre Moland	20	5	5	—	5	—
Østre Moland	16	5	12	5	1	—
Øyestad	24	8	9	7	3	2
	364	71	108	104	82	30
<i>Vest-Agder.</i>						
Greipstad	12	—	2	2	2	—
Nes	12	—	—	2	2	—
Oddernes	16	5	5	4	4	—
Randøund	12	—	—	1	1	—
Søgne	16	3	—	2	2	—
Sør-Audnedal	16	2	3	2	3	—
Vennesla	16	8	10	8	7	3
Øvrebo	12	—	2	2	3	—
Bjelland	12	—	—	2	2	—
	124	18	22	25	26	3
<i>Rogaland.</i>						
Gjestal	16	3	3	5	1	4
Hetland	32	2	4	4	5	2
Høiland	24	7	9	7	7	1
Lund	12	—	—	—	1	—
Sauda	16	—	—	2	4	—
Skaara	12	—	—	2	3	—
Strand	16	—	—	—	2	2
Time	16	—	—	2	—	2
	144	12	16	22	23	11
<i>Hordaland.</i>						
Bruvik	32	4	5	6	6	2
Fana	28	—	3	5	5	1
Transport	60	4	8	11	11	3

Kommunens navn	Antal repræsen- tanter	Arbeiderpartiets repræsentanter				Soc.-Dem.
		1913	1916	1919	1922	
<i>Transport</i>	60	4	8	11	11	3
Haus	20	6	7	7	2	3
Laksevaag	24	—	—	—	10	2
Odda	32	8	10	15	15	—
Os	16	—	—	—	2	—
Samnanger	16	—	3	—	6	—
Stord	20	—	—	—	5	—
Voss	28	4	2	3	5	—
Kvam	24	—	—	1	1	—
Fjell	24	—	—	—	1	—
Strandvik	12	—	—	1	1	—
	276	22	30	48	59	8
<i>Sogn og Fjordane.</i>						
Hafslo	28	—	—	4	3	—
Aardal	16	—	—	6	4	—
Lærdal	24	—	—	9	10	—
Aurland	20	—	—	2	4	—
Leikanger	36	—	—	7	5	—
Vik	36	—	—	1	2	—
Eid	24	—	—	1	1	—
Gloppen	28	—	—	1	2	—
Balestrand	16	—	—	—	2	—
Kirkebø	24	—	—	—	9	—
Jostedal	12	—	—	—	2	—
	264	—	—	31	44	—
<i>Møre.</i>						
Ørsten	20	—	2	3	—	—
Sylte	12	1	2	3	—	—
Vestnæs	24	—	1	1	—	2
Voll	20	1	—	—	3	—
Grytten	12	1	1	2	5	—
Veøy	20	—	1	1	—	—
Balsøy	28	1	1	7	5	8
Borgund	24	—	—	3	1	3
Frænen	16	—	—	1	—	—
Sandøy	12	—	—	1	—	—
Straumsnes	16	—	—	3	2	—
Sundal	16	—	—	3	—	—
Stangvik	24	—	9	12	8	—
Aasskard	12	—	—	4	—	—
Surendal	16	—	—	6	3	—
Rindal	16	—	—	5	4	—
Valsøyfjord	16	6	6	7	7	—
Halsa	16	—	—	3	2	—
Bremsnes	24	—	—	4	—	—
<i>Transport</i>	344	10	23	69	40	13

Kommunens navn	Antal repræsen- tanter	Arbeiderpartiets repræsentanter				Soc.-dem.
		1913	1916	1919	1922	1922
Transport	344	10	23	69	40	13
Kornstad	16	—	—	3	2	—
Hopen	16	—	—	6	—	—
Aure	20	—	—	4	4	—
Kvernes	12	—	—	—	1	—
Bratvær	16	—	—	—	3	—
	380	10	23	84	50	13
<i>Sør-Trøndelag.</i>						
Heim	12	—	—	3	1	—
Hemne	20	2	4	3	1	—
Rissa	20	2	4	4	1	3
Lønsvik	12	—	3	2	1	1
Orkanger)	20	—	—	—	12	2
Orkdal)	24	8	9	8	5	—
Orkland)	16	—	—	—	3	—
Meldal	24	8	8	9	10	—
Rennebu	16	—	1	3	3	—
Opdal	24	—	2	2	2	—
Røros	20	10	11	10	7	—
Aalen	16	10	11	11	10	—
Holtaalen	12	4	4	5	5	—
Singsaas	16	4	6	6	2	4
Budal	12	5	5	5	5	—
Støren	16	9	10	9	6	3
Soknedal	16	4	4	3	2	—
Horg	16	6	7	6	3	1
Flaa	12	2	3	2	3	—
Melhus	20	6	6	6	5	—
Børsa	16	3	5	3	3	—
Buvik	12	3	3	4	2	—
Bynesset	16	—	—	—	1	—
Leinstrand	16	—	2	3	4	—
Strinda	36	8	16	15	14	—
Malvik	16	8	7	9	6	—
Klæbu	12	5	6	5	5	—
Tiller	12	3	5	4	3	—
Selbu	24	9	11	12	8	4
Tydal	12	—	5	4	5	—
Stjørna	12	—	—	—	1	—
	528	119	158	156	139	18
<i>Nord-Trøndelag.</i>						
Meraker	16	10	11	11	8	—
Hegra	20	—	—	4	2	—
Skatval	20	—	4	4	2	—
Stjørdal	24	6	8	6	3	—
Laanke	16	—	—	4	2	—
Frcsta	20	2	4	5	1	2
Transport	116	18	27	34	18	2

Kommunens navn	Antal repræsen- tanter	Arbeiderpartiets repræsentanter				Soc.-dem.
		1913	1916	1919	1922	1922
Transport	116	18	27	34	18	2
Aasen	16	—	3	5	4	—
Skogn	20	6	7	7	5	—
Frol	20	3	5	6	4	—
Værdal	36	7	13	12	7	4
Ytterøy	12	—	—	2	—	—
Mosvik	12	—	5	3	—	—
Værran	12	2	5	7	4	—
Inderøy	24	2	8	5	3	—
Røra	12	3	5	3	5	—
Sparbu	20	8	7	4	2	2
Ogndal	12	—	—	3	1	—
Egge	12	5	4	5	5	—
Beitstad	16	1	1	2	1	—
Malm	12	4	5	6	5	1
Namdalseid	12	—	—	3	1	—
Kvam	12	1	1	1	1	—
Snaasa	20	1	2	2	1	—
Grong	24	2	4	3	1	1
Høilandet	12	2	3	4	1	2
Overhalla	16	—	5	5	3	—
Vemundvik	12	2	6	6	1	—
Klinga	12	3	6	5	5	—
Fosnes	12	—	—	3	2	—
Flatanger	16	—	—	3	—	—
Vikten	16	—	—	1	1	—
Kolvereid	16	3	4	3	7	—
Foldereid	12	—	—	—	4	—
Stod	12	—	—	—	3	—
Otterøy	12	—	—	—	2	—
	568	73	126	143	97	12
<i>Nordland.</i>						
Bindalen	12	—	4	2	—	—
Vik	16	4	8	4	—	—
Brønnøy	20	—	3	5	7	—
Vega	16	—	—	5	5	—
Velfjord	12	—	2	3	2	—
Stamnes	12	2	—	3	5	—
Leirfjord	12	—	4	3	5	—
Vefsen	24	4	4	6	8	—
Hatfjelldal	16	—	—	6	5	—
Nesna	16	—	—	4	3	—
Hemnes	16	2	—	4	4	—
Mo	24	10	14	12	6	4
Korgen	12	—	—	4	3	—
Meløy	20	—	—	5	—	—
Beiarn	16	6	13	8	8	—
Bodin	20	—	1	1	2	—
Skjærstad	16	—	4	4	3	—
Fauske	40	20	23	18	17	3
Transport	320	48	80	97	83	7

Kommunens navn	Antal repræsen- tanter	Arbeiderpartiets repræsentanter				Soc.-dem.
		1913	1916	1919	1922	1922
Transport	320	48	80	97	83	7
Saltdal	16	—	7	6	6	—
Sørfold	20	—	9	8	10	—
Nordfold	16	—	8	3	—	—
Tysfjord	16	—	1	—	4	—
Ankenes	20	3	6	5	4	—
Evenes	24	—	5	6	3	—
Hadsel	36	—	5	13	5	3
Bø	16	8	3	3	4	—
Sortland	20	4	11	3	5	2
Dverberg	28	—	3	2	2	2
Vaagan	20	1	2	—	—	—
Gildeskaal	24	—	—	7	8	—
	576	64	140	153	134	14
<i>Troms.</i>						
Kvæfjord	20	1	1	1	—	—
Trondenes	36	9	13	11	8	1
Ibestad	28	14	16	15	12	—
Lavangen	16	11	13	11	9	—
Salangen	20	15	17	13	12	—
Sørreisa	16	—	7	7	5	1
Lenvik	24	8	11	9	9	3
Maalselv	24	—	19	11	—	—
Bardu	16	9	7	7	3	—
Malangen	16	13	3	—	3	—
Balsfjord	20	18	18	9	7	—
Tromsøysund	24	24	15	16	10	4
Lyngen	28	10	—	12	10	—
Sørfjord	12	10	10	12	—	—
Karlsøy	16	14	16	6	14	—
Helgøy	12	12	12	12	1	—
Skjervøy	20	6	—	4	1	—
Nordreisa	12	11	11	12	10	—
Kvænangen	16	—	11	—	1	—
Torsken	12	—	—	—	2	—
Tranøy	16	—	—	—	3	—
	404	185	200	168	120	9
<i>Finmark.</i>						
Alta	20	—	—	—	5	—
Berlevaag	12	—	—	—	1	2
Hasvik	12	—	—	—	4	—
Karasjok	12	—	—	—	5	—
Kistrand	12	—	—	—	8	—
Kjelvik	20	—	—	10	9	3
Lebesby	16	—	—	—	3	9
Loppa	12	—	—	—	1	—
Nord-Varanger	12	—	—	—	5	—
Sør-Varanger	28	—	13	14	9	4
Tana	12	—	—	—	1	—
Vardø herred	16	—	—	—	9	—
Sørøysund	16	—	—	—	5	—
Nesseby	12	—	—	—	8	—
	212	—	13	24	73	18

Byene.

Kommunens navn	Antal repræsen- tanter	Arbeiderpartiets repræsentanter				Soc -Dem.
		1913	1916	1919	1922	1922
Aalesund	60	10	7	22	11	20
Arendal	52	11	15	10	10	3
Bergen	76	26	27	24	28	6
Bodø	28	2	5	6	5	—
Brevik	20	—	—	5	5	—
Brønnøysund	20	—	—	—	7	—
Drammen	60	24	25	24	22	7
Drøbak	20	5	8	8	6	1
Ekersund	28	6	8	5	3	5
Flekkefjord	20	2	2	3	2	2
Florø	20	—	—	5	8	—
Fredrikshald	52	19	21	21	4	18
Fredrikstad	60	14	20	17	4	16
Gjøvik	28	7	9	11	13	2
Grimstad	20	—	1	—	2	—
Hamar	36	13	14	13	17	—
Hammerfest	28	11	12	11	14	—
Harstad	28	—	7	5	5	1
Haugesund	60	13	19	16	8	13
Holmestrand	20	2	6	7	4	2
Horten	52	14	16	13	8	11
Hønefoss	28	8	8	8	3	10
Kongsberg	36	7	14	14	15	3
Kongsvinger	20	3	3	3	6	—
Kopervik	20	6	—	5	3	4
Kragerø	28	3	5	5	9	—
Kristiania	84	36	42	37	33	8
Kristiansand	60	14	16	14	14	4
Kristiansund	60	15	15	19	21	8
Larvik	52	11	20	23	18	6
Langesund	20	—	—	2	4	—
Levanger	20	5	7	8	8	1
Lillehammer	36	8	10	9	10	2
Mandal	28	1	3	6	6	1
Molde	20	2	3	7	1	3
Mosjøen	20	—	3	7	9	—
Moss	44	17	20	16	11	11
Mo i Ranen	20	—	—	—	6	—
Namos	28	7	9	7	9	6
Narvik	36	15	15	15	11	12
Notodden	36	16	17	18	12	6
Porsgrund	44	4	8	10	8	3
Risør	28	—	4	5	5	—
Sandefjord	36	4	9	9	6	2
Sandnes	20	3	7	8	6	4
Sarpsborg	52	27	28	27	7	21
Skien	60	11	21	18	19	5
Stavanger	68	18	30	19	18	9
Stenkjær	20	5	5	7	5	—
Svelvik	20	—	7	6	3	—
Svolvær	20	—	—	3	8	—
Tromsø	52	9	10	9	19	—
Trondhjem	76	26	32	22	28	7
Tvedestrand	20	—	3	3	3	—
Tønsberg	52	12	16	16	11	7
Vadsø	20	8	7	8	6	3
Vardø	28	10	16	12	11	—
Tils.		490	635	631	558	253

Samlet oversigt.

Fylker	Valgt av Arbeiderpartiet				Soc.-dem.	Antal herreder hvor partiet er repræsenteret			
	1913	1916	1919	1922	1922	1913	1916	1919	1922
Østfold	113	163	156	56	117	19	20	25	19
Akershus	180	222	220	148	110	20	22	25	23
Hedmark	148	250	242	262	10	24	27	28	28
Opland	11	35	77	116	6	3	10	20	27
Buskerud	121	152	158	145	24	14	17	16	17
Vestfold	48	63	88	50	19	9	10	15	12
Telemark	75	108	134	162	26	12	13	20	22
Aust-Agder	71	108	104	82	30	14	16	19	21
Vest-Agder	18	22	25	26	3	4	5	9	9
Rogaland	12	16	22	23	11	3	3	6	7
Hordaland	22	30	48	59	8	4	6	7	12
Sogn og Fjordane	—	—	31	44	—	—	—	9	11
Møre*)	10	23	84	50	13	5	8	21	14
Sør-Trøndelag	119	158	156	139	18	21	26	27	31
Nord-Trøndelag	73	126	143	97	12	20	24	32	32
Nordland*)	64	140	153	134	14	11	22	28	24
Troms*)	185	200	168	120	9	16	17	17	18
Finmark	—	13	24	73	18	—	1	2	14
Fylkene	1270	1837	2033	1786*)	448*)	199	247	326	341
Byene	490	635	631	558	253				
Tilsammen	1760	2472	2664	2344	701				

*) Enkelte opgaver mangler.

Beretning fra landpartiene.

Østfold Fylkes Arbeiderparti.

Det foregaaende aar har stort set været viet arbeidet paa det grundlag som blev lagt i 1921. Det gjaldt yderligere at styrke vore partiorganisationer, samle øket tilslutning og at stabilisere økonomien. De organisationer som blev reist efter vort nederlag i partistriden maatte stilles opgaver. Mens man i 1921 maatte vie høiresocialistene al mulig opmerksomhet, kunde vi i 1922 i større grad rette fronten mot borgerskapet.

Høiresocialistenes halsløse skræmselspolitikk tapte efterhvert sin kraft, tilliden til kommunismen blev større, og det gjaldt at utnytte den økede tilslutning vi fik til gjennomførelse av positive oppgaver. Gjeringene maatte træde i ordenes sted. Det gjaldt at vise arbeiderne at det kommunistiske parti virkelig kunde føre arbeiderklassens politikk.

Derfor blev det vore representanter i kommunestyret som tok initiativet. I vort valgprogram fastslog vi at vore representanter skulde etablere noie samarbeide med fagorganisationen — en taktikk som allerede tidligere var blit fulgt. Høiresocialistene vaklet enkelte steder, men stort set blev de nødt til at følge Arbeiderpartiets politikk — fordi de ikke turde desavouere fagorganisationens ønsker som uttryktes gjennom vort parti, og for ikke at komme i konflikt med arbeidermassen. Ved enhver anledning, hvor høiresocialistene svigtet, blev dette fremholdt, baade i vore aviser og av vore talere. Og det er ogsaa merkbart at den kompakte masse som før stod omkring de høiresocialistiske ledere litt efterhvert er blit spredt. Det socialdemokratiske parti blir mer og mer et parti av ledere. De neutraliseres fra arbeiderne, samtidig som tilliden til vort parti øker.

Den umotiverte motvilje det brede lag av befolkningen til at begynde med hadde overfor det kommunistiske parti er forsvundet. Baade avisens og fylkespartiets politiske position er blit betydelig styrket i løpet av foregaaende aar.

Stabiliseringen av partiorganisationen er blit drevet av al kraft. Der er sendt ut paalæg om at danne kommunistiske arbeidsgrupper og agitationskorps, men dette arbeide er ikke kommet riktig i sving endda.

Fylkestyrets medlemmer har besøkt de langt tilbakeliggende avdelinger og søkt at styrke dem. Der er dannet herredsparti i Torsnes og kommunistisk kvindeforening paa Torp.

Foruten de ordinære fylkesmøter blev der den 28 mai avholdt et kommunalmøte, hvor der behandledes en række viktige spørsmaal. Talere paa dette møte var bl. a. partiets fungerende formand, Emil Stang, og redaktør Martin Tranmæl.

Fylkespartiet har i aarets løp arrangert flere agitationsmøter, væsentlig med lokale kræfter som talere. Men ogsaa folk utsendt av centralstyret har været benyttet.

I forbindelse med agitationen for kriseprogrammet blev der avholdt ikke mindre end 21 foredrag. Som talere benyttedes medlemmer av stordingsgruppen.

Den 20. april arrangerte fylkespartiet, i samraad med de lokale avdelinger, møter over hele fylket til fordel for Sovjet-Ruslands deltagelse paa Genua-konferansen.

Ved høstens kommunevalg blev alle kræfter sat i virksomhet, og agitation blev drevet praktisk talt over hele fylket. Foruten fylkespartiets egne

talere, deltok stortingsmand Mosen i agitationen. Han holdt foredrag saavel i byene som i landdistriktet.

Resultatet av kommunevalgene maa siges at være bra. Enkelte steder endog udmerket. Saaledes i Moss, hvor vi fik 11 repræsentanter ved siden av høiresocialistenes 11. Mens høiresocialistene laa ca. 600 stemmer foran os ved stortingsvalget i Moss, var forskjælen i stemmetal ved kommunevalget bare 13.

Ialt fik vort parti 57 repræsentanter i landkommunene og 26 i byene.

Ved utgangen av 1922 bestod fylkespartiet av 19 herredspartier og 4 bypartier, med 47 foreninger, hvorav 21 fagforeninger og 8 kvindeforeninger. Blandt de andre er medregnet faglagene (kommunistiske arbeidsgrupper og ungdomslagene).

I 1. og 2. kvartal er indbetalt kontingent for 1000 mandlige og 200 kvindelige medlemmer. For 3. og 4. kvartal er kontingent betalt for 1100 mandlige og 200 kvindelige. Hertil kommer ca. 900 medlemmer, som paa grund av arbeidsledighet, sygdom eller andre grunde er fritat for kontingent.

Partiets presse har ogsaa i det forløpne aar hat mange vanskeligheter at kjæmpe med. Men det kan allikevel spores en merkbar fremgang, baade hvad økonomi, utbredelse og indflydelse angaar. Mens «Ø. A.» f. eks. i 1921 praktisk talt ikke hadde forretningsannonser, har annoncemængden øket betragtelig i 1922.

Redaktionen av «Ø. A.» gjenemgik i november maaned en forandring, idet A. Eines frattraadte. Bladets tidligere redaktionssekretær, Nils Hønsvald, er konstituert i stillingen.

Oscar Torp,
formand.

Vestopland Arbeiderparti.

Paa et fællesmøte i juni paa Reinsvold, hvor der møtte repræsentanter for Hadeland og Land og Totens kredspartier, samt Gjøvik Arbeiderparti blev det besluttet at danne distriktsorganisation, som fik navnet Vestopland Arbeiderparti. Distriktsorganisationen bestaar av 11 herredspartier samt 3 enkeltstaaende foreninger, med et medlemsantal av ca. 1800. Foran kommunevalget blev der igangsat en kraftig agitation. Svend L. Skaardal foretok en agitationsturne i Valdres samt andre steder i distriktet og holdt en række foredrag for ca. 1000 tilhørere. Desuten har Lars Pedersen fra Jevnaker og S. Solheim fra Gjøvik holdt flere foredrag. Agitationskorpset var i virksomhet overalt og utførte et udmerket arbeide, særlig var husagitationen av stor nytte for partiet. Det fortjener kanske at nævnes at partiet har tat et kraftig løft for partiets avis «Ny Dag». Da bladet var i store økonomiske vanskeligheter besluttet bladstyret at utligne en ekstrakontingent paa kr. 10.00 pr. medlem til bladets drift. Naar man tar i betragtning den store arbeidsløshet som hersker i distriktet, maa man ha grund til at være fornøiet med det beløp som kom ind.

Ved kommunevalgene viste det sig at partiet har gaat sterkt frem, idet vi fik flertal i 2 landkommuner. Desuten fik vort parti flertal i Gjøvik sammen med høiresocialistene. Det er i løpet av sidste halvaar stiftet 5 nye foreninger i distriktet, der er tilsluttet de respektive herredspartier. Med hensyn til partiets økonomi, maa den sies st være mindre god idet flere foreninger staaar tilrest med kontingent, men i det senere har det vist sig bedring i dette forhold, saa vi har godt haab om at partiet vil øke sit medlemsantal og bli en virkelig faktor i klassekampen paa Vestopland.

Hj. Pedersen, formand.

Emil Bakken, sekretær.

Hedmark Fylkes Arbeiderparti.

Aaret 1922 har været et vanskelig aar paa mange maater. Den i Hedmark Fylke forholdsvis store arbeidsløshet og den økonomiske krise har selvsagt hat en stor indflydelse paa partiets virksomhet. Men stort set maa aaret til trods for alt karakteriseres som et godt aar for partiet.

Rent organisationsmessig set har partiet ikke gaat noget tilbake — tvertimot, flere nye organisationer er blit stiftet. En to—tre foreninger er blit erobret fra arbeiderdemokratene. Disse kan man nu si er rent organisationsmessig utryddet her i fylket. To store fagforentnger er besluttet tilmeldt partiet. Ingen partiforening er opløst eller «død». Men paa sine steder er det svært mangefuldt paa mange maater. Disse mangler haaber vi skal kunne rettes i det nye aar.

Oplysnings- og skolevirksomheten.

Skolevirksomheten i det hele tat blev hemmet paa grund av det stortingsvalg som fandt sted forrige høst. Aftenskolene — de faa man fik i gang — blev ikke paabegyndt før i januar maaned 1922. Selve skolespørsmålet støtte paa mange store og praktiske vanskeligheter. At realisere beslutningen om en aftenskole i hvert herred viste sig praktisk umulig. Selve de naturlige forhold hindrer det. Lærer- og lokalspørsmålet var ogsaa vanskelig at løse. Alt i alt hadde vi i fylket 4 aftenskolere i 1922: Løten, Jømna, Skotterud og Kongsvinger—Vinger. Tilsammen gjennemgik ca. 80 elever kursene.

Som lærere ved kursene fungerte: Waldemar Carlsen, Ottar Lie, M. Eftedahl, Fr. Monsen, Otto Ødegaard, ordfører M. A. Nordli, Karl Amundsen og Oscar Nilssen holdt enkelt forelæsninger ved skolen i Løten. Samtlige kurser var i overensstemmelse med centralkomiteen for socialistisk skolevirksomhets bestemmelser og beretning fra hvert enkelt blev indsendt til denne.

Hedmark Fylkes kommunistiske dagskole i Elverum.

Efter at ha drøftet aftenskolespørsmålet i mange møter meldte for foretningsutvalget spørsmålet sig om at søke istandbragt en kommunistisk dagskole for Hedmark Fylke. Saken blev første gang behandlet i foretningsutvalgsmøte den 10. november 1921. Det blev indledet underhandling med centralkomiteen herom. I foretningsutvalgsmøte den 22. december blev saken omsendt til herredspartiene. Disse gav tanken sin enstemmige tilslutning. 13 herredspartier sendte elever og ydet det paalagte stipendium — kr. 255.00. Og i styremøte den 21 januar 1922 besluttedes at skolen forsøkes igangsatt i Elverum fra midten av februar maaned. Styret valgte Gunnar Enersen, Joh.s Borchgrevink og Ottar Lie som skolekomité. Ottar Lie fungerte som komiteens formand og sekretær og Joh.s Borchgrevink som kasserer. I skolen deltok elever fra 13 herredspartier; Halvor Sørum (stipendium fra N. Hedmark Kredsparti), Gustav Dahl fra Ringsaker, Jørgen Ramsberg fra Furnes, Ove Larsen fra Vang, Lars Johansen, Løten, Emil Løvlien, Løten n. komm. forening, Karl Nilssen (privattist), Thv. Juliussen, Elverum, Sigurd Knutsen, Aamot, Georg Kristiansen, Stor-Elvdal, Asbjørn Sevilhaug, Alvdal (stipendiat fra Tynset), Einar Hagen, Vaaler, Alf Myhre, Aasnes, og Einar Eriksen, Sør-Odal.

De elever som ikke kunde reise bort og hjem fra skolen med toget hver dag blev indkvartert i Elverum. Komiteen var saa heldig at at de ved underhandling med centralkomiteen fik kamerat Arvid Hansen til Elverum som skolens bestyrer. Han uttaler i sin indberetning bl. a.:

«Den samlede undervisningstid var i planen beregnet til ca. 290 timer, men paa grund av markedsuken maatte man klare sig med 275 timer, som fordelte sig paa de forskjellige lærere saaledes:

Arvid Hansen	126	timer.
M. Eftedahl	50	—
Ottar Lie	44	—
Ole Ruud	25	—
Langseth	7	—
Fr. Monsen	8	—
Oscar Nilssen	6	—
Olav Sæter	2	—
M. Liengen	4	—
Sevilhaug	5	—

Tilsammen 275 timer,

Efter en indgaaende drøftelse i skolekomiteen utarbeidet bestyreren skole- og undervisningsplan, som i alt væsentlig er blit gennemført. Rigtignok gik man glip av 15 timer paa grund av Grundsetmarken, hvad der bevirket at enkelte ting maatte gaaes raskere igjennem end det var forutsat i planen, og da endel elever ikke var indkvartert i Elverum kunde man ikke utnytte kveldene til praktiske øvelser, hvad der imidlertid heller ikke var forutsat. Det viste sig at elevene var istand til at præstere hjemmearbeide i langt større utstrækning end man hadde ventet, og det ikke bare en samvittighetsfuld hjemmelæsning av de mange lærebøker, men ogsaa en hel del, ofte noksaa vidtløftige skriftlige opgaver, dels fællesopgaver, dels specialopgaver (gjennemsnittlig 16 opgaver pr. elev), foruten dispositioner og manuskript til elevforedrag, hvorav der i løpet av kurset er holdt et par og tre. Disse elevforedrag har dels været agitationsforedrag om aktuelle politiske økonomiske spørsmål, dels foredrag om historiske og teoretiske emner. Den nødvendige literatur og forskjellig andet materiel blev utlaant av bestyreren, og foredragsdispositionene blev gjennomgaaet og om nødvendig forbedret før den skriftlige utarbeidelse fandt sted. De fleste foredrag blev saa tilslut holdt efter korte notater, bare et par blev læst op efter manuskript. Paa avslutningsdagen blev der holdt flere elevforedrag om sovjetforfatningen, om sociallovgivningen i Norge, om Den 2. Internationale og om truster og karteller i Norge og om kommunistenes stilling til trustspørsmålet. Flere elever har allerede været ute i agitationen og 1. mai blev 6—7 elever sendt i ilden rundt om i fylket.

Bortset fra at en elev har været borte fra skolen i to dage, for det han maatte møte i retten som vidne og at en anden elev var fraværende en dag paa grund av en agitationsreise, har ingen elev forsømt saa meget som en time engang. Interessen og arbeidsevnen har været imponerende. Et studium av de skriftlige besvarelser, foredragsmanuskripter og referater av forelæsninger vil gi et indtrykk av de opnaatte resultater. Ved den muntlige eksamination i socialøkonomi paa eksamensdagen faldt riktignok flere igjennem, men det var tydelig at lampefeberen her spilte en stor rolle, desuten var flere spørsmål noksaa vanskelige. Erfaringen fra fylkesskolen i Elverum viser at det var opført for faa timer i socialøkonomi, men der er dog blandt dem som har hat anledning til at følge skolens gang ikke delte meninger om at der ogsaa i de teoretiske fag er lagt et godt grundlag for videre selvstudium. Resultatet av undervisningen i norsk maa betegnes som fuldt ut tilfredsstillende, og i praktisk organisationsarbeide maa kurset sies at ha bragt det meget langt.

Det vilde dog være for meget at si at den første kommunistiske fylkesskole i Norge er blit en sukses. Riktignok var tilslutningen ikke værst, naar det tas hensyn til den korte tid man hadde til sakens behandling i organisationene, og de forskjellige distrikter i det vidtstrakte fylke har været representert. Men meningen var jo at faa en elev fra hvert herredsparti, i alt 25 elever. Folk er seige oppe i Østerdalen, men flere herredspartier har siden bevilget bidrag til skolen og angrer nu paa at de ikke tok sig sammen og fik sendt elever. Lokalkjendte partiføller føler sig derfor sikker paa at det skal lykkes at faa flere deltagere til næste kursus, som man haaber at faa i gang til høsten.

Agitationsvirksomheten.

Det er i 1922 utfoldet en overordentlig omfangsrik agitativ virksomhet i Hedmark fylke. Det er vel neppe nogensinde før holdt saa mange foredrag i fylket som iaar. Og dette tiltrods de vanskelige tider vi har hat. Det bemerkelsesverdige er, at det til foredragene gjennemsnittlig har været bedre fremmøte iaar end ifjor. Samtlige bygder i fylket, undtagen Sollia og Foldal, har været besøkt — ikke bare en gang, men mange ganger. Alle de længst vækliggende distrikter som Kvikne, Tolga, Engerdalen, alle steder i Trysil, alle Finskogene fra Vaaler til Vinger har været besøkt. Sekretæren foretok i september—oktober en turné gjennom Trysil og Engerdalen. Han holdt paa denne turen 20 foredrag.

Det har mellem fylkespartiet og herredspartiene og de engere organi-

sationer — naar det har dreiet sig om planlæggelsen av agitation — været samarbeide. Hvor glimrende arrangert det til sine tider var, beviser f. eks. at vi i en bygd dagen før valget arrangerte og avholdt 16 foredrag. At vi der tok absolut flertal er selvsagt. Det kan ha sin interesse at nærmere komme litt ind paa foredragsvirksomheden. Vi skal derfor gi en kort oversigt over denne. Følgende talere har været benyttet: Sørum, Christiansen, Sjetne, Julseth, Lien, Løvlien, Jensen, Nordli, Amundsen, Nilssen, Sæter, Glad, Borchgrevink, Liengen, Juliusen, Ødegaard, Galaaen, Haug, Carlsen, Færder, Sjøli, Ruud, Ottar Lie, Holtermann Knudsen, Aune, Normann-Egeland, Haugerud, Scheflo, Tranmæl, Trygve Lie, Nordanger, Stang, Mørk, Zachariassen, Gerhardsen, Arvid Hansen, Hornsrud, Langhelle, Egede Nissen, Krogh, Stav, Juland, Andr. Pedersen, Olav Larsen, Solbakken, Bjurstrøm, Fr. Monsen, Anderssen, Ove Larsen, Johan Berg, Ingebregtsen, Friis, Martin Olsen, Udland, Moan, Eftedahl, Ingvald Larsen og Vikin. Tilsammen 58 talere. Disse har holdt tilsammen 401 foredrag for ca. 41 015 tilhørere. Det blir gjennemsnittlig 102 tilhørere paa hvert foredrag. — I et typisk landfylke uten industricentrer maa dette siges at være udmerket. 1. mai var av organisationene udmerket arrangert over hele fylket. Der blev avholdt 38 foredrag for 10 000 tilhørere. Ved Det norske Arbeiderpartis 35-aarsjubelæum blev det avholdt 24 foredrag for ca. 3000 tilhørere. Den overveiende del av foredragene blev selvsagt arrangert i forbindelse med kommunevalgkampen, som vi nærmere kommer ind paa under det avsnit i beretningen. En foreløbig oversigt viser at: Ottar Lie har holdt 70 foredrag for ca. 5885 tilhørere, Oscar Nilssen 33 for 3730 tilh., Olav Sæter 28 for 2355 tilh., Bjurstrøm 40 for 2255 tilh., Emil Løvlien 25 for 1515 tilh., Kr. Aune 11 for 1010 tilh., Arne Juland 12 for 1270 tilh., Borchgrevink 11 for 1790 tilh., Waldemar Carlsen 18—20 for ca. 2106 tilh. og Andr. Pedersen ca. 14 for ca. 1350 tilh. De øvrige talere har holdt fra 10 ned til et enkelt foredrag.

Kommunevalgene 1922.

Allerede tidlig paa aaret viste det sig at interessen blandt fylkespartiets medlemmer — ute i partiavdelingene — for kommunevalgene var stor. Det foregaaende aars stortingsvalg hadde vi git resultater som satte gjetningene i sving om resultatet av høstens valg.

Paa fylkesmøte 25. februar blev det enstemmig besluttet at paalægge styret at utarbeide taktik, retningslinjer og program for kommunearbeidet. Til styremøte 12. april blev dette utarbeidet, og blev paa dette enstemmig vedtat og oversendt Det norske Arbeiderpartis centralstyre til godkjendelse. Fra partiets central og landsstyre utsendtes senere retningslinjer og program, der gjaldt hele Det norske Arbeiderparti. Fylkespartiets utkast var indgaat i dette landsprogram.

Paa grundlag av dette landsprogram blev samtlige herredspartiets program utarbeidet; saa i hovedtrekkene blev alle vore herredspartiets program like. Samtlige blev av fylkespartiets styre godkjendt. I alle herreder — undtagen Sollia og Foldal — stilte partiet paa grundlag av programmet lister. Alt blev fra alles side ordnet til den i loven fastsatte tid.

Fylkespartiets forretningsutvalg og styre utarbeidet plan for valgagitation, samt opprettelse av agitationskorps. Dette blev av kommunalmøtet 8. og 9. juli enstemmig godkjendt. Samtlige herredspartier tok nu fat paa selve valgarbeidet. Agitationskorps blev opprettet efter nyt «mønster». Før var det slik at hver tilsluttet forening skulde ha sit agitationskorps. Vi husker at i beretningen for 1921 heter det at «76 agitationskorps er opprettet». — Det viste sig paa mange maater at være uheldig. Nu opprettedes et korps i hvert herred med en hovedledelse der blev valgt og kontrollert av herredspartiet. Disse korps kunde bestaa fra 20—30—50 op til 150 medlemmer, alt eftersom de lokale forhold nødvendiggjorde det.

I faa ord sagt blev det fra agitationskorpssene og herredspartiens side utført et glimrende arbeide.

De fra Det norske Arbeiderparti utsendte flyveblade blev av korpssene spredt i et oplag av 12 000. En masse brosjyrer blev omsat, likeledes ekstraoplag av partipressen. Korpssene drev paa sine steder en ypperlig under-

haandsagitation. En masse foredrag blev avholdt rundt om i fylket fra tiden august til og med oktober. En foreløbig oversigt viser at i det tidsrum blev der avholdt ca. 260 foredrag eller gjennemsnittlig ca. 10 foredrag i hver bygd. De allerfleste av disse foredrag blev holdt av vore lokale talere, men ogsaa mange — særlig i slutten av valgkampen — blev holdt av talere vi fik formidlet gjennom Det norske Arbeiderpartis kontor.

Det vil i en beretning som denne føre for vidt at i detaljer komme ind paa valget og valgarbeidet. Vi skal her — efter alt det arbeide, som ikke bare fra de nævnte organisationers side, men fra nær sagt alle interesserte partikameraters side, blev utført — forsøke at gi en kortfattet fremstilling av de opnaade

Resultater.

Av de 632 repræsentanter som vælges i Hedmark fylke erobret vi 263, og er dermed det største og førende politiske parti i fylket. I 1919 valgtes 242 repræsentanter av Det norske Arbeiderparti. Under perioden gik 39 av disse over til høiresocialistene. Den reelle fremgang for Det norske Arbeiderparti ved valget i høst blir 50 repræsentanter. Høiresocialistene fik i høst valgt 10 repræsentanter i hele fylket. Disse har reelt set gaat tilbake med 29 repræsentanter og er fylkets mindste parti.

Vi har erobret flertallet i følgende 10 kommuner: Stange, Vang, Elverum, Aamot, Ytre Rendal, Aasnes, Hof, Grue, Vinger og Sør-Odal. I følgende 5 kommuner har vi halvparten av repræsentantene: Løten, Romedal, Vaaler, Brandval og Nord-Odal. I tølgede kommuner er vi den sterkeste gruppe: Stor-Elvdal, Trysil, Øvre Rendal og Eidsskog. Mens vi i det forrige fylkesting hadde 4 ordførere, skulde vi efter dette i heldigste tilfælde kunne faa 15.

Ved de i december foretagne ordførervalg viste det sig at vi fik 13 ordførere. Vi kunde ha hat 14, men det merkelige indtraf at i Ytre Rendal, hvor partiet har rent flertal — 9 av 16 —, valgtes en borgerlig — arbeiderdemokraten Vorum — til ordfører. Hvorledes dette hænger sammen er naar beretningen skrives ikke bragt paa det rene, men skal snaest mulig ordnes.

Valgresultatet i sin helhet maa sies at være udmerket, og er et tydelig bevis for at partiet rent organisationsmessig er i god stand.

Organisationsmessig oversigt ¶

I 26 av fylkets 29 bygder er der nu foreninger, der gjennom sine herredspartier staar tilsluttet fylkespartiet. De tre herreder som gjenstaar er Sollia, Foldal og Engerdalen. I Engerdalen er det en forening, men denne er endnu ikke organisationsmessig tilmeldt. Det er mulig, efter de oplysninger vi har, at denne forening tilsluttes fylkespartiet fra 1. januar 1923.

Paa grundlag av kasserers mottagne rapporter for 2. og 3. kvartal 1922, som vi maa lægge til grund, fremkommer følgende oversigt over partiets medlemstal:

«For 2. kvartal 1922 er det til fylkespartiet indbetalt for 1851 mandlige medlemmer og 382 kvindelige medlemmer, tilsammen 2233 medlemmer. For 2. kvartal staar 10 foreninger tilrest med kontingenten.

For 3. kvartal er det antagelige medlemsskap 2200 mandlige medlemmer og 400 kvindelige, tilsammen 2600 medlemmer. For 3. kvartal staar endnu pr. 10. januar 1923 39 foreninger tilrest med kontingenten. Tilsluttet fylkespartiet staar pr. 1. januar 1923 gjennom de før nævnte herredspartier 10 kvindeforeninger, 17 ungdomslag, 11 fagforeninger, 1 avholdsforening og 95 partiforeninger, tilsammen 134 foreninger.»

Forretningsutvalget har i aarets løp avholdt 19 møter og behandlet 81 saker. Styret har avholdt 6 møter og behandlet 54 saker. Videre er det avholdt et repræsentantskapsmøte, et fylkesmøte, et kommunalmøte og en pressekonferanse.

Et og et halvt aar er gaat siden fylkespartiet blev konstituert. Det er just ikke nogen lang tid. Men mangt og meget er det som skulde ha været

utført, men som man ikke har rukket. Vi skal huske at begge disse aar har været valgaar, og som følge derav har de væsentligste kræfter blit anvendt paa dette arbeide. Og paa dette omraade maa det jo siges at vi har opnaadd gode resultater av vort arbeide.

Vi gaar nu ind i et nyt aar, og det er vort haab at vi i fællesskap med alle vore hundrede partikamerater skal magte at løse de store og vigtige opgaver som allerede har meldt sig og som avgjort sikkert vil melde sig. Vi maa — som vi før har koncentrert vilje og kræfter i valgkampene — gjøre det samme nu naar det dreier sig om de nye arbeids- og organisationsopgaver. Vi maa enes om i kommunismens aand at gaa ut til den undertrykte arbeiderklasse, opsøke den i hver eneste avkrok, finde ind i hvert eneste arbeiderhjem i sør og nord i øst og vest i dette vort prægtige fylke. La os love hinanden, kamerater, at vi i fællesskap i fuld tillid til og forstaaelse med hverandre skal drive oplysnings-, agitations- og organisationsarbeide paa en slik maate at vi kan skape en organisation som er fuldt ut værdig sit medlemskap i Den kommunistiske Internationale — i det revolutionære proletariats verdensparti.

Oscar Nilsen,
formand.

Ottar Lie,
sekretær.

Akershus Fylkes Arbeiderparti.

Der er i aaret 1922 avholdt 10 styremøter, 3 repræsentantskapsmøter og et kommunalmøte for alle de nyvalgte kommunerepræsentanter i fylket.

Efter rapportene for 2. kvartal staar der ti sluttet fylkespartiet 53 politiske, 21 fagforeninger, 12 kvindeforeninger og 9 ungdomslag. Disse foreninger har 345 kvindelige og 2285 mandlige, tilsammen 2630 medlemmer.

I 18 herreder er det herredspartier og saa har vi 5 herreder med en forening som betragtes som herredsparti. Det er stiftet 6 nye foreninger og 1 forening er erobret fra høiresocialistene. I 23 av fylkets 27 herreder har vi nu foreninger.

Foredragsvirksomheten har været livlig. Det er avholdt ca. 220 foredrag, hvorav halvparten kommer paa agitationen for kommunevalget.

Utenom fylkespartiets agitation har Kristiania og Akershus fylkesorganisation av Norges kommunistiske Ungdomsforbund drevet en meget omfattende agitation med en række større stevner, baade ungdoms- og barne-stevner, paa forskjellige steder i fylket.

Ved kommunevalget stilte vort parti liste i 23 herreder. Til sammenligning kan anføres at i 1919 blev det for hele fylket valgt 215 repræsentanter.

Efter partisplittelsen gik 126 av disse til høiresocialistene. 10 stod nøytrale og bare 79 blev tilbake i Det norske Arbeiderparti. Efter kommunevalget 1922 blev forholdet omvendt. Vort parti vandt 69 pladser og fik idet hele 148 repræsentanter. Høiresocialistene fik 110 repræsentanter, en tilbakegang paa 16 repræsentanter.

Vort parti fik flertal i Lillestrøm og flertal sammen med høiresocialistene i Aurskog, Fet, Lørenskog og Skedsmo. I Aurskog, hvor vort parti og høiresocialistene hadde halvparten av herredsstyrets medlemmer (7 kommunister og 3 høiresocialister), gik høiresocialistene sammen med Landmandsforbundet ved valget av ordfører. De gav derved magten til de borgerlige. Selv fik de viceordføreren.

I Fett gjenvalgtes høiresocialisten Asbjørn Dørumsgaard til ordfører.

I betragtning av den sterke stilling høiresocialistene indtar i fylket og det at de hadde de fleste kjendte kommunemænd paa sine lister maa man være tilfreds med resultatet av kommunevalgene.

Det har i aarets løp blit arbeidet meget for vor presse, men tiltrods herfor maatte den ene av fylkespartiets aviser, «Follo Arbeiderblad», gaa ind fra 2. august. Umiddelbart efter begyndte saa «Follo Aktietrykkeri», Drøbak,

(trykkeriet eies av foreningene i Follo Og Bærum) at utgi «Follo Arbeiderblad», og bladet ser nu ut til at gaa bra.

«Akershus Arbeiderblad», som utkommer paa Lillestrøm, opprettet fra 1. juli, avdelingskontor paa Eidsvoll, med fylketspartiets sekretær som bestyrer. Bladets oplag har i aarets løp øket med ca. 800 eksemplarer.

Efter henstilling fra Kristiania og Akershus Fylkesorganisation av Norges kommunistiske Ungdomsforbund tiltraadte fylkesstyret planen om en fylkesdagsskole for Akershus. Paa grund av kommunevalget kom ikke skolen igang indeværende aar, men der arbeides fremdeles med saken.

Paa de i anledning av Det norske Arbeiderpartis 35-aarsjubelæum udsendte bidragslister til partiets agitationsfond er det hittil indkommet kr. 445.37.

Trygve Lie, formand.

Oskar Stav, sekretær.

Vestfold fylkes arbeiderparti.

Vestfold fylkes arbeiderparti har i aaret 1922 hat et haardt og vanskeligt arbeidsaar.

Fylket var delt i et fylkes landparti og et fylkes byparti, helt til den 17. september da disse to blev sammensluttede.

Vestfold fylkes arbeiderparti (landpartiet) har i tiden 1. januar 1922 til 17. september 1922 avholdt 6 styremøter, 2 repræsentantskapsmøter og 2 fylkesmøter; det ene av disse var halvaarsmøte og det andet aarsmøte. Aarsmøtet varte i 2 dage (den 13. og 14. april).

Fylkespartiet har faat følgende nye foreninger: Botne arbeiderforening, Berger tekstilarbeiderforening, Hem arbeiderparti, Ramnes arbeiderparti, Jernbanens socialistlag, Sande smaabrukerlag, Strømgodsets kommunistiske kvindeforening, Svelvik og Strømsø arbeiderpartis kvindeforening og Sem arbeiderforening. Der er saaledes den 17. september 18 arbeiderpartier i fylket, 11 fagforeninger, 6 arbeiderforeninger, 4 kvindeforeninger og 1 socialistlag som er tilmeldt fylkespartiet.

Den 12. mars var der omvalg i de fleste av fylkets herreder. Der blev i den anledning utfoldet en kraftig agitation som kostet fylkespartiet mange penger.

Den 14. april blev det besluttet paany at henvende sig til bypartienes styre for at søke istandbragt sammenslutning av by- og landpartiene, og landpartiet behandlet og godkjendte love for sammenslutningen.

Paa fylkesmøtet den 2. juli blev det besluttet at avholde et kommunalmøte sammen med bypartiene.

Den 13. august var bypartiene og landpartienes styre samlet til møte, og blev det da besluttet at sammenslutning skulde finde sted snaest mulig av hensyn til det forestaaende kommunevalg. Det blev da valgt et styre som skulde fungere indtil konstituerende generalforsamling kunde bli avholdt.

Paa dette møte, samt paa kommunalmøtet, blev spørsmålet om fylkesavis drøftet. Men fra de fleste blev der talt mot et slikt arrangement. Det blev saaledes henlagt med anmodning om at fylkesstyret appellerte til sine underavdelinger om at opta et ihærdigt agitationsarbeide for fylkets aviser.

Den 17. september avholdtes konstituerende generalforsamling i det sammensluttede fylkesparti.

Paa dette møte blev det bestemt at fylkesorganisation av kvindeforeningene hadde ret til at vælge en repræsentant til vort fylkes styre.

I oktober hadde herredene i fylket valg, og det blev i den anledning sat op en foredragsturné i fylket, den blev desværre mindre vellykket.

Under valget i byene hjalp fylkesstyret til naar der var anledning, men ellers ordnet de forskjellige bypartier sin agitation.

Den 12. november blev det besluttet at vælge en repræsentant til Vestfold fylkesstyret av N. K. U. samt at gi den repræsentant sæte som dette fylkestyre hadde valgt. Denne gjensidige repræsentation kom istand efter forslag av N. K. U.s fylkestyre.

For Vestfold fylkes arbeiderparti.

Bjarne Larsen,

Telemark Fylkesparti.

Styret har bestaaet av: Olav Andresen, formand, Johan Randberg, viceformand, Joh. Magnussen, sekretær. Thv. Nilsen, kasserer. samt styre-medlemmer M. Milde, Nils Høljesen og Tor Hogga. De tre førstnævnte har utgjort arbeidsutvalget.

Ved aarets begyndelse var medlemsantallet 1506 fordelt paa 53 foreninger. Nu bestaar fylkespartiet av 6 bypartier, 5 herredspartier og 36 enkeltstaaende foreninger. Medlemsantallet viser en smule stigning. I tre kommuner mangler vort parti fremdeles nogen partiorganisation. I aarets løp er indmeldt fire nye foreninger, hvorav den ene — Skotfos Arbeidersamfund — en gammel traditionsrik arbeidersammenslutning, som før partisplittelsen tilhørte vort parti, men erobredes for en stund av høresocialistene, og var deres faste borg her i fylket — er iaar tilbakeerobret til vort parti.

Styrets første og vanskeligste oppgave var at finde en tilfredsstillende løsning av bladspørsmålet. Fylkespartiets blad «Telemark Arbeiderblad» utkom under medvirkning av Arbeiderpressens økonomiske Samvirke i Drammen, og denne ordning tilfredsstillet ikke paa langt nær fylkets krav og behov for et arbeiderorgan, og gik desuten med et meget stort underskud som selvfølgelig ikke kunde fortsatte. Efter godt utført arbeide av to bladkomiteer, efter flere konferanser, styremøter, representantmøter, ordnede bladspørsmålet ved at der dannedes to selvstændige bladforeninger, «Bratsberg-Demokraten», Skien (er nu anmodet om at forandre navn) for de nedre distrikter og «Telemark Arbeiderblad», Notodden, for det øvre distrikt. Ordningen har hittil fungert bra.

Agitationen. Det er gjennom fylkespartiet formidlet ca. 150 foredrag, fordelt nogenlunde paa hele aaret; men kulminerte foran kommunevalget. Desuten har en flerhet av de større foreninger arrangert foredrag paa egen haand. I alt har der været avholdt ca. 230—240 foredrag.

I *landkommunene* erobret vort parti ved valget i 1922 169 representanter, en forøkelse av 36 representanter fra 1919 og en forøkelse av 66 representanter efter partisplittelsen.

I *byene* fik vort parti ved valget 1922 53 representanter, i 1919 fik vort parti 58 representanter, herav gik 19 over til høresocialistene, saa vort parti hadde igjen 39 representanter, altsaa en forøkelse av 14 representanter.

Vort parti har ordføreren i Notodden og Brevik, varaordføreren i Notodden og Heddal.

I aarets løp har styret og arbeidsutvalget holdt 14 møter, 2 representantmøter, 2 kommunalmøter og 1 aarsmøte. Der er behandlet 75 saker paa disse møter.

For at belyse fylkespartiets virksomhet kan nævnes at av sekretæren alene er utsendt fra 15. april—31. december 1922 417 journalførte skrivelser.

Det er endnu megen brakmark i Telemark. Flere bygder hvor vort parti endnu ingen organisation har, og flere av de vi har trænger at stabiliseres organisatorisk og kommunistisk.

Joh. Magnussen,
sekretær.

Aust-Agder Arbeiderparti.

Aust-Agder arb. parti konstituertes som fylkesparti 25. mai 1922 med tilslutning av foreningene i fylket samt av Arendal og Grimstad bypartier. Fra 1. oktober 1922 er ogsaa Risør byparti tilsluttet fylkespartiet.

Det væsentligste arbeide siden fylkespartiet dannedes har gaat ut paa at stabilisere organisationen som laa sørgelig nede. I sommerferien foretok saaledes fylkespartiets formand en tur omkring i fylkets bygder for at reorganisere de gamle foreninger, danne herredspartier og organisere agitationskorps. Dette lykkedes over forventning, saa partiet stod nogenlunde rustet til kommunevalget i oktober.

Partiet bestaar nu av 10 herredspartier med 18 foreninger. Hertil kommer Arendal byparti med 8 foreninger samt Risør og Grimsfød bypar-

tier. Av nye foreninger er stiftet 2 paa Tromøy, 1 i Øyestad, 1 i Fjære og 1 paa Vegaardsheien — ialt 5. Medlemsantallet i foreningene er dog ikke stort; men det skyldes væsentlig de prekære økonomiske forhold som har virket hemmende paa al organisation.

Agitationen har for det meste været utført av lokale kræfter. Saaledes har formanden, *O. H. Maurstad*, holdt 17 foredrag for omkring 1500 tilhørere og hat 10 organisationsmøter med forskjellige foreningsstyrer. Desuten har redaktør *Ingv. Jacobsen* holdt endel foredrag omkring i distriktet. Av fremmede talere har det kun været enkelte foredrag. 1. maidemonstrationer avholdtes i Grimstad, Arendal, Eydehavn, Tvedestrand og Risør — allesteds med god tilslutning. Ved Arbeiderpartiets 35-aarsjubelæum holdtes en større fest i Arendal med taler av *Chr. H. Knudsen*, *Jens Teigen* m. fl. Knudsen holdt desuten agitationsforedrag dagen efter.

Ved kommunevalgene gik vort parti styrket ut av kampen, men høire-socialistene gik tilbake — enkelte steder endog ganske betydelig som i Aamli, Øyestad, Fjære og Stokken. Forøvrig har aaret staat i nødsarbeidets og arbeidsløshetens tegn, og dette har virket knugende og hemmende paa alt partiarbeide.

Vort partiorgan «Tiden» har i det forløpne aar arbeidet overmaate tungt i økonomisk henseende; men i løpet av høsten er man ved hjelp av økonomisk samvirke og ved oftervilje fra parifeller og foreninger kommet til en ordning, som man faar haape vil bære frem.

O. H. Maurstad, formand.

Sætersdalens Kredsparti.

Partiet har hat en sterk paakjending av nedgangstiden. Dog er det haab om at det vil gaa over uten altfor store strabadser.

I aarets løp har det været 2 foredragsturnéer. En tur blev foretat av *A. Hvide-Bang* utpaa vaarparten, og den anden under valgagitationen av stortingsmand *Egede-Nissen*.

Ved valget ifjor høst fik vi representanter i følgende herreder: Iveland 2, Hornes 4, Evje 4, Mykland 6, Bygland 3, Hylestad 4 og i Valle 3. I Mykland var ikke stiftet noget parti ved valget, men nu er der stiftet arbeiderparti som er tilsluttet Sætersdalens kredsparti. De valgte representanter er alle tilhørende vort parti. Likesaa i Valle, hvor der i nær fremtid sikkert vil bli stiftet arbeiderparti.

Arne Rystad.

Vest-Agder Arbeiderparti.

Ved utgangen av 1921 tælltet Vest-Agder Arbeiderparti 14 tilsluttede foreninger. Av disse er endel hensovnet i aarets løp, saaledes at det samlede medlemsantal ved halvaarsskiftet var ca. 160.

Høsten 1922 stiftedes en ny forening i Søgne med 30 medlemmer. Paa grund av manglende rapporter fra foreningene kan helt nøiagtig medlems-tal ved aarsskiftet ikke opgives.

Foran kommunevalget arrangertes en foredragsturné i fylket med sekretær *Kr. Aune* som holdt ialt 9 foredrag.

Ved kommunevalget valgtes i hele fylket 24 kommunister. Høiresocialistene stillet kun liste i en kommune, nemlig Vennesla, og opnaadde 3 mandater. I denne kommune fik vort parti ordføreren, idet begge arbeiderpartier tilsammen tælltet 10 præsenteranter mot de borgerlige 6.

De politiske organisationsforhold i Vest-Agder maa betegnes som meget svake, og er yderligere forværret ved Mandals overgang til kjøbstad og Lunds indlemmelse i Kristiansand, hvorved partiet mistet 2 av sine bedste foreninger.

Forøvrig mangler i høi grad opplysningsarbeide, særlig blandt smaa-brukerne og fiskerne. Som eksempel herpaa kan anføres at i fylkets største kommune, nemlig «Lista» med over 7000 indvaanere, saagodtsom udelukkende smaabrukere og fiskere, ikke findes en eneste kommunist.

Aasmund Kulien, p. t. formand.

Sør-Trøndelag Arbeiderparti.

Paa grund av den omfattende agitation som fylkespartiet drev i fore-gaaende aar over hele fylket har partiet i første halvdel av 1922 av økono-miske hensyn været nødt til at indskrænke de store agitationsturneer; men den mundtlige agitation blev søkt holdt vedlike ved en række enkeltforedrag.

I løpet av sommeren holdtes arbeiderstevner paa følgende steder:

I Budal i forbindelse med partiets aarsmøte. Taler holdtes av Tran-mæl og Fremo. I Orkdal talte Scheflo og Skaardal ved et stort stevne.

I Selbu arrangertes stevne sammen med Sør-Trøndelags fylkesorgani-sation av N. K. U. Her talte Schick, Eidem, Hj. Dyrendahl og Kregnes.

I Støren holdtes stevne med Nygaardsvold og Kregnes som talere og i Opdal holdtes stevne, hvor Fr. Monsen holdt foredrag.

Samtlige stevner var meget godt besøkt. Enkelte var av de største og mest vellykkede stevner som er holdt i Sør-Trøndelag.

Under agitationen for kommunevalget holdt Tranmæl 10 foredrag og Andr. Hansen 8. Videre holdt Nygaardsvold, Kregnes, Løhre og Thornæs endel foredrag.

Der blev foran kommunevalget fra fylkespartiets side særlig lagt an paa at faa partiets avdelinger til at drive en intens husagitation ved hjelp av agitatorskorps, likesom fylkespartiet formidlet endel av Det norske Ar-beiderpartis flyveblade. Desværre blev resultatet av kommunevalget en skuf-felse, idet vi tapte flertallet i Røros, Malvik og Støren. I sidstnevne herred har vi dog flertal sammen med høiresocialistene. Absolut flertal har vi bare i Orkanger (hvor vi trods høiresocialistenes splittelsesarbeide holdt stillingen) og i Aalen. I Selbu utgjør vor gruppe og høiresocialistene flertallet med henholdsvis 8 og 5 av tilsammen 24 repræsentanter. Ialt valgtes i Sør-Trøn-delag 136 repræsentanter av vort parti og av høiresocialistene 17.

Aarsakene til det mindre gode resultat kan være mange; men det skyldes vistnok i første række den økonomiske depression som igjen hemmer hele organisationsarbeidet.

I aarets løp er dannet herredsparti i Klæbu og stiftet en avdeling i Bynes som er tilmeldt fylkespartiet. I Selbu er reorganisert to foreninger, nemlig Selbustranden Arbeiderlag og Øvrebygden Arbeiderlag, som er til-sluttet gjennom Selbu Arbeiderparti. I Opdal er Rise Jernbanearbeiderfor-ening utgaat da jernbaneanlægget er færdig, og Stuen Arbeiderlag er opløst. I Klæbu er det kommunistiske ungdomslag iaar tilmeldt partiet gjennom det nystiftede herredsparti.

Fylkespartiet tæller ved aarets utløp ca 1700 medlemmer i 15 herreds-partier med 65 foreninger. Desuten har partiet 22 enkeltstaaende foreninger, ialt 87 foreninger imot 88 ved utgangen av 1921.

De forskjellige beslutninger og paalæg fra centralstyret har fylkes-partiet ved særskilt sirkulære instruert og paalagt avdelingene at effektuere. Vi nævner:

1) Dannelse av kommunistiske arbeidsgrupper og retningslinjer for samme. 2) Abonnement paa Det 20. Aarhundrede. 3) Indsamling til Kyrre Grepps fond. 4) Literaturomsætningen, socialistiske aftenskoler, Arbeidernes Korrespondanseskole. 5) Instruksjoner i anledning kommunevalget. 6) Agi-tation for »Arbeiderbonden». 7) Indsamling til Det norske Arbeiderparti paa dets 35-aarsjubelårsdag.

I disse dage indhentes statistikk over organisationsforholdene i partiets avdelinger.

O. Kregnes, formand.

John Aae, forretningsfører.

Indtrøndelagens Arbeiderparti.

Indtrøndelagens Arbeiderparti hadde pr. ³¹/₁₂ 1921 525 mænd og 195 kvinder, pr. ³¹/₁₂ 22 581 mænd og 172 kvinder, altsaa en tilbakegang paa 44 mænd og 23 kvinder, tilsammen 67. Grunden er vel forskjellig; den viktigste er vel de daarlige økonomiske forhold og den dermed følgende sløvhed. Der er dog tegn som skulde tyde paa at vi nu har naaet bunden og staar foran

en bedring, idet de sidste rapporter fra foreningene er blit mere stabile, samtidig som der kan merkes en mere voksende interesse for partiarbeidet.

I de bygder hvor partiet i 1919 fik 110 repræsentanter, fik det i 1922 69 repræsentanter og høiresocialistene 10 repr. Der er saaledes en tilbagegang paa 31. Dette kan dog neppe tilskrives at de aktive kammerater ikke har gjort sit. Tvertimot blev der flere steder utført et intenst arbejde. Naar tilbagegangen allikevel er der, maa der søkes paa andet hold, først og fremst det splittelsesarbejde som høiresocialistene førte, men ogsaa for en stor del sløvheden og den manglende forstaaelse hos en stor del arbejdere.

Som led i overgangen fra kollektivt til individuelt medlemskab har partiet besluttet at der hos forretningsføreren skal føres medlemsfortegnelse over Indtrøndelagens Arbeiderpartis medlemmer. Det har dog været vanskeligt at faa foreningene til at sende ind medlemslistene.

Johs. Johnsen, forretningsfører.

Søndre Saltens Kredsparti.

Ved utgangen av 1922 talte kredspartiet 512 medlemmer. Partiet er saaledes gaat tilbake endel i medlemstal. Tilbagegangen skyldes den store arbeidsledighet. Kredspartiet arbeider tungt økonomisk idet partiet har en del gjæld paa sit organ «Nordlands Fremtid». Kredspartiet har i aarets løp ydet betydelige beløp til avisen og vi er forberedt paa at maatte fortsætte med ekstratilskud en tid fremover.

Kredspartiet har ogsaa drevet endel agitation særlig foran kommunevalget. Der er saaledes i den sidste tid dannet 2 nye foreninger. Der er større interesse for partiarbeidet end før. Hvis tiderne forandrer sig er det ikke tvil om at der vil bli større fart i vort arbejde.

Justin Rødaas, formand.

Vesteraalen kredsarbeiderparti.

Vort parti har i 1922 organisationsmessig hat et daarlig aar. Desværre har det enda ikke lykket styret at faa rapporter med kontingent fra en flerhet av lagene for dette aar. Mange forhold har gjort sig gjældende. Ikke minst har tilbakegangen efter krigen sat merker her. Arbeidsfolkene paa de mere centrale steder i Vesteraalen er paa grund av driftsstans m. v. spredt rundt om utover gaardene, og disse folk, som var vore partifolk og holdt liv i vore organisationer paa disse steder er nu borte. Disse organisationer var ogsaa vore bedste. Bare herav vil man forstaa vanskeligheten for organisationene og partiets økonomi.

Med hensyn til kommunevalget og agitationen under dette, var det overlatt til herredspartiene, hver paa sin plads at ordne med denne. De stedlige krefter blev brukt og resultatet blev:

I Dverberg herred	2 repr.
- Sortland	5
- Hadsel	7
- Bø	4
- Øksnes	0
- Langnes	0

Tilsammen 18 repr.

I de to sidste herreder hadde ikke Arbeiderpartiet stillet liste ved valget. Paa trods av gjentagne forsøk har det været uraad at faa organisationer til at leve derute. Begge herreder ligger langt ut mot havet og er det vanskelig at naa dit med agitation. Blandt folket derute er der fange avstande og daarlig fremkomst, saa det vil falde baade vanskelig og kostbart at faa lart i noget der.

Vort parti gikk, formelt set ialfald, ind som medeiere i «Nordlands Fremtid» i sommer efter beslutning paa aarsmøtet. Især i Hadsel herred

hvor bladet har fast korrespondent, er der samlet adskillige abonnenter. Vi vil gjøre alt for at faa bladet utbredt i kredsen og faa gjort det saa sterkt og rotæstet som det er raad til.

Haakon Ramberg, formand.

Malangen og Lyngen Kredsparti.

Paa grund av de daarlige økonomiske forhold har det været vanskelig at utføre et planmæssig agitations- og organisationsarbeide. De fleste foreninger har som følge derav hat vanskelig for at betale kontingenten. Paa aarsmøtet 18. februar blev det besluttet at hver forening skulde skaffe tilveie et beløp til bladet «Nordlys». Desværre er det ikke mange foreninger som har efterkommet dette.

Harald Larsen,
formand.

Finmark fylkesorganisation.

I Januar 1921 blev fylkesorganisationen stiftet efter initiativ fra Honningsvaag, hvor der blev valgt foreløbig styre m. v.

Den 13. og 14. aug. samme aar avholdtes aarsmøte i Vardø hvor Sigurd Simensen, Hammerfest blev valgt som formand, kasserer Karl Larsen, Hammerfest og næstformand Jon Andraa, Vardø.

Det besluttedes paa samme møte at organisationen skulde tilsluttes Det norske Arbeiderparti fra 1/1 1922.

Organisasionen bestod dengang av 15 foreninger med tilsammen 878 medlemmer. Det vedtoges endvidere en plan for agitation under stortingsvalget, denne plan blev kun delvis utført, man manglet midler for at faa planen realiseret. De midler som man fik fra Arbeiderpartiet og de tilsluttede foreninger, iberegnet kontingentindbetalinger, strøk med, og endda blev kun en liten del av fylket besøkt med agitation.

Den opstukne plan for agitation skulde utføres av Sigurd Simensen, Hammerfest, Th. Bugge Kirkenes og Johan Paska Nesseby

Planen var opdelt saaledes: Sigurd Simensen, skulde foreta en tur med motorbaat rundt Sørøen og til Laksefjord og Porsangerfjord. Th. Bugge skulde befare strekningen Grønsen—Jakobselv, Nordvaranger Nesseby, nedre Tanen til Mehavn og tilbake til Kirkenes. Johan Paska skulde gjennomreise øvre Tanen, Nesseby og Polmak.

Simensens agitationsrute utførtes ikke helt, Laksefjord og delvis Porsangerfjord maatte sløfes. Tilsammen holdes ca. 20 foredag for antagelig 1500 à 2000 mennesker. De til raadighet staaende midler og mere til var dermed opbrukt. For Bugges og Paskas planlagte tur var der intet tilovers; Bugges tur blev allikevel delvis utført, Paskas indstilledes helt.

Senere har organisationen ligget i død vandet og der hadde ikke været avholdt hverken styremøter eller arbeidsutvalgsmøter indtil møtet i Vadsø den 23. og 24. septb. 1922 hvor organisationen paany blev reorganisert, og hvor der møtte repræsentanter fra de forskjellige dele av fylket.

Ved nytaarsskiftet 1921 og 1922 reiste formanden til Harstad og i de sidste to maaneder hadde han siddet i fængsel for at avsone en klassedom fra storstreikens dage, saa møtet fik ingen beretning fra ham om hans arbeide som formand.

Det viste sig desværre at aarsmøtets beslutning for 1921 om at fylkesorganisationen skulde indmeldes i Det norske Arbeiderparti fra 1. januar 1922 ikke var efterkommet. Møtet besluttet derfor at melde organisationen ind i partiet fra 1. oktober 1922. Videre hadde møtet paa dagsordenen til behandling kommunalpolitikken, kooperationen og fylkesorganisationens form, som indlededes av henholdsvis stortingsmand Bugge, skattefoged Trosti og lærer Nils Johnsen, likesaa blev der vedtat love for organisationen.

Møtet henstillet til Hammerfest Arb.parti at forandre navnet paa vort partiblad Vestfinmarkens Socialdemokrat.

Arbeidsutvalget blev henlagt til Kirkenes og de øvrige styremedlemmer blev valgt fra de forskjellige dele av fylket.

Til formand valgtes Hans Moen, Kirkenes, sekretær Nils Johnsen, do., kasserer Olaf Indbjørg do.; disse tre er arbeidsutvalget og har den daglige ledelse av organisationen.

De øvrige styremedlemmer blev: A. Trosti, Vadsø, Vilfred Dybos, Vardø, Alfred Vågenes, Honningsvaag, O. J. Valle, Hammerfest, Aksel Røsele, Berlevag, Olaf Karby, Honningsvaag.

Arbeidsutvalget kan ikke gi fullstændig beretning om medlemsantallet for organisationen paa nærværende tidspunkt da vi endnu ikke har faat svar fra alle foreninger om deres medlemsantal.

Det viser sig vanskelig at komme i forbindelse med foreningene, som selvfølgelig i stor utstrækning skyldes det tidsrum som fylkesorganisationen laa i død vandet. For det andet saa er organisationen uten midler til at komme ut til foreningene i fylket for at faa dem i orden, som i stor utstrekning behøver.

Arbeidsutvalget har paa de tre maaneder det har arbeidet forsøkt skriftlig at komme i forbindelse med foreningene, men det har vist sig vanskelig; arbeidsutvalget er dog av den mening at det hele maa rette paa sig naar det er blit arbeidet en tid.

Fylkesorganisationen mottok fra Det norske Arbeiderparti en skrivelse datert den 27. septbr. 1922 hvori meddeltes at centralstyret hadde bevilget kr. 600.00 til agitation for Finmark fylke.

Fylkesorganisationens arbeidsutvalg hadde utarbeidet rute for Langhelles turné, men da Langhelle kom og skulde begynde sit arbeide viste det sig at han ikke kunde følge den rute som utvalget hadde trukket op, da han maatte være i Bodø paa en bestemt tid.

Resultatet blev at Langhelle fik holde 1 foredrag i Bjørnevand, Kirkenes og Vardø, hvorvidt der blev foredrag i Honningvaag og Hammerfest har fylkesorganisationen ikke faat meddelelse om, da vi ikke har faat beretning om hans agitationsturné.

De penger som blev bevilget til denne turné blev til liten nytte, da de steder som var mest paakrævede for agitation blev sløifet.

Det hadde været langt bedre at fylkesorganisationen hadde faat disse penger tilsendt og benyttet kræfter inden fylket til at utføre agitation; vi har flere gode agitatorer.

Hans Moen, p. t. formand.

Beretning fra bypartiene.

Kongsvinger Arbeiderparti.

Kongsvinger Arbeiderparti avholdt konstituerende møte den 12. mars 1922. Paa dette møte blev det besluttet at melde partiet ind i Det norske Arbeiderparti fra 1. april samme aar.

Kongsvinger Arbeiderparti er bygget paa individuelt medlemskap.

Partiet har i de forløpne kvartaler deltat i 1. maidemonstrationen sammen med Kongsvinger og Omegns faglige Samorganisation og Vinger Arbeiderforening samt deltat ved høstens kommunevalg. Resultatet av valget blev godt, idet det bragte en fremgang fra 3 til 6 repræsentanter i bystyret.

Der er i de 3 forløpne kvartaler avholdt 11 styremøter, 6 medlemsmøter og 1 generalforsamling.

For Kongsvinger Arberparti

Oliver Olsen, formand.

Alt Gokstad, sekretær.

Hamar Arbeiderparti.

Medlemstallet har i aarets løp øket noget — nemlig fra 698 i første kvartal til 724 i fjerde kvartal. Skreddersvendenes fagforening er gaat ut av partiet. Til gjengjeld er den gamle socialdemokratiske forening gjenoptat under navn av Hamar kommunistiske forening, som nu har mange medlemmer og gjør et godt arbeide. Et agitatorskorps er organisert i aarets løp. Nogen egentlig fart i korpsets arbeide blev der ikke før ved valget, da det var i livlig virksomhet. Kommunistisk aftenskole var igang sidste vinter med ialt 25 medlemmer. Der var almindelig tilfredshet med resultatet. En ny 3-maanedlig skole er under forberedelse, og vil antagelig bli sat igang fra februar maaned.

Der har i aarets løp været avholdt en række møter, stevner og foredrag. 1. mai blev feiret med demonstrationstog og folkefest. Demonstrationstoget talte 860 deltagere — omtrent som tidligere aar. Jacob Friis talte for demonstrationstoget og paa folkefesten om kvelden. Sankt Hansaften holdtes stevne i Børstادلunden ved Hamar med 1500 deltagere. Redaktør Larsen talte. Den 9. juli holdtes der sammen med Vang herredsparti et stevne paa Sole, som fik stor tilslutning fra Vang og Hamar. Der holdtes foredrag av Fr. Monsen og Sverre Krogh. I september maaned talte Andersen Nexø ved en tilstelning i Hamar park. Der er holdt to medlemsfester. Ved den ene talte Chr. H. Knudsen, ved den anden Olat Schefio.

Valgkampen var særlig langvarig og haard. Der holdtes foredrag av Sverre Støstad, Halvard Olsen, Kristian Aune, professor Bull, Andr. Pedersen, Fr. Monsen og Martin Tranmæl. Alle møter var godt besøkt. Ved de tre sidste møter var salen i Folkets Hus overfyldt. Tranmæls møte var det største indendørs møte som er holdt i Hamar. Ved valget fik vort parti 17 repr. av 36, høre 16, venstre 3. I 1919 valgtes 13 av Arbeiderpartiet, hvorav 3 senere gik ut av partiet. Der blev nu avgitt 1198 stemmer paa vort parti mot i 1919 707 st., og ved stortingsvalget i 1921 1028 stemmer. Efter valget er der vedtat nye statutter for kommunegruppen, saaledes at forholdet til partiet er bragt ind i fastere former.

Der er avholdt en basar til inntægt for Folkets Hus. Den ga et overskud paa ca. 4 000 kroner.

Styret har holdt ukentlige møter. En række medlemsmøter har været avholdt til behandling av forskjellige partianliggender og andre spørmaal.

Paa et medlemsmøte 4. januar vedtoges enstemmig en resolusjon, som uttaler tilslutning til centralstyremindretallets standpunkt i partistriden.

En av stifterne av Hamar Arbeiderparti, vor gamle partifælle bygmeister A. Granerud, er i aarets løp avgaet ved døden.

Aaret maa betegnes som et godt arbeidsaar for partiet. Det har været sterkere interesse blandt medlemmene og en større aktivitet paa alle omraader end paa mange aar. Økonomien er tiltrods for de store uttællinger bedret noget, og vi skulde i det hele staa godt rustet til at løse de oppgaver som nu melder sig.

Olaf Larssen, formand.

Drøbak Arbeiderparti.

Drøbak Arbeiderparti bestaar bare av 1 forening da vi her ikke har nogen fagforeninger.

Partiet har i aarets løp holdt 6 medlemsmøter, 22 styre- og gruppemøter og 1 generalforsamling. Den 15. januar avholdtes mindemøte for Rosa Luxemburg og Carl Liebknecht.

Efter initiativ fra Arbeiderpartiet holdtes i januar et møte av alle byens foreningers styre for at drøfte hvad der av partiet kunde gjøres til hjelp for Rusland.

Ved kommunevalget opnaade vort parti 229 st. og fik 6 rep. indvalgt. Høiresocialistene fik 58 st. og 1 mand.

Partiets økonomi er for tiden daarlig, da det vi har kunnet faa sammen er gaat til bladet «Follo Arbeiderblad» og vort hus.

Agitationskorpset har i aarets løp virket bra med arbeide for bladet især, og ved valgene.

Flyveblade og spesielle numre av «Follo Arbeiderblad» har været omdelt i agitationsøiemed.

Partiet har ledet og organisert de arbeidsløse og nødsarbeiderne.

Medlemstallet pr. ^{31/12} 1922 er 72 mand og 51 kvinder tilsammen 123 medl. Tallet kan synes litet men der er faa «papirmedlemmer».

A. Nord, formand,

Kongsberg Arbeiderparti.

Aaret 1922 har været et i alle henseender gunstig aar for Kongsberg Arbeiderparti. Medlemstallet er vokset fra 203 til 267 medlemmer. I aarets løp har 2 nye foreninger sluttet sig til partiet, Elektrikkernes forening og Sølverksarbeidernes forening, den første enstemmig, og den anden mot 1 stemme. Arbeiderpartiets kvindeforening har hat en jevn og sikker vekst, likesaa kommunistlaget, som begge har hat et godt arbeidsaar. Det i slutten av 1921 stiftede komm. barnelag arbeider godt og tæller ca. 100 medlemmer.

Partiets økonomiske stilling er ogsaa merkbart bedret i aarets løp, tiltrods for utgiftene ved valgkampen, som her er saa meget føleligere paa grund av at vi ikke har Folkets hus, men maa leie lokale til møtene.

Den 20 august holdt partiet, sammen med Øvre Sandsvær Arbeiderparti, jubileumsstevne i Veungsdalen ianledning D. n. Arbeiderpartis 35-aarsdag. Partiets formand, Emil Stang, talte. 1. mai talte stortingsmand Bolstad.

Foran kommunevalget holdtes 5 valgsmøter med 9 foredrag. 42 agitatorer besørget husagitationen. Resultatet var meget godt: Vort parti fik valgt 15 rep. (av 36) mot før 9, høre fik 8, avholdspart 5 (før 7), venstre 5 (før 9), høiresocialistene 3 (før 5). Valgagitationen var kombinert med agitationen for «Fremtiden», som har en meget sterk stilling i byen og distriktet.

Fr. Taksrud, formand.

Drammen Arbeiderparti.

Drammens Arbeiderparti har i 1922 hat en forholdsvis rolig utvikling etter de indre kampe og stridigheter i 1921. Partiet har derfor heller ikke undergaat nogen væsentlig forandring i sin indre organisation. Medlems-tallet er ogsaa dette aar gaat endel ned, men det skyldes for en væsentlig del økonomiske aarsaker, i første række arbeidsløsheten, som i dette aar har gjort store indhug i baade de politiske og faglige organisationer. Dernæst skyldes nedgangen at r servationsretten og — pligten er indført og at denne i endel foreninger blev gjort gjældende uten forhaandsarbeide og agitation.

Partiets viktigste arbeide i dette aar har været viet kommunalpolitikken og kommunevalget. I begyndelsen av aaret var arbeidsløsheten meget stor i byen. Fra partiets side blev der gang paa gang fremmet forslag i bystyret og formandskapet om avhjælp av denne. Den overveiende del av vore forslag blev nedstemt tildels ved høiresocialistenes hjælp. Dette forhold gjorde at vort parti blev staaende i en gunstig stilling ved valget. Vort parti ledet praktisk talt hele aaret kampen mot arbeidsløsheten. Der blev holdt en række fællesmøter mellem samorganisationen og kommunegruppen, der blev stiftet Arbeidsløses forening og arrangert demonstrationer foran bystyret og sendt deputationer til formandskapet.

Fra partiets side blev der sat meget ind paa kommunevalget. Allerede i mai maaned blev der efter forslag av partistyret nedsat en komité paa 15 medlemmer til at utarbeide agitationsmateriel til valget og kommuneprogram. Denne komité gjorde et meget godt arbeide. Der blev utarbeidet 10—12 smaa agitationskrifter som omhandlet de mest brændende spørsmål: skatter, arbeidsløshet, boligsak, forsorg og skolevæsen m. v., hvorledes disse saker var blit behandlet i Drammen, de forskjellige partiets stilling til dem o. s. v. altsaa kort sagt, populære brochurer om lokale saker av interesse.

Vi høstet den erfaring av valgkampen at dette var en meget effektiv agitationsmetode. Videre blev der arrangert en række store møter, foredrag, drevet plakatagitation o. s. v. Resultatet av valget var meget tilfredsstillende, idet vi fik valgt 22 av 60 mand, mens vor gruppe i det gamle bystyre bare talte 12 mand. Høiresocialistene fik valgt 7 mand imot før 12, høire 30 mot før 32 og venstre 1 mot før 4. Vort parti er saaledes den næst største gruppe i bystyret og den nye partistilling vil forhaabentlig gi adgang til en interessant periode i byens kommunale liv. Til skolestyret valgtes av Arbeiderpartiet 3 av 9 medlemmer og til forliksraadet 1 av 3.

Ved partisplittelsen i 1921 gik de førende medlemmer i kommunegruppen over til høiresocialistene og ved valget iaar haapet høiresocialistene derfor paa at arbeidervælgerne i forholdsvis stor utstrækning skulde følge disse «førere». Dette haap blev de grundig skuffet i, idet vort parti fik over 3 ganger saa stort stemmetal som høiresocialistene.

I begyndelsen av aaret og utover vaaren blev der i en række fagforeninger dannet kommunistiske arbeidsgrupper som under valgkampen utførte et meget godt arbeide. Særlig vegt blev der lagt paa at faa nye abonnenter paa «Fremtiden». I aarets sidste maaneder er arbeidsgruppene desværre sygnet hen, men man faar haape at det heretter blir mere arbeide og mindre strid i partiet og at arbeidsgruppene derfor igjen kommer i virksomhet.

Vaaren 1922 blev der igangsatt en socialistisk aftenskole i Drammen. Den hadde forholdsvis godt besøk i begyndelsen, men utpaa vaarparten dalte elevenes interesse efterhvert, saa skolen desværre blev halvt utført.

O. Solumsmoen, p. t. sekretær.

Kristiansands Arbeiderparti.

Oplysnings- og agitationsarbeidet har været drevet i likhet med forrige aar. Den socialistiske kveldskole aapnedes i februar med ca. 20 elever. Alle fulgte dog ikke skolen til dens slut, idet flere blev borte utover vaaren. Lærere var Ole Øisang, Gunnar Berntsen, cand. oecon. Erling Berg og J. Øydegard.

Av utenbys foredragsholdere har vi hat følgende: Egede-Nissen (2 foredrag), Edv. Bull, Olav Scheflo, Alfred Madsen og Kr. Aune.

I likhet med forrige aar blev 1. mai arrangert i fællesskap med Samorganisationen. Redaktør A. Lian fra Drammen talte. Trods uheldig veir samlet demonstrationen stor tilslutning og blev meget vellykket.

Partiets 35-aarsjubelæum blev mindet ved en familiefest, hvortil 3 av partiets veteraner var indbudt og møtte. Der holdtes foredrag av redaktør Øisang og sekretær Jens Teigen.

Kommunevalget foregik den 4. december. Ved valget for 3 aar siden fik Arbeiderpartiet 14 repræsentanter. Efter skillet vaaren 1921 har imidlertid vort parti bare hat 4 repræsentanter. Ved valget i høst lykkedes det os — trods splittelsen — at faa indvalgt det samme antal repræsentanter som for 3 aar siden, nemlig 14. I skolestyret fik vi 2 (mot før 1) og i forliksraadet 1. Arbeiderpartiet er bystyrets næst største gruppe (Høire 20, Arbeiderpartiet 14, Venstre 11, Avholdspartiet 11 og Høiresocialistene 4). Foran kommunevalget holdtes flere vellykkede valg møter med foredrag av Fr. Mønsen, Ola Solberg, Chr. Wollnick og Ole Øisang.

J. Øydegard, formand.

Haugesunds arbeiderparti.

Partiet bestod ved aarets utgang av 6 foreninger og 35 direkte medlemmer.

I aarets løp er avholdt 29 styremøter, 16 medlemsmøter, 2 generalforsamlinger og 1 ekstraordinær generalforsamling. Som partiets formand har i aaret fungert undertegnede.

Av andre møter kan nævnes fællesmøte med Faglige Samorganisations styre angaaende Folkets Hus, fællesmøte med valgkomiteen og bystyregruppen.

Den av partiet indkjøpte eiendom til Folkets Hus var færdigindredet i februar. Indvielsesfest avholdtes 21. februar, hvor blandt andre centralstyret og Arbeidernes faglige Landsorganisation var representert ved Kristian Aune. Folkets Hus eies og administreres av partiet og eiendommen huser partiets organisationer, pressen og endel fagforeninger der leier møtelokaler. Likeledes Faglige Samorganisation.

Partiet driver ogsaa kafé i eiendommen. Partiet utgir «Haugesunds Folkeblad».

1.-maidemonstrationen arrangertes av partiet og Faglige Samorganisation i fællesskap, hvor stortingsmand Sverre Krogh talte for ca. 2000 tilhørere. Likeledes talte Krogh paa familiefesten om aftenen i Folkets Hus. Av andre foredrag arrangert av partiet kan nævnes 2 av stortingsmand Egede Nissen, 1 foredrag av skolebestyrer Nordanger foran kommunevalget, 1 foredrag av stortingsmand Mønsen, 1 av Ole O. Lian og 1 av Adolf Olsen fra Stavanger og redaktør Jørstad, Haugesund.

Resultatet av valget 4 december blev at partiet fik 8 repræsentanter i bystyret mot før 4 og 1 i skolestyret mot før ingen.

Partiet har ogsaa valgt agitatorskorps for utbredelse av partipressen, og da møtelokalene i Folkets Hus ikke er tilfredsstillende som saadanne, er der planlagt en større utvidelse av disse som allerede er paabegyndt.

Nils Nilsen.
formand.

Bergens arbeiderparti

har i 1922 bestaaet av følgende: Daniel Vatne, formand, Alb. Nic. Arnevig, næstformand, Bjarne Takla, sekretær, Anton Takvam, kasserer, Nils Hovland, sty. medlem, samt «Arbeidets» redaktør.

Aaret 1922 har i mange henseender været et vanskelig arbeidsaar. I første række maa vel den almindelige depression, med den store arbeids-

ledighet blandt partimedlemmene, tilskrives dette. Allikevel kan vi vel si at partiet har arbeidet godt.

1. mai blev en straalende festdag for den bergenske arbeiderklasse. Om formiddagen arrangertes barnetog. Partiets næstformand, Alb. Nic. Arnevig, holdt talen for barna. Demonstrationstoget — som vokser aar for aar — gik om eftermiddagen sin vanlige rute til Klosteret, hvor Eugène Olausson og Arnevig holdt foredrag fra hver sin talerstol.

Desuten har der været arrangeret endel offentlige møter, hvor aktuelle politiske dagskrav har været drøftet.

I bystyret har stillingen været den at de borgerlige partier har siddet med flertallet. De fleste saker som vort parti har arbeidet med og søkt gjennomført, er derfor som oftest blit nedvotert.

Av saker som vort parti har faat gjennomført maa nævnes alderdomspensionen, som skal træde i funktion fra 1. januar 1923. Alderdomspensionen er et av partiets ældste krav i bystyret, og maa noteres som en seir for vort parti. Naar det gjælder boligspørsmålet, saa har vort partis repræsentanter øvet det pres som har været mulig for at faa kommunen til at bygge i den utstrækning som er nødvendig. En del kommunale komplekser er ogsaa færdigbygget i 1922, men endnu er husnøden meget stor.

Som et led i partiets boligpolitikk har været arrangeret et par offentlige møter, hvortil alle kommunale autoriteter blev indbudt. Her blev baade den tekniske og finansielle side ved boligsaken utredet fra vort partis synspunkt. Det borgerlige flertal i bystyret har selvfølgelig ikke tat noget hensyn til vore forslag for at løse boligsaken.

Nødsarbeiderne har været indkaldt til flere møter av partiet, og deres krav er med styrke blit fremholdt av vore repræsentanter i bystyret.

For at mildne arbeidsledigheten har partiet sammen med Bergens faglige Samorganisation overfor bystyret pekt paa arbeider som kunde igangsættes, bl. a. gateoparbeidelser. Disse krav er paa det nærmeste blit opfyldt.

Kommunevalgkampen blev av partiet ført med kraft. Foruten en hel række godt besøkte valg møter var partiets agitationskorps i ilden. Korpsset talte 250 medlemmer og utførte et ypperlig arbeide ved husagitation o. l. I 1919 (altsaa for partisplittningen) fik vort parti 24 repræsentanter, mens det ved sidste kommunevalg fik 28. Høiresocialistene fik 6 repræsentanter. Altsaa en økning fra forrige valg paa 10 repræsentanter for de to arbeiderpartier.

Tilliden til vort parti vokser jevnt blandt det arbeidende folk, mens det motsatte maa kunne siges om høiresocialistene. Ved stortingsvalget i 1921 mønstret høiresocialistene 4900 stemmer og vort parti vel 9000 stemmer. Ved sidste kommunevalg fik høiresocialistene 2600 stemmer og vort parti over 11 000 stemmer.

Vor politiske linje efter sidste kommunevalg har været vist stor opmerksomhet. Partiet nedsatte i vaar en organisationskomité, hvis indstilling gaar ut paa omorganisering av partiet, for hurtigst mulig at komme over til individuelt medlemsskap.

Ved siden herav har den organisatoriske opgave været vist stor opmerksomhet. Partiet nedsatte i vaar en organisationskomité, hvis indstilling gaar ut paa omorganisering av partiet, for hurtigst mulig at komme over til individuelt medlemsskap.

Inden partiet er opprettet en klub, hvis navn er Kommunistklubben, og hvis medlemmer bestaar av aktive folk inden partiet. Klubbens opgave er at drøfte aktuelle politiske spørsmåal vedrørende arbeiderbevægelsen. Klubben har bidraget meget til at skape klarhet naar det gjælder de mange vanskelige kommunistiske spørsmåal.

For at faa mere plan i vort arbeide, særlig naar det gjælder agitationen og litteraturomsætningen, har vort parti i løpet av sommeren sammenkaldt Hordaland og Sogn og Fjordane fylkespartier til konferanser, hvor disse og andre aktuelle spørsmåal har været drøftet. Den sidste konferanse vedtok en uttalelse som anbefaler for de respektive partier opprettelsen av en

particentral med sæte i Bergen, og hvis væsentligste opgave skal være at formidle en planmæssig agitation og litteraturomsætning. Vi har godt haab om at centralen i den nærmeste fremtid vil træde i funktion.

Partistyret er fuldt klar over at partiet endnu mangler meget paa at være opbygget som et virkelig kommunistisk parti. Vor første og største opgave i det nye aar maa derfor bli at omorganisere partiet efter Den kommunistiske Internationales beslutninger.

Vi føler os overbevist om at først da vil partiet komme til at bestaa av aktivt arbejdende medlemmer og fylde sin opgave som medlem av Det kommunistiske verdensparti.

Bjarne Takla.

Trondhjem Arbeiderparti.

Ved utgangen av 1922 hadde partiet 2679 medlemmer — derav 354 kvinder — fordelt paa 49 foreninger.

Trondhjems socialistlag er i aarets løp rekonstruert saaledes at de ældre medlemmer danner en nystiftet forening, Trondhjems kommunistlag, mens det tidligere socialistlag antok navnet Trondhjems kommunistiske ungdomslag med særlig sigte paa at vinde ungdommen.

Til partiets dagskole i Kristiania bevilgedes et stipendium paa 1200 kr. Den sosialistiske aftenskole som var søkt av 33 elever understøttet partiet med 300 kroner.

Overskuddet ved en utlodning paa partiets nytårsfest, 300 kroner, er tilsendt komiteen for Ruslandshjælpen.

I partiets jubilæumsuke holdtes møte med tale av Martin Andersen Nexø og stevne hvor Jac. Friis og stortingsmand Løhre talte. Til jubilæumsfondet bevilgedes 250 kroner.

Offentlige møter er holdt med tale av Ludv. Meyer, Volan, professor Goldschmidt m. fl.

Partiets væsentlige arbeide iaar var kommunevalget. I agitationen var lagt særlig vekt paa husagitationen som utførtes av et agitationskorps paa 200 mand.

Desuten holdtes en række taler av Lian, Fr. Monsen, M. Tranmæl, Kr. Aune, Edv. Bull, Gitta Jonsson samt lokale kræfter.

Ved kommunevalget tik arbeiderpartiets liste 6130 stemmer (i 1919 3748 stemmer) og 28 representanter i bystyret (i 1919 22 repr.).

Ved skolestyrevalget fik partiet valgt 4 representanter og i forliksraadet 1 representant.

Gustav Sundby. formand.

Bodø Arbeiderparti.

Der er i aarets løp avholdt 6 møter i partiet, 8 møter i partistyret, 1 fællesmøte av partistyret og representantskapet samt 1 fællesmøte av partistyret, representantskapet og bystyregruppen. Av større arrangementer kan nævnes: 1. mai-demonstrationen med Lars Heiberg som taler samt et offentlig foredragsmøte med foredrag av stortingsmand Andreas Hansen og et agitationsmøte foran høstens kommunevalg med stortingsmand Langhelle og sekretær Strøm som talere. Desuten avholdt partiet i høst en basar til indtægt for Folkets Hus og partiavisen, «Nordlands Fremtid».

Ved kommunevalget i høst fik partiet det samme stemmetal som ved forrige kommunevalg, nemlig 285 st., som bragte partiet 5 representanter i bystyret og 1 representant i formandskapet. I skolestyret tik partiet 1 representant.

Paa grund av den økonomiske krise med arbeidsløshet er en hel del arbeidere fraflyttet byen, og dette har bevirket at flere fagforeninger dels har faat sit medlemsantal sterkt reducert og dels har ophørt at eksistere. Som følge derav er partiets medlemsantal sunket ned til 91 medlemmer, 15 kvinder og 76 mænd.

Inden partiet er der et kommunistisk ungdomslag med ukentlige møter, som arbeider ganske godt. Der har ogsaa været et musikkorps inden partiet, men paa grund av hyppig skiftning av medlemmer har musikkens arbeide stagnert i det sidste.

Johan Karlsen, formand.

Narvik Arbeiderparti.

Der staar tilsluttet partiet ialt 9 foreninger. I aaret er avholdt 35 møter fordelt saaledes:

Partistyret 9, partistyret og repræsentantskapet 9, partistyret, repræsentantskapet og bladstyret 1, partistyret, repræsentantskapet og bystyregruppen 2, partistyret og bystyregruppen 3, fællesmøter 5 og andre møter 5.

Der er behandlet 85 saker, hvorav skal nævnes oprettelse av kafé i Folkets Hus, stiftelse av kommunistklubben og partiets overgang til individuelt medlemskap fra 1. januar 1923.

1. mai feiredes som vanlig med demonstration og fester. Talen for barna holdtes av lærer Heitman Olsen og for det store demonstrationstog holdtes talen av fru Gitta Jønson. Dagen blev i det hele taget meget vellykket.

Ved kommunevalget fik partiet 11 repræsentanter av 36.

Der blev holdt valgforedrag av stortingsmand Andreas Hansen, pastor Lars Heiberg og stortingsmand Løhre.

Partiavisen «Fremover»s økonomiske stilling er efter forholdene ganske bra.

H. Hansen, formand.

Tromsø kommunistiske Arbeiderparti.

Det har været tungt at drive partiarbeidet i det forløpne aar paa grund av arbeidsledigheten og den derav følgende slappelse og avmagt. Vor største avdeling Tromsø Havne- og transportforening har som en følge av streiken og den efterfølgende arbeidsledighet ikke magtet at betale sin partikontingent. Møtene har i almindelighet været daarlig besøkt og partiets finansielle bekymringer mange og store. Agitationskorpset har været vanskelig for ikke at si umulig at faa i sving paa trods av at man har behandlet dette spørsmaal i 6 styremøter og 3 partimøter, først foran kommunevalget fik man nogen nytte av det. Vi deltok i partiets 35-aarsdag med fest og indsamling. Landsorganisationens næstformand, Volan holdt festtalen. Tilslutningen til 1. mai var stor. Sekretær Strøm fra Bodø holdt demonstrationstalen, barnelaget deltog med sine røde flag. Partimedlemmene Gitta Jønsson, Peder Kaasmoli, Harald Pedersen og Ingvald Jaklin har i sommer avholdt flere agitationsforedrag ute i distriktet. I høst blev det stiftet en ny partiforening under navnet Tromsø kommunistiske forening, denne var ikke uten betydning under kommunevalget. Stortingsmændene Andreas Hansen og Harald Langhelle samt redaktør Simensen holdt foredrag her foran og om kommunevalget, videre avholdtes et valgmøte med Gitta Jønsson, Harald Pedersen og Erik Vangberg som talere. Valgresultatet blev over forventning, vi øket vor repræsentation i bystyret fra 9 til 19 mandater og i skolestyret og forliksraadet fik vi henholdsvis 3 og 1, før var stillingen 1 og 0. Disse valg foregik sammen med bystyrevalget. Vi er nu bystyrets sterkeste gruppe og stillet egen ordførerkandidat, men høre og venstre gik sammen om ordføreren. Her er kun tre partier.

Erik Vangberg, formand.

Paa grund av at landsmøtet holdes saa tidlig, har det ikke været mulig at faa regnskapene med i beretningen. Budgetter, regnskaper og kontingentindbetaling vil bli trykt som særskilt bilag til beretningen.

